

Jeri daga cikin huɗubobin masallacin Annabi ③

Rukunnan Imani

Daga cikin huɗubobin
masallacin Annabi

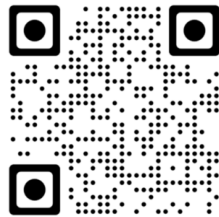
Wallafar

DR. ABDULMUHSIN DAN MUHAMMAD ALKASIM
LIMAMI KUMA MAI HU'DUBA A
MASALLACIN ANNABI MAI DARAJA

مترجم بالهوسا

RUKUNNAN IMANI:
DAGA HUDUBOBIN
MASALLACIN ANNABI

Domin sauke littafin ka bi kan wannan alamar (code)

a-alqasim.com

RUKUNNAN IMANI:

**DAGA HUDUBOBIN
MASALLACIN ANNABI**

WALLAFAR:

**DR. ABDULMUHSIN DAN
MUHAMMAD ALKASIM**

**LIMAMI KUMA MAI HUDUBA A MASALLACIN ANNABI MAI
DARAJA**

DA SUNAN ALLAH MAI RAHAMA MAI JIN KAI GABATARWA

Dukkan yabo da godiya sun tabbata ga Allah Ubangijin talikai, yabo da aminci su tabbata ga Annabinmu Muhammadu, da iyalansa da sahabbansa baki ɗaya.

Bayan haka:

Lallai imani yana da ginshikai guda shida, waɗanda yake ginuwa akansu, mutum baya zama musulmi, sai da imani dasu baki ɗaya, idan ɗayansu ya gushe mutum ya fita daga Addini.

Kuma haƙiƙanin imani: Tabbatarwa ne da zuciya, da furucin harshe, da aikin gabbai, kuma shi yana ƙaruwa da biyayya, yana raguwa da sabo.

Kuma yana daga cikin imani: Aikata abubuwan da akayi umurni – wajibai da mustahabbai- da barin abubuwan da akayi hani –makarukai da haramtattu-.

Saboda muhimmanci rukunna imani; na gabatar da huɗubobi kan kowanne rukuni daga cikinsu, a masallacin Annabi, sannan na waresu na jerasu a cikin wannan littafin, har suka kai huɗuɓa goma sha bakwai (17), kuma na sanya masa suna: «**Rukunna Imani: Daga Huɗubobin Masallacin Annabi**».

Ina rokon Allah Ya amfanar dashi, Ya sanya shi kebantacce ne don fuskarSa mai daraja.

Allah Yayi yabo da aminci ga Annabinmu Muhammadu da iyalansa da sahabbansa baki ɗaya.

DR. ABDULMUHSIN DAN MUHAMMAD ALKASIM
Limami kuma mai huɗuɓa a masallacin Annabi mai daraja.

IMANI DA ALLAH

SANIN BAWA GA UBANGIJNSA⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai ɓatar dashi, kuma wanda Ya ɓatar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai baShi da abokin tārayya, kuma ina shaidāwa Annabi Muhammad bāwanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gare shi, da iyalansa da kuma sahabbansa, kuma Yayi aminci, aminci mai yawa.

Bayan Haka:

Kuji tsoron Allah - yā ku bayin Allah- Haƙiƙanin jin tsoro, domin ni'ima tana cikin bin shiriyar, kuma tāɓewa tana cikin bin son zuciya.

Yā ku Musulmai:

Allah Ya halicci halittu ne don biyayya ta kasance gare Shi, kuma kankan da kai ya zama zuwa gare Shi, kuma cika jin dadi yana cikin sanin Allah da imani daShi, kuma sanin bawa ga Ubangijjinsa shine tushe na farko wanda ya wajaba ga mutum ya sanshi, kuma shine farkon abinda ake tambayar bawa kansa a cikin ƙabarinsa, Allah Ya samar da halitta a bāyan rashi, kuma Ya yawaita masu daga ni'imomi, kuma Ya lamunce masu arziki:

﴿ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا ﴾

«Kuma babu wata halitta a ban ƙasa, faɗe arzikinta na ga Allah». [Hud: 6].

Ya samar da talikai bayan basu kasance wani abu ba,

﴿ هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا ﴾

«Shin wani lokaci bai shuɗe ba ga mutum, bai kasance acikinsa wani abin ambato ba». [Al-insan: 1].

Ubangiji ne da Ya kaɗaita da halitta da arziki, da gudānarwa,

﴿ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴾

«Ku saurara! gareShi halitta da umurni suke, albarkokin Allah sun yawaita Ubangijin halittu». [Al-a'arāf: 54].

⁽¹⁾ An gabatar da ita ranar Juma'a, sha biyar ga watan Safar, shekara ta dubu daya da dari hudu da ashirin da shida, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

Makadaici ne da dayantaka, Mai siffantuwa ne da girma da isa, ragamar al'amura dukkansu yana hannunSa, Mai karfi ne Mai tsananin iko, Madaukaki a saman bayinSa, baYa yadda a gabatar da bauta sai gareShi,

﴿إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَنِّي وَعَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ﴾

«Idan kuka kafirce to lallai Allah Mawadaci ne daga barinku, kuma baYa yarda da kafirci ga bayinSa, amma idan kukayi godiya Zai so maku hakan». [Az-zumar: 7].

Ya sanya aya acikin kowanne halitta, domin nuni kan kadaitakarSa; domin zuciya ta kara alafkantuwa da Ubangijinta, ayoyi biyu dake bibiyar juna suna masu shudewa agaremu, suna tunatar damu kadaitakar Allah: Dare mai lullubewa, da wuni mai yayewa, kowannensu yana neman dayan neman gaggawa:

﴿يُعِشَىٰ اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾

«Yana lullube wuni da dare, yana nemansa da gaggawa» [Al-ā'arāf : 54].

Kuma rana da wata suna gudana a matafiya mai tsari wanda yaba ma'abota hankula sha'awa, wannan tana fitowa, wannan yana bada baya, gudanawa tsararre wanda baya kwan-gaba kwan-baya:

﴿لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ
وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾

«Rana ba zai yiwu garetar ta riski wata ba, haka nan kuma dare bazai rigayi wuni, kuma dukkansu a cikin sararin sama suke tafiya» [Yasin: 40].

Kasa tana dauke damu, da sama tana lullubemu, babu wadatuwa garemuna daga dayansu, halittace wacce aka kyautata ta, kuma gudunarwa ne na Kwararren Mai kirkira,

﴿هَذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ﴾

«Wannan halittar Allah ne, to ku nuna min abinda wafanda suke koma bayanSa suka halitta» [Lukman: 11].

Musulmi yana jin izza idan ya kasance bawa ne ga Mai gudanar da wannan duniya mai girma,

﴿قُلْ إِنِّي هَدَيْتَنِي رَبِّيَ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

«Kace lallai ne ni Allah Ya shiryar dani zuwa ga tafarki madai-daici» [Al-an'ām: 161].

Baya bautama kowa sai Ubangijin wannan duniyar Mai girma da daukaka, baya gabatar da wani abu na nau'ukan bauta ga waninSa, yana neman kāriyarSa lokacin manyan masifu, yana tsoronSa Shi kadai a fili da boye,

﴿وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ﴾

«Kuma idan Allah Ya shāfe ka da wata cuta, to babu mai yaye ta fāce Shi» [Al-an'ām: 17].

Don haka baya tsoron wani matacce ya cutar dashi da wani mummunan abu, ko yayi fātan wata kyautatawa daga gare shi.

Kuma zabura zuwa gareShi [Allah] Shi kadai yalwar hankali ne, da aminci a zuci, da kuma natsuwar rai, kuma duk wanda yaji tsoron Ubangijinsa babu wani da zai firgita shi; ba haka bama; zai kasance mai tabbatacciyar zuciya, mai nutsuwar gabbbai, babu abinda ya kai ni'imar rai wacce bata natsuwa sai da Allah:

﴿فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

«To kada kuji tsoronsu, kuji tsoroNa Ni kadai idan kun kasance mumminai» [Aāli-imarana: 175].

Abu Sulaiman Ad-dārāni -Allah Ya jikansa- yana cewa: «tsoron Allah baya barin wata zuciya face sai ta lalace».

Kuma mafi kusancin bāyi ga Allah sune mafiya tsoron cikinsu gare Shi, Annabi yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi yana cewa: «**Lallai ni ne mafi saninsu ga Allah, kuma mafi tsananin tsoronsu gare Shi**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi]. Kuma shi yana daga abinda imani ke lazimtawa da kuma abinda yake wajabtawa, kuma duk wanda yaji tsoron Ubangijinsa Shi kadai za'a budē masa kofofin Aljannoni, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ﴾

«kuma akwai Aljannoni biyu; ga wanda yaji tsoron matsayin

Ubangijinsa» [Arrahman: 46].

Ma'abota ilimi suka ce: «Allah baYa hadawa bawanSa tsakanin tsoro biyu; wanda yaji tsoronSa a duniya Zai amintar dashi ranar tashin Alkiyama, wanda kuma Ya amintar dashi a duniya bai ji tsoron Ubangijinsa ba Zai tsoratar dashi a lahira». Don haka; ka kula da Ubangijinka, kaji tsoron Mahaliccinka, zaka kasance mafi jin daɗin halitta a wajen Allah.

Kuma kada kayi tsammanin; tabbatar abinda kake kwadāyi, ko kubuta daga abinda kake tsoro daga wanin Allah - Na gusar da wata illa, ko warkar da cuta, ko neman arziki, ko jawo lafiya-, kuma ka tabbatar da kaunarka ga Allah banda waninSa, domin halittu an dabi'antar dasu kan rauni, masu gazawa ne daga jawo amfani ga kansu, da tunkuɗe cuta daga garesu, kuma su sun fi gazawa cikin haka ga waninsu, Kuma babu wani da zai yi kwadāyi gun wani abin halitta, fāce sai zatonsa ya tābe, don haka kada ka rataya tsammance-tsammanenka da burinka da wanin Allah, ba abinda zaka girba face rashi da kaskancin roko, ka kwadaici karamcin Allah da kuma kyautarSa mai yawa, domin kwadāyin abinda ke gurin Allah bauta ne, kuma cikin kaskancin zuciya ga Allah akwai buwaya ga mutum, da daukar daraja, da samun abin nema, kuma hutun rai; yana cikin miƙa lamarinta ga Mahaliccinta, kuma ratayarta ga Ubangijinta yana karuwa idan ta san cewa lallai Ubangijinta Masani ne gameda hālin da take ciki, Mai jin kai ne ga al'amarinta, Mai iko ne ga yaye cutarta, kuma don me za'a rataya da wani halitta mai gazawa wajen yaye cuta mai kwauro wajen kyauta?!, kuma alhāli Ubangijinka Ya isar maka dukkan al'amuranka; kuma Shine majibancinka idan ka gabatar maSa da bukatunka, kuma ka miƙa maSa ragamar al'amuranka,

﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾

«Kuma wanda duk ya dogara ga Allah, to Shi Zai isar masa». [Ad-dalāk: 3].

Wanda ya dace shine mai kwadāyin rahamar Allah, mai tsoron azabarSa, mai risinawa mai kanƙan da kai cikin bautarsa ga Majibancinsa, kuma waɗannan ababen godiya masu daraja; gidajen Annabawa sun siffantu dasu, Allah Mai tsarki yā ce gameda Zakariyya -aminci ya tabbata a gare shi- da iyalansa:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْأَلُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا

﴿وَكَانُوا لَنَا خَشِيعِينَ﴾

«Lallai su sun kasance suna rigaye wajen ayyukan alheri, kuma suna rokonmu cikin kwadayi da tsoro, kuma sun kasance masu kanƙan da kai ne garemu» [Al-anbiya'i:90]. Kuma manzanni masu rige-rige ne zuwa ga kwadayin abinda ke gurin Allah; Allah Mai tsarki yā ce ma AnnabinSa muhammad –yabo da amincin Allah su tabbata gare shi-:

﴿وَالَىٰ رَبِّكَ فَأَرْعَبَ﴾

«Kuma ka kwadaitu zuwa ga Ubangijinka» [Ash-sharhi: 8]. Kuma ita tana ja da baya ga bawa gwargwadon zunubansa, kuma tana karuwa da karuwar imaninsa, Ibnul Kayyim Allah Ya jikansa ya ce: «Idan Allah Ya nufi bawansa da alkhairi, Zai datar dashi da da yin iya iyawarsa da dagewa wajen kwadayi zuwa ga Allah da kuma tsoronSa; domin sune sinadarin dacewa, domin gwagwadon tsayuwar kauna da tsoron Allah a zuciya dācewa yake sāmuwa».

Kuma tsoron wani halitta ƙaskantuwa ne da wulaƙantuwa, wanda yaji tsoron Mahaliccinsa zai rayu cikin buwaya, zai zama mai jin dādi cikin rayuwarsa, kuma ya haskaka basirarsa sai ya kasance mai fadakuwa, Allah tsarki ya tabbata gareShi yace:

﴿سَيَذَرُكَ مَنْ يَخْشَى﴾

«Da sannu mai tsoron Allah zai fadaku» [Al-a'alā: 10], kuma ya wa'azantu da wa'azoji da ababen lura; Allah Mai girma da dāukaka ya ce:

﴿إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَنْ يَخْشَى﴾

«Lallai cikin haka akwai abin lura ga wanda yake tsoron Allah». [An-nāzi'āt: 26], kuma littafin Allah ya kasance jin dadi gare shi da kuma fadakarwa:

﴿مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْفَىٰ * إِلَّا تَذَكُّرَةً لِّمَنْ يَخْشَى﴾

«BaMu saukar maka da Alkur'ani don ka taɓe ba * Face fadakarwa ne ga mai tsoron Allah». [Dāhā: 2-3], kuma ita mai wajabtar da gafarar Allah ne, da kyautarSa mai yawa:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾

«Lallai wadanda ke jin tsoron Ubangijinsu a halin boye, suna da wata gafara, da kuma wani lāda babba». [Al-mulk: 12], to ka sanya Ubangijinka

tsakanin ganinka, kuma kada ka aminta daga makircinSa da sauƙar ukubarSa, kuma kada kaji tsoron wanin Allah wajen yanke arziki, ko jinkirin waraka, ko sauƙar wani bala'i, Allah Mai tsarki ya ce:

﴿فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلِأَنَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾

«Don haka kada kaji tsoronsu, kaji tsoro Na, kuma domin Na cika ni'imata a gareku, kuma domin ku ku shiryu». [Al-bakarrah: 150].

Kuma shi bawa mai rauni ne a karan kansa, mai buƙatuwa ne zuwa ga taimakon Ubangijinsa Mai ƙarfi, kuma da neman taimakonSa ne Mai girma da ɗaukaka zaka wadatu da neman taimakon halitta, wanda yayi kai-komo wajen tabbatar da wani abin nema, ba tare da neman taimakon Allah ba kuma ba tare da nuna buƙatuwa zuwa gareShi wajen samunsa ba; za'a rufe masa hanyoyi, sannan abin nema yayi wahala gare shi, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gareshi- yana cema Ibnu Abbas -Allah Ya yarda dasu- «**Ya kai yaro!, lallai ni zan koyar dakai wasu kalmomi; kai kiyayi Allah Zai kiyayeka; ka kiyayi Allah zaka sameShi a gabanka, idan kayi roko to ka roki Allah, kuma idan ka nemi taimako to ka nemi taimakon Allah**». [Tirmizi ya ruwaito shi].

Kuma neman taimako kansa Addini yake kai-komo:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

«Kai Kadai muke bautama, kuma Kai Kadai muke neman taimakonKa». [Al-fātiha: 5], da kuma abinda Manzanni suka umurci mutanensu:

﴿قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا﴾

«Musa yacema mutanensa: ku nemi taimakon Allah kuma kuyi haƙuri». [Al-a'arāf: 128], Shaikul Islam Ibnu taimiyya –Allah Ya jikansa- ya ce: «Addini shine: kada a bautama kowa sai Allah, kuma kada a nemi taiko face nāSa».

Kuma cिकar wadātar bawa yana cikin ratayarsa da Ubangijinsa, kuma yana daga falalar Allah ga bāyinSa, wanda ya rataya daShi zai taimakeShi, kuma arziki yana sauƙaƙa da biyayya da neman taimako, kuma yana ƙaruwa da dogaro da ƙanƙan da kai, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا * وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾

«Kuma duk wanda yaji tsoron Allah Zai sanya masa mafita * kuma Zai

azurtāshi ta inda baya tsammani». [Ad-dalāq: 2-3], kuma ita rayuwa cike take da matsaloli da abubuwan ki; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ﴾

«Lallai haƙiƙa mun halicci mutum cikin wahala», kuma kowanne halitta yana da maƙiya na aljanu da mutane na farkonsu shine Iblis –Allah Ya la'anceshi-; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا﴾

«Lallai Shaidan abokin gāba ne a gareku, to ku dāuke shi matsayin abokin gaba». [Fādir: 6], kuma bawa baya wadāta daga fakewa zuwa ga Allah, da neman tsari da Shi Shi kadai, da danfarema kariyarSa daga sharrori, kuma Allah Mai siffantuwa ne da Jiji da kai, da Buwaya; wanda yayi riƙo da Shi cutar wani ko waye bazata shāfeshi ba, wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi yā ce: «**duk wanda ya sauka wani masauki, sannan yace: ina neman tsari da kalmomin Allah cikakku daga sharri abinda ya halitta; babu wani abu da zai cutar dashi, har ya tāshi daga wannan masauki nasa**». [Muslim ya ruwaito shi], Alƙurḍubi –Allah Ya jikansa- ya ce: «Tun da naji wannan lābari nayi aiki dashi; babu abinda ya cutar dani, har zuwa na tāshi na barshi, to sai wata kunama ta harbeni a -gurin da ake kira- Al-mahdiyyah da daddare, sai nayi tinani cikin raina, to sai gāshi ashe ni na mance na nemi tsari da wadāncan kalmomin».

Kuma shi abin halitta yana fuskantar cutarwa, kuma rayuwarsa baza tayi daɗi ba sai da riƙo da Allah da kuma raɓewa da Shi, domin cutarwa da amfānarwa dukkansu suna hannun Allah, wanda yayi ƙoƙarin cutar dakai burinsa bazai cikaba ba matuƙar Allah bai Yi nufi haka ba; Annabi –yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi yā ce: «**kuma ka sani cewa: lallai al'umma dā zā su haɗu domin su cutar dakai da wani abu, da bazā su cutar dakai ba face da wani abu da Allah Ya riga Ya rubutashi akanka**». [Tirmizi ya ruwaito shi]. Kuma haƙiƙa Allah Ya umurci AnnabinSa –yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-da ya nemi tsari da Mahaliccin sāfiya daga sharrin dukkan halittu, da kuma daga sharri dare da mai hassada, wanda kuma Shine mai ikon Ya gusar da wannan duhun ga duniya, Mai iko ne Ya kawarma mai neman tsari abinda yake fargabarsa yake tsoronsa, mai riƙo da Allah mai neman tsarinSa cikin kowanne sha'ani yana cikin shinge tabbatacce daga ma'abota sharrora da mākirai.

Kuma Ubangijinmu bamu da wani wurin gudu lokacin tsanani wanda ba

wurinSa ba, kuma bamu da mafaka daga gareShi sai daShi, kuma mai neman āgaji wurin Allah mai neman mafakarSa yana kwankwasa mafi kebantuwar nau'ukan addu'a, da neman āgajin Ubangiji Mai girma shine mafakar Annabawa da sālihan bāyi a lokacin tsanani da kutinguila; Allah Mai tsarki ya ce:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِ مِنْ الْمَلَائِكَةِ مُرَدِّينَ﴾

«Yāyin da kuke neman āgajin Ubangijinku; sai Ya amsa maku da cewa: lallai ni zan karfafeku da malā'iku guda dubu masu bin bayan juna». [Al-anfāl: 9].

Kuma Allah Mai tsarki ya ce:

﴿أَمَّن يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ﴾

«shin wa yake amsama wanda yake cikin kunci idan ya rokeShi?!». [An-namli: 62].

Kuma wanda ya roki mamata to rokonsa ba'a sauraronsa, kuma baza'a dage bukatarsa ba; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ *
إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ﴾

«Kuma wafanda suke roko komabayansa basa mallakar dai-dai da fatar bayan kwallon dabino * idan kuka roke su basa sauraron rokonku, kuma koda sun saurara bazasu amsa maku ba». [Fādir: 13-14], to idan bala'o'i suka sauka maka, kuma damuwoyi suka tsananta maka, to ka nemi āgaji wurin Masanin gaibobi,

﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾

«Lallai yadda al'amarinSa yake idan Ya nufi wani abu shine Yace mashi: Kasance sai ya kasance». [Yāsin: 82].

Kuma kadaita Allah da ayyukan bāyi tsarkaka ne cikin kudiri, kuma jin daɗi ne dake game tāranyar al'umma, kuma natsuwa ce a zukata.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ *﴾

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

«Yā ku mutane ku bautama Ubangijinku wanda Ya halicce ku, da kuma wadanda suke kāfinku domin ko zākuji tsoron Allah * Shine wanda Ya sanya maku kasa a shimfide, sama kuma a matsayin rufi, kuma Ya saukar da ruwa daga sama, sai Ya fitar da tsirrai dashi domin -su kasance- arziki gareku, don haka kada ku sanyama Allah kishiyoyi alhāli kuna sane –ba wanda ya can-canci bauta sai Shi-». [Al-bakara: 21-22].

Allah Ya min albarka tare daku cikin Alkur'ani mai girma.

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai Yake baShi da abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi dadin aminci, aminci mai yawa.

Bayan Haka; Yã ku Musulmai:

Kofofin jin dadi da alkhairi ana bude su ne da ratayar zuciya ga Allah, kuma ana rufe kofofin sharrori da tuba da istigfari, kuma lafiyar zuciya yana cikin barin laifuka, kuma ni'imar duniya tana cikin karkatar zuciya zuwa ga Allah bisa sonSa da tsoronSa da kaunar falalarSa, domin tsoro zai nisantar dakai daga sabon Allah, kuma kauna zata turaka zuwa ga biyayya gareshi, kuma soyayyarSa zata kadaka zuwa gareshi matuƙar kadawa; to ka sanya ayyukanka dukkansu tsarkakakku ne ga Allah, sun tsaya bisa fuska mafi cika a fili da boye, tare da yakinin cewa Allah na tsinkayar sirrori da niyyoyi, Mai gani ne cikakken Masani ne ga boyayyun abubuwa.

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

JIN TSORAN ALLAH⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai ɓatar dashi, kuma wanda Ya ɓatar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai baShi da abokin tārayya, kuma ina shaidāwa Annabi Muhammad bāwanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gare shi, da iyalansa da kuma sahabbansa, kuma Yayi Aminci, Aminci mai yawa.

Bayan Haka:

To kuji tsoron Allah - yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma kuyi ruƙo a musulunci da igiya mai ƙarfi.

Yā ku Musulmai:

Son rai yana haifarda sakaci da saɓo, kuma shaidān na iza mutum zuwa ga aikata kura-kurai da laifuka, kuma rai yana sha'awar sakaci da abubuwan jin daɗi, kuma babu abinda zai riƙe ragamarsa face tsoron Allah Mai buwaya da ɗaukaka da kuma fargabar ukubarSa.

Kuma tsoronSa tsarki ya tabbata a gare Shi, shine jigon bauta mafi girma, wanda tsarkake addini ga Allah baya dai-daituwa sai da shi, kuma shi farali ne kan kowanne mukallafi, kuma yana daga mafiya girman ibadodi na zuciya; Allah Yacema AnnabinSa Muhammad -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi:

﴿ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴾

«Kace: lallai ni ina tsoron azābar rāna mai girma idan na sābāma Ubangijina».[Al-an'ām: 15], kuma Malā'iku suna fargabar Ubangijinsu kuma suna jin tsoronSa;

﴿ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةِ وَهُمْ لَا يُسْتَكْبِرُونَ * ﴾

﴿ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴾

«Kuma ga Allah ne abinda ke cikin sammai, da abinda ke cikin ƙasa; na halittu suke miƙa wuya, kuma harda Malā'iku ma, kuma su basa girman kai

⁽¹⁾ An gabātar da ita ranar Juma'a, ashirin da ɗaya ga watan Rabi'ul ākir, shekara ta dubu daya da dari hudu da ashirin da bakwai, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

* suna tsoron Ubangijinsu Wanda Yake samansu, kuma suna aikata abinda ake umurtarsu».

Kuma Annabawa sun ji tsoron azābar ga mutanensu; Nuhu –aminci ya tabbata a gare shi- yā ce:

﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

«Lallai ni ina ji maku tsoron azābar wata rāna, mai girma» [Al-a'ar āf: 59], kuma Shu'aibu –aminci ya tabbata a gare shi yā ce:

﴿إِنِّي أَرْكُم بِمَخِيرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ﴾

«Lallai ni ina ganinku cikin alkhairi, kuma lallai ni ina ji maku tsoron azābar wata rāna, mai kewayewa» [Hud: 84], kuma Hududu –aminci ya tabbata a gare shi- yā ce:

﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾

«Lallai ni ina ji maku tsoron azābar wata rāna mai girma» [Ash-shu'arā'i: 135], kuma Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi- yā ce:

﴿يَتَأْتِي إِتِي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِّنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا﴾

«Yā kai mahaifi na, lallai ni ina jin tsoron wata azāba daga Allah Mai rahama ta shāfeka, sai ka kasance majibinci ga shaidan» [Maryam: 45], kuma nagartattun bāyi suna jin tsoron saukar azāba ga mutanensu a duniya,

﴿وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا يَوْمَ يَقُومُ إِتِي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِّثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ﴾

«Kuma wanda yayi imani yace: Yā ku mutane na lallai ni ina ji maku tsoron irin ranar da aka azabtar da kungiyoyi». [Gāfir: 30], kuma suna ji musu tsoron azābar lahira,

﴿وَيَقُومُ إِتِي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ﴾

«Yā ku mutane na lallai ni ina ji maku tsoron ranar kiraye-kiraye». [Gāfir: 30], kuma ba mai daukar izina daga gargadi sai wanda Allah Ya raya zuciyarsa da tsoronSa

﴿وَتَرْكُنَا فِيهَا آيَةً لِّلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ﴾

«kuma mun bar āya cikinta ga waƙanda suke jin tsoron azāba mai

radādī». [Azh-zhāriyāt: 37].

Kuma mai tsoron Ubangijinsa ana masa kyautar samun basira cikin āyoyi da kuma dāukar izina,

﴿ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ﴾

«Lallai cikin haka akwai āya ga wanda yaji tsoron azābar lāhira». [Hud: 103], kuma ya amfāna da wa'azozin Alkur'āni da tunatarwarsa,

﴿ فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَن يَخَافُ وَعِيدِ ﴾

«to ka tunatar da wanda ke tsoron gargadi Na da Alkur'āni». [Kāf: 45].

Kuma su gargadi da āyoyi Allah Yana aikosune ne domin zuciya ta zabura zuwa gare Shi,

﴿ وَمَا تُرْسِلُ بِالآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا ﴾

«Kuma baMa turo āyoyi sai don tsoratarwa». [Al-isrā'i: 59], kuma jarrabobi a wajen hukunce-hukuncen wajabta ayukka domin bayanna matsayin tsoron ne

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِيَبْلُوَكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِّنَ الصَّيْدِ تَنَالَهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ

﴿ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ ﴾

«Yā ku waƙanda sukayi imani, lallai Allah Zai jarrabe ku da wani abu na farauta, wanda hannuwanku da kuma māsunku zasu kai garesu, domin Allah Ya bayyanar da wanda yake tsoronSa a boye». [Al-mā'idah: 94].

Kuma shi yana daga mafi girman siffofin bāyi, kuma yana daga sabbuban dacewa cikin zance da aiki,

﴿ قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ

﴿ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنتَكُمُ غَلِيْبُونَ ﴾

«Wasu mazaje guda biyu daga cikin masu jin tsoron Allah, da Allah Yayi masu ni'ima, suka ce: ku shiga garesu ta kofa, domin idan kuka shigeta, to lallai ku masu yin galaba ne». [Al-mā'idah: 23], kuma Ya zargi kafirai saboda rasa waccan siffar cikinsu,

﴿كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ﴾

«Lamarin ba haka bane; kawai su basa tsoron lahira ne». [Al-muddath-thir: 53].

Kuma wanda ya ji tsoron Ubangijinsa zai kubuta yayin mutuwa,

﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا﴾

«Lallai wadanda suka ce: Ubangijinmu shine Allah sannan suka tsayu -kan haka- Malā'iku suna sassauka zuwa garesu, -suna masu- cewa: kada kuji tsoro kuma kada kuyi baƙin ciki». [Fussilāt: 30], kuma za'a kiyaye shi daga damuwar filin tashin alkiyama,

﴿إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَطَطِيرًا * فَوَقَاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا﴾

«Lallai mu muna jin tsoro game da Ubangijinmu wata rāna ta gintsewa da murtukewa * sai Allah Ya kiyaye su daga sharrin wannan ranar, kuma Ya haɗasu da annuri da farin ciki» [Al-insān: 10-11], kuma aljannah zata kasance masauki gare shi

﴿وَلَمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ﴾

«Kuma akwai aljannoni guda biyu; ga wanda yaji tsoron matsayin Ubangijinsa » . [Ar-rahman].

Kuma da gwargwadon sanin Allah gwargwadon kiyayarSa da tsoronSa yake kasancewa, Wanda yabo da amincin sun tabbata a gare shi, yana cewa: «Lallai nine mafi saninsu ga Allah, kuma mafi tsananin tsoronSa». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], kuma shi –yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kasance: idan yaga hadari ko iska kamarsa tana canzawa, kuma ya fita ya shiga, yayi gaba yayi baya; yana jin tsoron ya kasance wata azaba ce, kuma idan tsoro ya cika zuciyar zai mata shamaki daga sābon Allah

﴿لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسٍ يَدِي إِلَيْكَ لِأَقْتُلَنَّكَ إِنَّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ﴾

«Idan ka miƙa hannunka zuwa gareni domin ka kasheni, ni ba mai miƙa hannu na bane zuwa gare ka domin na kasheka, lallai ni ina tsoron Allah Ubangijin talikai». [Al-ma'idah: 28].

Tsoron Allah matsayi ne na kololuwa maɗaukaki, kuma shi yana daga cikin ka'idojin Addini masu ƙarfi, wanda suke sanya musulmi ya zama mai tabbatattun tushe, soye-soyen zuciyar bazasu jujjuya shi ba, kuma kwadaice-

kwadaice bazasu sauya shi ba, yana tafiya bisa tafarkin Allah, yana mai kamanta Umurnin Annabi –yabo da aminci Allah su tabbata a gare shi: «Kaji tsoron Allah a duk inda ka kasance». [Tirmizi ya ruwaito shi], kuma daga cikin mutane akwai wafanda suka rasa wannan matakin, sai aka haramta masu dandanon bauta, sannan tafarkinsu a cikin rayuwa ya raurawa, Allah Mai tsarki yace game da su:

﴿مُدَبِّدِينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ﴾

«Su māsu kai komo ne tsakanin haka, su bā izuwa ga wafannan ba, kuma su ba izuwa ga wafannan ba!». [An-nisa'i].

Kuma gushewar tsoro gameda Allah bācin yanayi ne, da tābewa cikin rayuwa, da kuma duhu ga zuciya da shubuhohi da sha'awoyi zasu kewaye bangarorinta, Abu Sulaiman Ad-dārāni –Allah Ya jikansa yana cewa: «Tsoro bazai taɓa rabuwa da wata zuciya ba, face sai ta lalace», kuma ba komai ya jawo bijirewar kafirai ba, sai bisa sababin cire tsoro daga kirāzansu, Allah Madāukaki ya ce:

﴿كَلَّا بَلْ لَّا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ﴾

«Ba haka bane! Kawai de su basa tsoron gidan lahira ne». [Al-muddath`thir: 53], Kuma izgilin munafukai ga Addinin Allah da ba'arsu ga hukunce-hukuncensa yana daga rasa tsoron Allah a zukatansu:

﴿وَإِذَا لَفُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا قَالُوا ءَامَنُوا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شِيْطَانِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِءُونَ﴾

«Kuma idan suka haɗu da wafanda sukayi imani sai suce: Munyi imani, amma idan suka keɓe da shaidanunsu, sai suce: lallai mu muna tare daku, kawai dai mu masu yin izgili ne». [Al-bakarrah].

Kuma wafanda suka karkata daga cikin masu saɓo basu karkata ba, face don sakacinsu cikin wancan matsayin, kuma salihan bayi basu hana ransu abinda yake so na haram ba, sai don jin tsoron Allah daya kewaye zuciyaarsu:

﴿الَّذِي يَرَبُّكَ حِينَ تَقُومُ * وَتَقْلُبُكَ فِي السَّجْدِ﴾

«Shine Wanda Yake ganinka yayinda kake tsayuwa a sallah * da kuma jujjuyawarka cikin masu sallah». [Ash-shu'ara'i: 218-219], kuma wanda yaji tsoron Allah a cikin kaɗaita, Ubangijinsa zai masa sākayya da wata inuwa karkashin Al-arshinSa, «**Da kuma wani mutumin da wata mace**

ma'abociyar matsayi da kyawu ta kiraye shi; sai yace: lallai ni ina jin tsoron Allah». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma bawan da yake jin tsoron Allah acikin kebewarsa, kuma hawayensa kwarara da gaskiya, ana yi masa alkawari da kwatankwacin haka, kuma wanda ke sallar dare a cikin duhun dare tsoron Allah ya farkar dashi, sai Allah Ya bashi makwafin abinda ya nema:

﴿تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ * فَلَا تَعْمُرْ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

«Jukkunansu na nisantar makwanci, suna rokon Ubangijinsu cikin tsoro da kwadaya, kuma daga abinda muka azurtasu suna ciyarwa * To ba wata rai da ta san abinda aka boye mata na sanyaya idanu, wannan sakamako ne saboda abinda suka kasance suna aikatawa». [As-sajadah: 16-17], kuma mumini yana hada tsakanin kyautatawa da jin tsoro, shi kuma munafuki yana hada munanawa da jin amintuwa daga ukubar Allah.

Yā ku Musulmai:

Damkar Allah mai tsanani ce, kuma gargadinSa tabbatacce ne, kuma aminta daga ukubar Allah da rashin kiyayarSa, sanadi ne na tãbewar mutanen alkaryu da dai-daikun mutane, wasu al'ummu sun juya baya daga jin tsoron Allah sai suka doge kan sabo; sai Allah Ya sauƙar masu da azabarSa da ukubarSa, Ya hallaka mutanen Annabi Nuhu da dulmiyarwa, Samudawa kuma da tsawa, Aadawa kuma da iska mai tsananin ƙarfi, mutanen Annabi shu'aibu da girgiza da tsãwa, da inuwar gira-gizai, kuma Ya daga alkaryoyin mutanen Annabi Ludu da abinda ke cikinsu da tsinin fiffiken wani mala'ika sannan ya kifo dasu zuwa kasa, kuma ya daga dutsi mai girma a bisa saman Banu Isra'ila kuma ya azabtar dasu da ambaliya, kuma ya aiko masu da wasu fãri, da jini, da kwarkwata, kuma ya sauya halittar wasu mutane daga cikinsu, saboda zunubansu zuwa birai da aladu, kuma ya kone wani lambu mai girma da amfanin cikinsa kamar yadda yazo a suratul kalam- bisa laifukan ma'abotansa:

﴿وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ﴾

«Kuma kamar haka ne kamun Ubangijinka yake, idan ya kama wata alkarya alhali tana mai laifi, lallai kamunSa mai raƙaƙi ne mai tsanani». [Hud: 102].

Kuma Ya Yi gargadi –tsarki ya tabbata gare Shi- bisa shudewar

zumunna ga wanda ya aminta daga tsoronSa daga cikin mutanen birane da azāba ta wulakanci:

﴿ أَقَامَنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيِّنًا وَهُمْ نَائِمُونَ *
 وَأَوَّيْبِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴾

«Shin ma'abota alkaryu sun aminta da azabarMu ta zo masu a yayin da suke kwance suna bacci * Ko kuma ma'abota alkariyu sun aminta da azabarMu ta zo masu da hantsi alhali su suna wasa» [Al-a'araaf: 97], kuma Allah Ya saukar da azabarSa ga wasu dai-daike da basu jin tsoronSa; to sai Ya sanya mai tsaurin kai mai girman kai -fir'auna- gawace rubaɓɓiya tsakanin tarin kumfan ruwa, kuma Ya afkar da kārūuna cikin kasa-ma'abocin dukiya mai yawa da zalunci- da gangar jikinsa da gidansa, kuma Ya afkar da wani mutumin da ke jan tufafinsa saboda jiji dakai, kuma Amru dan Luhayyi yana jan hanjinsa a cikin wuta.

Kuma Allah Yana jinkirtawa ga mai saɓo amma baYa mancewa dashi, har sai lokacin da Ya kama shi to bazai kubuce maSa ba:

﴿ وَيُحَذِّرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ ﴾

«Kuma Allah Yana tsoratar daku kanSa» [Aali Imran: 28].

Kuma Ya kira bāyinSa zuwa ga yi maSa biyayya, kuma Ya tsoratar dasu daga saɓa maSa da kuma ukubarSa, domin Shi Mai tsananin ukuba ne, kuma Bāyā yarda da kāfirci ga bayinSa:

﴿ إِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ ﴾

«Idan kuka kāfirce to lallai Allah mawadāci ne daga barinku, kuma Bāyā yarda da kāfirci ga bayinSa». [Az-zumar: 7], kuma Ya gargadi wanda ya bar sallah da jahannama:

﴿ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ * قَالُوا لَوْلَا لَرْنَاكَ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴾

«Mai ya shigar daku cikin wutar Saƙar ?, * suka ce: bamu kasance cikin māsu yin sallah ba». [Al-muddath`thir: 42-43]. Kuma Ya kewaye wanda ya bijirema mahaifansa da bala'o'i da tabewa:

﴿ وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَوْ يَكُنْ جَبْرًا عَصِيًّا ﴾

«Kuma mai biyayya ne ga iyayensa, kuma bai kasance mai tsaurin kai, mai yawan saƙo ba». [Maryam: 14], kuma ya kusa Ya game kowa da azāba idan suka bar umurni da kyakykyawa da hani da mummuna, kuma Shi Allah Mai tsarki yana kishi kan keta alfarmomi da mutunci; «**Babu wani da ya fi Allah kishi da Yaga bawanSa yayi zina ko baiwarSa tayi zina**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma da cin dukiyar haram ne ake maida aiki; «**Lallai Allah tsarkakakke ne baya karɓa sai tsarkakakke**», kuma yana ukuba ga bawa kan sakin ganinsa cikin abubuwan haram, ta hanyar raba shi da tsaftar ransa da tsarkinta

﴿ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَبْصَرِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ ﴾

«Kace ga muminai su kankan da gannensu, kuma su kiyaye farjojinsu, wannan shine yafi tsarkaka a garesu». [An-nuur: 30], kuma ya tsoratar daga kananan zunubai; yabo da aminci sun tabbata a gare shi yā ce: «**Ya ke Aisha! ina miki kashedi daga kanānan zunubai abin renawa, domin tana da mai bibitarta daga Allah**». [Ahmad ya ruwaito shi].

Kuma yana daga alamar gaskiyar tsoron Allah ga bawa: ya kasance kebewarsa da bayyanensa duk ɗaya ne, bazai kebe da wani mummuna aiki ba idan ya boyu da gani:

﴿ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴾

«Kuma Shi Yana tare da ku, a duk inda kuka kasance, kuma Allah Mai gani ne ga abinda kuke aikatawa». [Al-hadeed: 4], Kuma ka kiyayi boyayyun laifuka domin su masu hallakarwa ne; Anas -Allah Ya yarda dashi- ya ce: «Lallai ku kuna aikata wasu ayyuka sunfi kankanta a idanunku sama da gashi, mu mun kasance muna lissafasu daga cikin laifuka masu halakarwa a zamanin Manzon Allah –yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi-» [Bukhari ya ruwaito shi], Kuma mai aminta daga ukubar Allah shine hasararre:

﴿ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴾

«shin sun aminta ne da mākiricin Allah, to babu mai aminta da mākiricin Allah face mutanen da sukayi hasara» [Al-a'arāf: 99], kuma saukar ni'imomi ga bawa tare da dogewarsa kan zunubai, ba wani abu bane hakan face tarkon ne na Allah gare shi, to yaji tsoron ukubarSa da azabarSa.

Kuma ba'a lissafa shi matsayin mai tsoron Allah wanda baya barin

zunubbai, duk wani mai sabama Allah to shi jahili ne gameda Shi, duk mai tsoronSa to shi masani ne, kuma duk sanda bawa ya kasance ya fi sanin Allah zai kasance ya fi tsoronSa, Ibnu Mas'ud –Allah Ya yarda da shi- ya ce: «Tsonon Allah ya isa ilimi, kuma ya isa jahilci ruduwa da Allah», kuma tawayar tsoron Allah, lallai abin sani saboda tawayar sanin bawa ga UbangijinSa ne , kuma cikin lura da karshen al'amari akwai karuwar halarto da abin tsoron.

Kuma yana daga rahamar Allah; cewa shi baya hadama bawanSa tsoro guda biyu; to duk wanda yaji tsoronSa a cikin duniya zai aminta a lahira, wanda kuma ya aminta daga mākircinSa a cikin duniya zai firgita shi a lahira, wanda ya ji tsoron Ubangijinsa zai rayu tsakanin halittu yana mai girma, kuma mai izza a cikin rayuwarsa, kuma tsoron abin halitta ga abin halitta kaskanci ne da miƙa wuya; Allah Madāukaki ya ce:

﴿ إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ ۗ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا مِنِّي إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾

«Lallai wancānenku shaidan ne, yana tsoratar da majibintansa, to kada kuji tsoronsu kuji tsoroNa idan kun kasance ku muminaɪ ne». [Aali Imran: 175].

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿ وَأَنبِئُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسَلُمُوا لَهُمْ مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصِرُونَ * وَأَتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَعَثَةً وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴾

«Kuma ku koma zuwa ga Ubangijinku, ku miƙa wuya gare Shi, kāfin azāba tazo maku sa'annan baza'a taimake ku ba * kuma ku bi mafi kyawun abinda aka saukar zuwa gare ku daga Ubangijinku kāfin azāba tazo maku kwatsam alhāli ku baku sani ba». [Az-zumar: 54-55].

Allah Ya min albarka tare da ku cikin Alkur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo ya tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake bashi da abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gareshi da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi dadin aminci, aminci mai yawa.

Bayan Haka; Yā ku Musulmai:

Ba'a kiyaye iyakokin Allah da abinda ya haramta shi ba, kuma masu kaiwa gare Shi basu kai ba da kwatankwacin tsoronSa da kaunarSa da sonSa, kuma a duk lokacin da zuciya ta wofinta daga waɗannan guda ukun; zata faɗi, kuma a duk lokacin da wani abu daga wannan ya raunana; imaninsa zai raunana dai-dai da gwargwadonsa, kuma ita zuciya wajen karkatarta zuwa ga Allah tamkar tsuntsu ne- soyayya itace kansa, tsoron Allah da kauna sune fika-fikensa-.

Kuma tsoron Allah yana lazimta jin tsoro -bisa ilimi-, kuma jin tsoro – bisa ilimi- yana lazimta yin biyayya, kuma kauna tana zaburar da bawa a hanyar tafiyarsa zuwa ga Allah, kuma tana dādaɗa masa tafiyar, kuma tana kwadaitar dashi kanta, kuma tana sanya shi yaso lazimtarta, wanda duk ya girmama Allah a zuciyarsa, Allah Zai darajtashi a zukan halittu baza su kasantar dashi ba, Fudhailu –Allah Ya jikansa ya ce: «Wanda duk yaji tsoron Allah babu wani da zai cutar da shi, wanda kuma yaji tsoron wanin Allah wani bazai amfanar dashi ba».

Kuma miƙa wuya ga Allah da maida al'amura zuwa gare Shi yan cire tsoro mutane daga zuciya, wanda yaji tsoron Ubangijinsa ba wani da zai firgita shi; ba haka ba ma; shi mai natsuwar zuciya ne mai natsuwar gabɓai, don haka ku lazimci tsoron Allah, ku darjta Ubangijinku haƙiƙanin darajta Shi, zaku dāce a cikin duniya da lahira.

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

IMANI DA MALA'IKU

IMANI DA MALA'IKU⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah Makāgin halittu, Masanin boyayyun abubuwa, Mai tsinkāyar abubuwa dake cikin kiraza da niyyoyi, ina gode maSa Maɗaukaki bisa ni'imominSa masu bibiyar juna.

Kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah Shi kaɗai bashi da abokin tārāyya, Ubangijin kasa da sammai.

Kuma ina shaidawa Annabinmu muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, mai nunarwa zuwa ga hanya madai-daiciya, kuma mai kira zuwa ga addini tsayayye, yabon Allah Ya tabbata a gare shi, da iyalansa da sahabbansa, da wanda yayi riko da sunnarsa har zuwa ranar sakamako.

Bayan Haka:

Kuji tsoron Allah –yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro; domin tsoron Allah ginshiƙin kowanne alkairi ne, kuma kololuwar kowacce falala ne, ku lizimce shi a fili da boye; zaku rabauta ranar bijirtowa da ayukka da kuma sakamako.

Yā ku musulmai:

Imani da Malā'iku tushe ne daga cikin tussan aƙida, imani baya cika sai da shi, kuma su halittu ne daga cikin halittu na boye, wanda ya wajaba a yi imani dasu, kuma gasgatawa da su yana hukunta yin imani dasu a dunkule cikin abin da yake a dunkule, da kuma a fayyace cikin abinda yake fayyace, da kuma a ayyane cikin abin da yake a ayyane, gwargwadon abin da yazo a cikin littafi mabuwayi, da sunnah tsarkakakkiya.

Allah Mai buwaya da ɗaukaka ya halicce su daga haske, bisa halitta mai kyau mai daraja, da girma cikin tsārin halitta, da kuma iko kan sassauyawa cikin surori maban-banta, basa ci, basa sha, ɗabi'unsu da ayyukansu tsarkaka ne kammalallu, Allah Ya ɗabi'antar dasu kan kunya; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce: «**Shin bazan ji kunyar mutumin da Malā'iku suke jin kunyarsa ba-** watau: Uthman Allah Ya yarda dashi-» [Muslim ya ruwaito shi].

Sahunsu a wajen Ubangijinsu tsārarre ne, lallai su halittu ne daga halittun Allah masu girma; Annabi –yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana cewa: «**Anyi min izini cewa in bada lābari gameda wani malā'ika daga cikin malā'ikun Allah Maɗaukaki daga maɗauka Al-**

⁽¹⁾ An gabatar da ita ranar Juma'a, sha uku ga watan Safar, shekara ta dubu ɗaya da dari hudu da ashirin, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

arshi, lallai ratar dake tsakanin fatar kunnensa zuwa kāfāḍarsa tafiyar shekara ɗari bakwai ne». [Abu Dawud ya ruwaito shi].

Kuma mafificinsu shine Jibril –aminci ya tabbata a gare shi-, yana da fika-fikai ɗari shida, tsakanin duk fika-fikai guda biyu kamar tsakanin mabullar rāna ne da mafāḍarta, kowanne fiffike daga cikinsu ya rufe sararin sama, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: **«Na ga Jibril a wurin magaryar tikewa, yana da fika-fikai ɗari shida, lu'u-lu'u da yākuut suna fita daga zirin fiffikensa».** [Ahmad ya ruwaito shi], Allah Ya ce game shi:

﴿شَدِيدُ الْقُوَى﴾

«Mai tsananin ƙarfi». [An-najm: 5], mai kyawun halitta, da ƙayatarwa da ɗaukaka, yana da ƙarfi da jarumta matuƙa, da daraja da matsayi maɗaukaki a wajen Allah, yana saukar da labarai na gaskiya ga manzanni, da shari'o'i na adalci, yayi yaƙi tare da Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- a Badar da Khandak, kuma ya kasance tare dashi a Isra'i, kuma idan Allah yaso wani bawa zai kira Jibril: **«Lallai ni ina son wane, don haka ka so shi, sai Jibril yaso shi, sannan sai yayi kira cikin sama: lallai Allah yana son wane, don haka ku so shi, sai mazauna sama su so shi, sa'annan sai a sanya masa karbuwa a ban kasa».** [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma su suna bisa ibadoji kala-kala; daga cikinsu akwai wanda yake tabbace tsaye don Allah har abada, daga cikinsu akwai wanda yake wanzuwa cikin ruku'i gare Shi har abada, daga cikinsu akwai wanda yake tabbace cikin sujjada har abada, daga cikinsu akwai wanda yake bisa wasu nau'ika na ɗa'o'i daban, Ubangijinka masani ne dasu:

﴿وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ﴾

«Babu wani daga cikinmu face yana da wani matsayi sananne». [As-sāffāt: 164], wanda -yabo da amincin suka tabbata a gare shi- yana cewa : **«Sama ta nauyaya kuma ya cancanta gareta da ta nauyaya, babu gurbin yatsu huɗu a cikinta face bisansa akwai wani malā'ika yana sujjada».** [Ahmad ya ruwaito shi].

Yā ku Musulmai:

Haƙiƙa Allah Ya kiyaye mutum kuma Ya ɗaukaka shi Ya katange shi, kuma ya wakilta hakan ga zābaɓɓun halittunSa, Malā'iku ne dake maye gurbin juna gare shi, masu yi masa gādi da daddare da kuma masu gādi da

rana, suna kiyaye shi bisa umurnin Allah daga umurnin Allah, kuma wasu malā'ikun daban suna maye gurbin juna a kansa domin rubuce ayyuka, babu wata kalma da zai furta face akwai wanda yake lura da ita, an tanada shi don haka ne yana rubuta ta, baya barin wata kalma kowani motsi face sai ya rubuta shi, domin shi yana tsakanin mala'iku huɗu da rana, da wasu huɗun daban da daddare, da wani mala'ikan da aka wakilta shi ga dūgon maniyyi, da wani abokin gwami domin shiryar dashi da faɗakar dashi, da Mala'ikan mutuwa da zai cire ransa , kuma su cikin hakan sunfi kusa ga mutum sama da kusancin jijiyar wuyansa gare shi, da ikon da Allah Ya basu kan hakan.

Adadinsu: Halittu ne masu yawa babu mai lissafesu sai Wanda Ya halicce su; Allah Mai buwaya da ɗaukaka ya ce:

﴿وَمَا يَعْلَمُ جُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ﴾

«Kuma babu wanda ya san rundunar Ubangijinka face Shi» [Almuddath`thir: 31], Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa game da Albaitul Ma'amuur wanda yake cikin sama ta bakwai: «**Sai ga shi a kowacce rāna malā'ika dubu saba'in suna shigansa, basa komawa zuwa gareshi karshen abinda yake kansu kenan**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Allah Ya zabi wanda suke ɗaukar Al'arshinSa daga cikin su, daga cikinsu akwai malā'iku ma'abota kusanci a wurinSa, daga cikinsu akwai wanda suke cikin sammai bakwai suna rayata da ibada a ko da yausha, mafifitansu sune waɗanda suka halarci yaƙin Badar daga cikinsu.

Yā ku Musulmai:

Malā'iku suna son nagartattun bāyi da ayyukan nagartattu; suna addu'a ga mai koyar da mutane alkhairi, da kuma ga `yan sahan farko, kuma suna kwaɗaitar da bāyi kan aikin alkhairi; to «**babu wata rana da bāyi zasu wayi gari cikinta face sai wasu malā'iku biyu suna sauka, sai ɗayansu yana cewa: Allah Kaba mai bayarwa madadi, ɗayan kuma yana cewa: Allah Kaba mai rikewa hasara**», kuma suna addu'a suna neman gāfara ga mumina, ba haka bama; lallai maɗauka Al'arshi da wanda suke kewaye da Al'arshi suna kebe mumini mai tuba da istigfāri, suna masa addu'ar kubuta daga wuta, da shiga Aljannoni da kiyaye shi daga zunubai da laifuka, kuma suna cewa āmin ga addu'ar mumini ga ɗan-uwansa, bisa hali na boye, suna cemasa: «**Kuma kaima muna roƙan maka kwatan-kwacin haka**».

Kuma suna sauka tare da sassaukar albarka da rahama, suna sassauka a cikin daren -lailatul ƙadari-, kuma suna sauka yayin karatun Alkur'ani, kuma

suna kewaye da dā'irorin zikiri, kuma suna lullube su da fika-fikansu zuwa saman duniya, kuma suna sauke fika-fikansu don kankān da kai ga dālibin ilimi domin yarda da abinda yake aikatawa.

Kuma a cikin kusancinsu garemu akwai alkhairi da dacewa, Hakika Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya kasance mafi kyautar mutane, kuma lokacin da yake kasancewa mafi kyauta shine a cikin Ramadana yayin da Jibril yake haɗuwa dashi, kuma a yayin zare ran salihan bāyi suna tabbatar dasu kuma suna masu albishir da Aljannoni, kuma suna cire rayukansu cirewa sassauka, kuma malā'iku suna shiga masu daga kowacce kofa domin taya murna da shiga Aljannoni, kuma malā'iku suna shigo masu tawaga-tawaga, suna masuyi masu sallama kuma suna masuyi masu bushara da abinda suka samu daga Allah na kusantarwa da ni'imtarwa da zama a gidan aminci a cikin maƙwaftakar annabawa da manzanni masu daraja.

Kuma tare da soyayyarsu ga salihan bāyi, to su suna kin mai sabo kuma sun kyamatar sabo; domin basa shiga duk gidan da cikinsa akwai hoto ko kare ko mutum –mutumi, kuma suna cutuwa daga abinda yān Adam suke cutawa da shi na mummunan wāri-, kuma suna tsinema kafirai; Allah Madaukaki Ya ce:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾

«Lallai waɗanda suka kāfirce kuma suka mutu suna kāfirai, waɗannan tsinuwar Allah ta tabbata gare su, da ta mala'iku, da ta mutane baki ɗaya». [Al-bakara: 161].

Kuma idan ajalinsu ya kusanto suna yi masu bushara da azāba da ukuba da kunar wuta da tafarfasarta, sai rayukansu su rarrabu a cikin jukkunansu kuma suki fita, sai Malā'iku su rifa dukansu a kan fuskokinsu da bāyansu, suna ce masu:

﴿أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُمُ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ﴾

«Ku fitar da rayukanku, a yau za'ayi maku sakayya ta azabar wulaƙanci, saboda abinda kuka kasance kuna faɗi game da Allah ba na gaskiya ba, kuma kun kasance kuna girman kai game da āyoyinSa». [Al-an'ām: 93].

Yā ku Musulamai:

Malā'iku bāyi ne māsu daraja, a bisa matsayoyi madaukaka da kuma

muƙamai masu daraja, kuma su suna cikin matuƙar biyayya ga Ubangijinsu a Magana da aiki:

﴿لَا يَسْفُوتُهُمْ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ﴾

«Bāsa rigāyarSa da magana kuma su bisa umurninSa suke aiki». [Al-anbiya'i: 27], bāsa gabata gaba gare Shi da wani umurni, kuma bāsa saba maSa cikin abinda yayi umurni, kuma bāsa girman kai game da bautarSa, kuma bāsa kosawa:

﴿يَسْتَحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ﴾

«Suna yin tasbihi dare da rāna bāsa gajiyawa». [Al-anbiya'i], suna dawwame kan aiki dare da rāna, suna biyayya a niyyah da aiki, kuma «**idan Allah Ya zartar da umurni a cikin sama, Malā'iku suna buga fika-fikansu domin mika wuya ga maganarSa, tamkar wata sarƙa ce bisa falalen dutse mai sulbi, sai hakan yana ratsa su**», kuma «**idan Allah Mai buwaya da daukaka Ya nufin yayi wahayi na wani umurni, sai ya furta wahayi, sai sama ta kama wata girgiza saboda Shi**, ko kuma yace: **wata tsawa mai tsanani, saboda tsoron Allah, to idan mutanen cikin sammai suka ji haka sai su suume, kuma su fādi suna sujjada ga Allah, sai ya kasance Jibril shine farkon wanda zai dago kansa, sai Allah Yayi masa magana daga wahayinSa da abinda ya nufa**», Allah Ya ce game da su:

﴿وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ * وَإِنَّا لَتَحْنُ الصَّافُونَ * وَإِنَّا لَتَحْنُ الْمَسِيحُونَ﴾

«Kuma babu wani daga cikinmu face yana da wani matsayi sananne * kuma lallai mu mune masu sahu-sahu * kuma lallai mu mune masu tasbihi». [As-sāffāt: 164-166].

Allah Ya min albarka tare daku a cikin Alƙur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah kan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi kan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma kayi daƙin aminci, aminci mai ƙaruwa.

Bayan Haka Yā ku Musulmai:

To lallai duk da girman wannan halitta daga cikin halittun Allah, to lallai matsayinsu bai wuce su kasance bāyi masu ƙanƙan da kai a gaban Allah ba, basu zamto abokan tārāyya cikin mulki ba, kuma basu da gudanarwa cikin duniya baki daya, kuma haƙiƙa Allah Yayi gargadi da jahannama ga wanda yayi da'awar allantaka ga waninSa cikinsu; sai Mai girma da ɗaukaka Ya ce:

﴿وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌُ مِنْ دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ﴾

«Kuma wanda yace daga cikinsu lallai ni abin bauta ne koma bayanSa, to wancanenka zamu sāka masa da Jahannama, da irin haka ne muke sakantama azzalumai». [Al-anbiya'i: 29].

Kuma koda mala'iku sun kasance -tare da wannan wancan ƙarfin nasu-suna girgiza suna suma yayin jin maganar Allah saboda tsoronSa da firgici da haiba, to ta yaya za'a roki wani daga cikinsu koma bayan Allah?! Ba haka bama ai lallai waninsu wanda bashi da ikon wani abu, daga cikin matattu da gumaka sunfi cancanta kada a roke su kuma kada a bauta masu, domin al'amura dukkansu suna hannun Allah Wanda yaKe ɗaya Mai tankwarawa, kuma duk wanda ba Shi ba abin halitta ne abin raino, baya mallakar amfani ko cutarwa.

Wannan kenan, kuma lallai wasu mutane basu riski hikimar da saboda ita aka haliƙe su ba, kuma bai auna kansa aunawa na gaskiya ba, kuma bai lura da karramawa da darjtawar Allah gare shi ba, da zaƙar zaƙaɓɓun halittunsa don kiyaye shi da gadinsa da ƙarfafashi ba, sai ya fuskanci haka da kafircewa da baɗewa da musantawa, kuma wanda duk yayi girman kai daga bautar Ubangijinsa ya ƙi sai shirka da sabawa, to waɗanda suke gurin Ubangijinka suna yi maSa tasbihi dare da rana kuma su basa ƙosawa, kuma Allah Mawadaci ne daga barin talikai, biyayyar mai biyayya bata amfanar daShi, kuma saƙon mai saƙo baya cutar daShi.

To ku dāge -yā ku bāyin Allah- wajen biyayya ga Ubangijinku, kuyi imani da mala'ikunSa, kuma ku tuna cewa akwai wasu bayi da suke kiyaye ku, kuma suna rubuce maku ayyukanku da magan-ganunku, kuma suna rubuta su a cikin takardun ayyukanku wadanda za'a baku su ranar Alkiyama, Allah Madaukaki Ya ce:

﴿ فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِمِثْنَةٍ * فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا * وَيَنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا *
وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ * فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُبُورًا * وَيَصِلُ سَعِيرًا ﴾

«To amma kāga wanda aka bāshi littafinsa a dāmansa * to da sannu zā'ayi masa hisābi hisābi mai sauƙi * kuma zai koma cikin iyālansa yana mai farinciki * amma wanda aka bāshi littafinsa ta bāyansa * to da sannu zai riƙa kiran halaka * kuma zai shiga wuta mai bal-bali». [Alinshikaak: 7-12].

Sanna ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salāti da sallama ga AnnabinSa...

IMANI DA LITTATTAFAI

ALKUR'ĀNI MAI GIRMA⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah Wanda ke buwayantar da wanda yayi maSa biyayya kuma yaji tsoronSa, kuma Mai kaskantar da wanda ya tozartar da umurninSa kuma ya saba maSa, ina gode maSa godiya mai yawa dadadfa mai albarka kamar yadda Ubangjinmu Yake so kuma Ya yarda.

Kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShi da abokin tarayya, bamu da wani Ubangiji waninSa, kuma bama bautama kowa face Shi.

Kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, mafi gaskiyar masu kira zuwa ga Allah, kuma mafi nasihar halittar Allah ga b āyin Allah, yā Allah Kayi salāti da sallama gare shi tare da iyalansa da kuma sahabbansa da wanda yabi tafarkinsa kuma yabi shiriyarsa.

Bayan Haka:

Kuji tsoron Allah –yā ku bayin Allah- hakifanin jin tsoro; kuma ku tsakake masa sirrinku da bayyanenku, kuma ku gaggauta zuwa ga neman yardan Ubangjinku, kuma ku nemi ganimar watanku mai falala.

Yā ku Musulmai:

Allah Ya turo AnnabinSa Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- da Kur' āni balarabe mabayyani, ya rikitar da kwakwalan mafiya fasahar larabawa, kuma ya tsayar masu da hujja; to sai suka tabbatar da daukar bayaninSa da kyawun maganarSa, Alwaleed dan Almugeerah yace: «Kuma wallahi lallai shi yana da zaki, kuma lallai yana da kayatarwa, kuma lallai shi kololuwarsa mai amfani ne, kuma kasanSa mai yalwa ne, mutum bazai fadi wannan ba».

Allah Ya sanya shi cikin duhun dare haske ne mai haskakawa, Āyoyi ne bayan āyoyi:

﴿يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ﴾

«Allah Yana shiryar da wanda ya bi yardarSa dashi hanyoyi na aminci». [Al-ma'idah: 16], ya tattara ya game wajen maganin cutar rayuka, da dai-daita yanayi, da farkar da zukata, lallai shi igiyar Allah ce mai karfi, kuma

⁽¹⁾ An gabatar da ita ranar Juma'a, sha shida ga watan Ramadan, shekara ta dubu daya da dari hudu da ashirin, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

haske mabayyani, kariya ne ga wanda yayi riƙo dashi, kuma tsira ne ga wanda ya bishi, wanda ya faɗe shi yayi gaskiya, kuma wanda yayi hukunci dashi yayi adalci, kuma wanda yayi aiki dashi za'a bashi lada, Aljanu sunyi mamakin ababen dake cikinsa masu ban-mamaki:

﴿قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا *
يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا﴾.

«Kace anyi wahayi gareni cewa: wasu jama'u na aljanu sun saurari - Alkur'ani- sai suka ce: lallai mu mun saurari Alkur'ani mai ban mamaki * Yana shiryarwa zuwa ga hanyar shiriya sai mukayi imani dashi, kuma baza muyi tarayya ga Ubangijinmu da wani ba».

Yā ku Musulmai:

Da karatun Alkur'ani ne da kuma aiki dashi matsayi yake ɗaukaka, kuma daraja yake ƙaruwa, Abu Zharrin –Allah Ya yarda dashi- yake cewa: «Nace: ya Manzon Allah! kayi min wasiyya, yace: **Na hore ka da karatun Alkur'ani, da ambaton Allah, domin lallai shi haske ne gareka a ban ƙasa, kuma shi ajiya ne gareka a cikin sama**». [Ibni Hibbana ya ruwaito shi], kuma mafi alkairin mutane shine wanda ya koye shi kuma ya koyar da Shi, Abu Abdurrahman As-sulami ya zauna tsawon shekaru arba'in yana koyar da littafin Allah domin neman wannan fifiko na alkairi.

Natsuwa tana sassauka kuma rahama tana lullubewa kuma mala'iku suna kewayewa ga darasinsa da tilawarsa, ƙwararre acikin dashi yana tare da tawaga masu daraja masu biyayya (ga Allah), karantashi yana daga mafiya alkairin ayyukan kusanci, ga kowanne harafinsa akwai lada abin ruɓunyawu, kuma matsayin mai karantashi a lahira shine ƙarshen āyar da zai karanta a duniyarsa, koyonsa yafi alkairi daga tara dukiya da tarkace; Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana cewa: «**waye cikinku yake so da yayi sammako kowacce rana zuwa Bud-hana** -ko kuma- **zuwa Al-akeek-**, **sai yazo da rakuma biyu mata, manya manya ba tare da aikata zunubi ko yanke zumunta ba**, sai muka ce yā Manzon Allah! muna son haka, yace: **to shin ɗayanku bazai yi sammako ba zuwa masallaci sai ya koya ko ya karanta āya biyu daga littafin Allah Mabuwayi da Daukaka ba, sun fi masa alkairi sama da rakuma biyu mata, kuma āya uku sunfi rakuma uku, kuma huɗu sunfi masa alkairi sama da guda huɗu, da kuma daga duk adadinsu na rakuma**». [Muslim ya ruwaito shi].

Yā ku Musulmai:

Hakika Alkur'ani ya kai matuka wajen balāga da fasaha, ƙwararru a

magana suna mamakinsa, kuma gama-garin mutane da kuma mutane masu saukin sha`ani suna fahimtarsa, to wane littafi ne zai yiwu ya game fahimtar halittun yān Adam bāki dāya a zamuna mabibita, duk da banbance-banbancen fahimtarsu da wurarensu da yārukansu da nau`oin saninsu?!, yayin da Ukubatu dan Rabee'ah ya saurare shi sai yace: «wallahi ban taba jin kwatankwacinsa ba da dāi, wallahi shi ba waƙa bane kuma ba bokanci bane», kuma yayin da mushirikai suka nemi mu'ujizoji na ji da gani daga Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- irin buɓɓugar da koramu da fado da sama-, sai wahayi ya zo masu:

﴿أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ﴾

«shin bai ishe su haka bane, cewa Mu Mun saukar maka da littafi ana karanta masu». [Al-ankabuu: 51], lallai shi littafi ne da aka saukaƙe shi:

﴿وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّذَكِّرٍ﴾

«Kuma haƙiƙa Mun saukaƙa Alkur'ani domin tunatarwa, to shin ko akwai mai wa'azantuwa?», tare da haka dāyā sauka kan manyan duwatsu da ya tsatstsagasu, ko bisa ƙasa da ya yayyankata.

Karantashi waraka ce ga rai daga sha'awoyi, kuma magani ne ga zukata na daga soye soyen rai da shubuhohi, kuma magani ne ga jukkuna na cutattuka da annoba:

﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾

«Kuma Muna saukarwa cikin Alkur'ani abinda yake waraka ne, da kuma rahama ga muminaɪ». [Al-isra'i: 82].

Yā Ku Musulmai:

Lallai mafi kyawun zance shine littafin Allah, kuma haƙiƙa wanda Allah Ya ƙawatashi cikin zuciyarsa ya rabauta, Al-fudailu dan Iyadh -Allah Ya jifansa yana cewa: «Wanda ke dāuke da haddar Alkur'ani yana dāuke ne da tutar Musulunci, bai kamata yayi wargi tare da masu wargi ba, ko yayi ta surutu tare da masu surutu ba, ko ya rafkana tare da masu rafkana ba», kuma ya kamaci mai karantashi da ya siffanta da gaskiya da iklasi da tsayuwar dare a Addinance bisa amana da take a geffansa.

Kuma baza ka samu dandanon jin dadi ba, har sai ka kasance bisa biyayyar Ubangijinka, kana mai dawwama ga karatun littafin Ubngijinka, to ka yi maganin cutar safo ta hanyar tuba, rafkana kuma ta hanyar komawa ga

Allah, kuma kayi riƙo da igiyar Alkur'ani a lokutan tsanani; duk wata igiya ba ita ba mai rauni ce, kuma ka sanya wani kaso cikin gidanka na karatun Alkur'ani, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: «**Misalin gidan da ake ambaton Allah cikinsa da gidan da ba'a ambaton Allah cikinsa kamar misalin rāyayye ne da matacce**». [Muslim ya ruwaito shi].

To ka kamsasa harshenka da tilawarsa kuma ka lura da ma'anoninSa, kuma kayi riƙo da shiriyarsa da hukunce-hukuncensa; zaka rabauta da bushararduniya da lahira.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿ كَتَبَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴾

«wani littafi ne da Muka saukar dashi izuwa gareka mai albarka, domin su riƙa hankaltar ma'anoninsa, kuma domin ma'abota hankula su wa'azantu». [Sād: 29].

Allah Ya min albarka tare da ku cikin Alkur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah kan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi kan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah da amincinsa sun tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa.

Bayan Haka, Yā ku Musulmai:

Lallai littafin Allah yana hada kan al-ummu, da mutanen yankuna mabanbanta karkashin tutar musulunci da ingancin akida, yana hada tsakaninsu da mahadar imani da igiyar Addini, kuma yana sanya ta ta zama al-umma guda daya mai hadadden karfi, wacce bangarorinta suka hadu da juna, kuma mai hadadden sahu:

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ ﴾

«muminai ba wasu bane face yan-uan juna». [Al-hujurāt: 10].

Kuma idan musulmai sukayi sakaci wajen aiki da littafin Ubangijinsu; rauni zai samesu, kuma zasu miƙa wuya ga kaskanci, kuma fitina zata kewaye su, kuma zasuyi tafiya a cikin ayyarin maƙiyansu, sai suyi sakaci da bangaren jibanta da barranta, kuma suka gaskata shāci fadi da bokaye, kuma suka saurari mai da'awar sanin gaibu, da sanin aukuwar hadurra da musibu tare da shudewar karnoni, kuma suka rataya da sabbuba, kuma suka rafkana daga imani da Allah Mai kulawa da sha'anin halittu, ba abinda yake aukuwa cikin mulkinSa sai abinda ya nufa, to ya dace musulmi yaji buwayar addininsa, yayi riƙo da littafin Ubangijinsa, kuma ba zai yi sakwa-sakwa a addinin Allah ba, kuma ba zai waiwaiyi eidukan kafirai da tarukansu ba; domin su ma'abota addini ne bātaƙce, kuma su suna cikin bāta mabayyani, abinda suke la'akari dashi a matsayin eiduka garesu ya wajaba ga musulmi yayi inkarinsa da zuciyarsa da harshensa.

Kuma ka kiyayi yarda ko bibiyar ayyukan eidukansu, domin cikin kallon munanan ayyukan addininsu: akwai sakaci a cikin akida da kuma karkatan zukata, da jefa shubuha ga zukata, kuma Allah Ya na cewa:

﴿ وَكَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِن بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا
حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ ﴾

«dayawa daga cikin ma'abota littafi sun so inama ace sun riddantar da ku bayan kunyi imani da nufin kuzama kafirai, domin hassada acikin ransu, bayan gaskiya ta bayyana garesu». [Al-bakarah: 109].

To ka godema Allah -yā kai musulmi- bisa ni'imar musulunci; domin itace mafi girman darajan ni'imomi a matsayi, kuma mafi cikanta wurin tasiri, kuma ka sanya imaninka ya zama bayyanane da zai riƙa haskaka maka hanyoyin rayuwarka, kuma kada kayi sakaci cikin Addininka kuma kada ka riƙa kwai-kwayar maƙiyinka; Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: «**Na bar al'amura guda biyu cikinku bazaku taƙa ba matuƙar kunyi riƙo dasu: littafin Allah da sunnar AnnabinSa**». [Malik ya ruwaito shi].

Kuma wurin musulmai akwai littafin Ubangijinsu, wanda aka kareshi shi daga dukkan karkatarwa, wanda ya tattara alkhairan duniya da lahira, cikinsa akwai haske da shiriya, kuma shine mafita daga jarrabobi da fitintinu, Allah Wanda girmanSa ya daukaka Yana cewa:

﴿أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَرْحَمَةً وَّذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ﴾

«Shin bai ishe su bane; cewa lallai Mu Mun saukar maka da Alkur'ani ana karanta masu shi, lallai cikin haka akwai rahama da wa'azi ga mutanen da suke yin imani». [Al-ankabuut: 51].

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga rahama abar kyauta, da kuma ni'ima wacce aka bayar, Muhammad dan Abdullahi...

GIRMAN ALKUR'ĀNI⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da kuma zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bautawa da gaskiya sai Allah, shi kađai bashi da abokin tārayya, kuma ina shaidāwa Annabi Muhammad bāwanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gareshi, da Iyalansa da kuma Sahabbansa, kuma yayi Aminci, Aminci mai yawa.

Bayan Haka:

Kuji tsoron Allah –yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, kuma ku kiyaye Shi cikin sirri da kuma gānawa.

Yā ku Musulmai:

Ubangijinmu tsarki ya tabbata a gare Shi Mai kamala ne cikin zatinSa da sunayenSa da siffofinSa, baShi da tsara, kuma baShi da tamka, kuma siffofinSa sune mafi cikas siffofi kuma mafiya kyawunsu, kuma na daga cikin siffofinSa tsarki ya tabbata a gareShi : Magana; Yana magana a duk lokacin da Yaso, idan Yaso, na abinda Yaso kuma babu iyaka ga kalmominSa:

﴿ قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكَلِمَتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنفِكَ كَلِمَتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا ﴾

«Kace dā teku zai kasance tawada ga kalmomin Ubangijina da tekun ya k̄āre, kafin kalmomin Ubangijina su kare, koda Munzo da kwatankwacinsa k̄ari». [Al-kahfi: 109], maganarSa itace mafi kyawun magana, kuma fifikon maganarSa kan maganar halittu, kamar fifikon mahalicci ne kan halitta, kuma ni'imominSa tsarki ya tabbata a gare Shi ga bayi bazasu lissafu ba.

Kuma yana daga hikimar Allah da rahamarSa garesu: yadda Ya aika manzanninSa cikinsu, kuma Ya saukar masu littattafanSa, sai Ya saukar da At-taura da Injila, da Zabura, da takardun Ibrahim da Musa, kuma ya cike su da Alkur'ani mai girma, wanda shine mafificinsu a falala, kuma mafi daukarsu a daraja, Ya godema kanSa tsarki ya tabbata a gare Shi kan saukarwarSa ga Alkur'ani; sai Yace:

⁽¹⁾ An gabātar da ita ranar Juma'a, sha huđu ga watan Rabi'ul auwal, shekara ta dubu dāya da dari huđu da talātin da bakwai, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

﴿ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ﴾

«godiya ta tabbata ga Allah wanda Ya saukar da Littafi ga bawanSa kuma Bai sanya karkata cikinsa ba». [Al-kahaf: 1], kuma Ya girmama zatinSa madaukaki da saukar daShi; sai Yace:

﴿ تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴾

«AlbarkatunSa sun yawaita Wanda Ya saukar da Alkur'ani ga bawansa domin ya zama mai gargadi ga talikai». [Al-furkân: 1], kuma Yayi rantsuwa dashi sai Yace:

﴿ يَس * وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ﴾

«Yāsiin * Kuma Ina rantsuwa da Alkur'ani mai hikima». [Yāsiin: 1-2], kuma Shi yana cikin abubuwan da Yayi rantsuwa kansu,

﴿ فَلَا أُقْسِمُ بِمَوْقِعِ الْجُودِ * وَإِنَّهُ لَفَسَّمٌ لَوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ * إِنَّهُ الْقُرْآنُ كَرِيمٌ ﴾

«to Ina rantsuwa da masaukun taurari * lallai ita rantsuwa ce mai girma dā kun sani * lallai shi Alkur'ani ne mai girma». [Al-waki'a: 75-77], yana gasgata abinda ya gabace shi na littattafai, kuma mai shaida ne kansu, kuma mai shafe su, kuma abin amincewa ne gameda abinda ya kasance cikinsu.

Annabawa sunyi bushara dashi kafin saukarsa,

﴿ وَإِنَّهُ لَنبِيُّ ذُرِّيِّ الْأَوَّلِينَ ﴾

«Kuma lallai shi yana cikin littattafan mutanen farko». [Ash-shu'ara'i: 196], Ibnu Khatheer –Allah Ya jikansa- yace: «Anbaton wannan Alkur'ani da kambamashi sāmamme ne cikin littattafan mutanen farko wanda aka ruwaito su daga Annabawansu», kuma Ibarahim da Isma'il –aminci ya tabbata a garesu- sunyi addu'a Allah Ya aiko da wani Annabi domin karantashi da koyar dashi sai sukace:

﴿ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ ﴾

«Yā Ubangijinmu Ka tayar da wani Manzo cikinsu wanda zai riƙa karanta masu āyoyinKa kuma ya koya masu littafi da hikima». [Al-bakarah: 129].

Alkur'āni maganar Allah Ubangijin talikai ne, Yayi magana dashi tabbas da harafi da sauti wanda ake jinsu, daga gareShi mafarinsa yake

kuma zuwa gareShi zai koma a karshen zamani, Jibreel –aminci ya tabbata a gareshi- mafi alkhairin Mala'iku ya jishi daga Allah, kuma ya sauka dashi zuwa ga mafi alkhairin Manzanni kuma a bisa mafi daraja a gangar jiki – itace zuciya-, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ * عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴾

«Ruhi amintacce shi ya sauka dashi * a bisa zuciya ka domin ka kasance daga cikin masu gargadi». [Ash-shurā: 193-194], a cikin mafi darajar wuri, kuma a cikin mafi alkhairin watanni, kuma mafi a cikin mafi alkhairi dararraki –daren Lailatul-ƙadari-, ga mafi alkhairin al-ummah, da mafificin harshe kuma mafi tattara ma`anoni.

Littafi ne da ba wani littafi da yake dai-dai dashi:

﴿ أُولَئِكَ فِيهِمْ أَنَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَى عَلَيْهِمْ ﴾

«Shin bai ishe su bane; cewa lallai Mu Mun saukar maka da Alƙur'ani ana karanta masu shi». [Al-ankabūt: 51], Allah Mai tsarki Yayi baiwa dashi ga wannan al-ummar, sai Yace:

﴿ لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ
يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ ﴾

«Haƙiƙa Allah Yayi baiwa ga mumina yayin da Ya tayar da wani Manzo cikinsu daga kawunansu, yana karanta masu ayoyinSa kuma yana tsarkake su kuma yana koya masu littafi da hikima». [Āli-imrān: 164], kuma shi daukaka ce ga Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- da al-ummarsa

﴿ وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ ﴾

«Kuma lallai shi daukaka ce gareka da mutanenka». [Az-zukhruf: 44], kuma shine ruhinta, domin dogarar rayuwa ta haƙiƙa a kansa, kuma idan mutum ya nisanta daga gareshi zai kasance rayayye ne ba tare da rai ba; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿ وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا ﴾

«Kuma kamar haka ne Mukayi wahayin ruhi (rai) –Alƙur'ani- zuwa gare ka daga umurninMu». Ash-shura: 52], da ya saukar dashi kan wani dutse da

jin tsoron Allah ya kama shi, kuma ya faffashe domin kankan da kai ga Allah da biyayya.

Imānin wani bāwa bazai inganta ba har sai yayi imāni dashi a dunkule da a fayyace, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ءَامِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ءِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ ءِ﴾

«Yā ku waɗanda sukayi imani kuyi imāni da Allah da ManzonSa da littafin da Ya saukar ga manzonSa». [An-nisā'i: 136], kuma shi yana sama:

﴿فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ * مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ * بِأَيْدِي سَفَرَةٍ﴾

«cikin wasu takardu abin darajtāwa * maɗaukaka tsarkāka * a bisa hannuwan jakādu». [Abasa: 13-15], waɗanda sune malā'iku,

﴿كِرَامٍ بَرَرَةٍ﴾

«Masu daraja ne masu dā'a». [Abasa: 16], Allah Ya kiyaye shi kafin saukar dashi; sai Yace:

﴿بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَّجِيدٌ * فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ﴾

«ba haka ba, shi Kur'ani ne mai daraja * acikin allo tsararre». [Al-buruuji: 21-22], kuma Ya tsare shi daga shaidanu a lokacin saukarsa

﴿وَمَا نَزَّلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ * وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَظِيلُونَ﴾

«kuma shaidanu basu saukar dashi ba * kuma haka bazai yiwu masu ba, kuma baza su iya ba». [Ash-shu'ara'i: 210-211], kuma Ya ɗau nauyin kiyaye shi bayan saukarsa

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

«Lallai Mu Muka saukar da Alkur'ani, kuma Mu Māsu kāre shi ne». [Al-hijri: 9].

Allah Ya gabatar dashi wajen ambato kan dayawa daga cikin ni'imominSa; sai Yace:

﴿الرَّحْمَنُ * عَلَّمَ الْقُرْءَانَ﴾

«Allah Mai rahama * Ya ilmantar da Alkur'ani». [Ar-rahman: 1-2], Ya

ilmantar da bāyinSa Alkur'ani, kuma Ya sauƙaƙa shi gare su ta fuskar tilawa da aiki da hadda, balarabe da ba'ajame suna haddace shi, da ƙarami da babba, da namiji da mace, da mawadaci da talaka.

Sunayensa sun yawaita, kuma siffofinsa masu yawa ne, Allah Ya sanya shi shiriya da wa'azi ga talikai, gamamme ne ga dukkan mutane kamar gamewar saƙon Annabinmu -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-, bai keƙanci wata al'umma banda wata ba, sashensa yana kama da sashe, sashen āyoyinsa suna gasgata sashe:

﴿ كِتَابًا مُّتَشَدِّدًا مِّثْلَ مَثَانِي ﴾

«Littafi ne mai kamanceceniya mai tagwayen -āyoyi-». [Az-zumar: 23], madai-daici ne Allah Bai sanya masa karkata ba, babu sabani cikinsa kuma babu tufka da warwara:

﴿ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴾

«Kuma da ya kasance daga wanin Allah ne, da sun samu sabani mai yawa cikinsa». [An-nisa'i: 82], shine mafi kyawun zance kuma mafificinsa,

﴿ اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ ﴾

«Allah Ya saukar da mafi kyawun zance». [Az-zumar: 23], An-nawawi -Allah Ya jikansa- yace: «sai yayi nuni kan cewa shine mafi kyawu daga sauran zantuka waƙanda aka saukar daga wurin Allah dama waƙanda ba a saukar ba».

Allah Ya siffanta shi da girma; sai Yace:

﴿ وَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنْ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ﴾

«Kuma haƙiƙa Mun bāka āyoyi bakwai ababen mai-maitawa da kuma da Alkur'ani mai girma». [Al-hijr: 87], kuma Allah Ya rubuta masa ɗaukaka a zatinsa da matsayinsa, sai yace:

﴿ وَإِنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِيَّ حَكِيمٌ ﴾

«kuma lallai shi a yana cikin asalin littafi –luahul mahfuz- a gurinmu maɗaukaki ne tsārarre». [Az-zukhruf: 4].

Bayyananne ne a lafazinsa da ma'anarsa, kuma bayani ne na al'amura a fayyacensu, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿ هَذَا بَيَانٌ لِّلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴾

«wannan bayāni ne ga mutane, da kuma shiriya da wa'azi ga masu tsoron Allah». [Āli-Imran: 138], Ibnu mas'ud -Allah Ya yarda dashi- yace: «Ya bayyana mana a cikin wannan Alkur'anin dukkan wani ilimi da dukkan komai».

Mai hikima ne, cikinsa hikima ne kuma daga cikinsa hikima take:

﴿ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ﴾

«Wadancan āyoyin ne na littafi ne mai cike da hikima». [Yunus: 1], mai daraja ne a wajen Allah, cikinsa akwai daga dābi'un karamci mafi daukakarsu, dashi ne ake daraja bawa ake girmama shi a wajen Allah da halittunSa, Allah Madaukaki Ya ce:

﴿ إِنَّهُ لَقَرَّءٌ كَرِيمٌ ﴾

«Lallai shi Alkur'āni ne mai girma». [Al-waki'ah: 77], cikinsa akwai shiriyar da halittu, tare da shiriyar akwai rahama:

﴿ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴾

«shiriya ne da rahama ga mutanen da suke yin imani». [Al-a'araf: 52], kariya ne daga bata ga wanda yayi riƙo dashi, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Na bari cikinku: abinda bazaku taƙa bata bayansa ba, idan kuka yi riƙo dashi: littafin Allah**» [Musulim ya ruwaito shi].

Mai girma ne, wanda yakai matuƙa a daraja mafi daukakarta, Allah Madaukaki ya ce:

﴿ ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ﴾

«Kāf, ina rantsuwa da Alkur'āni mai daraja». [Kāf: 1], mabuwayi ne, babu wani abu dake iya gogayya dashi a buwayarsa, kuma duk wanda ya kusanto shi to zai sami buwaya:

﴿ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ ﴾

«Kuma lallai shi littafi ne mabuwāyi». [Fussilāt: 41], madaukaki ne ba'a iso shi, mai yawan alkhairi ne da amfani, kuma fuskokin albarka cikinsa masu yawa ne, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ﴾

«kuma wannan littafi ne wanda Muka saukar dashi mai albarka». [Al-an'ām: 92], wanda ya karanta shi kuma yayi aiki dashi kuma ya yāda shi a sassannin duniya zai dāukaka, kuma aminci da walwala zasu same shi, Ibnu Khatheer –Allah Ya jikansa- ya ce: «Yāyinda halifancin Uthman dan Affan -Allah Ya yarda dashi- ya kasance masarautun musulunci sun fāḍaḍa zuwa ƙarshen maɓullar rāna da mafāḍarta; wanda hakan ya kasance ne da albarkar karanta shi, da koyonsa, da haɗa al'umma a bisa haddace Alkur'ani».

Littafin Allah haske ne a cikin rayuwa, domin hangen hasken duniya da na lahira, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ﴾

«Hakifa haske yā zo maku daga Allah da kuma littafi mabayyani». [Al-ma'idah: 15], kuma dashi ne rayuka suke rayuwa, domin shine rayuwa ga wanda ya amsa masa:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

«Yā ku waɗanda sukayi imani ku amsa ga Allah da ManzonSa idan ya kiraku ga abinda zai rayaku». [Al-anfal: 24], kuma tare da rayuwar rayuka dashi to shi waraka ne ga cutukan jukkuna, «wata kunama ta harbi wani mutum a zamanin Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- sai aka karanta masa suratul Fātiha; sai ya warke». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], shi wa'azi ne da kuma tabbatar da zuciyar a yayin fitintinu da musibu da wahalhalu:

﴿كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ﴾

«hakan ya kasance ne domin Mu tabbatar da zuciyarka ne dashi». [Al-furkan: 32].

Da Alkur'ani ne maganar al'umma take haɗuwa, kuma sabaninsu suke gushewa:

﴿وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾

«Kuma kuyi riƙo da igiyar Allah bāki ɗaya, kuma kada ku rarrabu». [Āli-imaran: 103], Ibnu Khatheer –Allah Ya jikansa- ya ce: «to shi cikakke ne a sura da ma'ana», āyoyinsa tsararru ne a lafazinsu, kuma fayyatattu ne

ma'anarsu:

﴿ كِتَابٌ أَحْكَمْتُ آيَاتُهُ وَتُرُفُّهُ فَصَّلَتْ مِنْ لَدُنِّ حَكِيمٍ حَكِيمٍ ﴾

«Littafi ne da aka tsāra āyoyinsa, sannan aka fayyace su, daga gurin Mai hikima Kwararren Masani». [Hud: 1].

Ya kālubalanci na farko da na karshe dashi, mutanensu da aljanunsu, sai Yace:

﴿ قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ
لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴾

«Kace da mutane da aljanu zasu haɗu, domin su zo da kwatankwacin wannan Alkur'ānin da bazā su zo da kwatankwacinsa ba, koda sāshensu yana karfafa sāshe». [Al-isra'i: 88], babu wani mai hankali da zai saurare shi face sai ya shaida cewa shi gaskiya ne, aljanu sun saurare shi sai shashensu yacema sashe: ku saurara, kuma sai suka komo ga mutanensu suna cewa:

﴿ إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا ﴾

«Lallai mu mun saurari wani Kur'āni mai ban mamaki». [Al-jinni: 1].

Mafi alkhairin zikiri kuma mafificinsa, karantashi yana kara imani:

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا ﴾

«Lallai abin sani muminaɗi sune waɗanda idan aka ambaci Allah zukaɗansu suke tsorata, kuma idan aka karanata masu āyoyinsa suke kara masu imani». [Al-anfāl: 2], āyoyinsa sun sanya manyan mutane kuka; «Ibnu Mas'ud -Allah Ya yarda dashi- ya karantama Manzon Allah daga suratun Nisa'i, yayinda ya isa faɗinSa

﴿ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴾

«to yaya zai kasance lokacin da zaMu fito da mai shaida guda daga kowacce al'umma, kuma Muka fito da kai matsyin mai shaida ga waɗannan». [An-nisa'i: 41], sai Nanzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace masa: **ya ishe ka haka**, yace: sai na waiwaya, sai ga idanuwansa suna kwalla». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], Kuma «Abubakar -Allah Ya yarda dashi- ya kasance idan yana karanta Alkur'ani ba kasafai yake jiyar da wanda ke bayansa ba, saboda kuka», kuma «Ja'afar

Ad-dāyyār -Allah Ya yarda dashi- ya karantama Najashi farko-farkon suratu Maryam; sai yayi kuka har sai da ya jifka gemunsa, kuma malamansa sukayi kuka har suka jifka littattafansu», Kuma Allah Yayi umurni da käre wanda ya nemi käriya daga kafirai har ya saurari Alkur'ani; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ﴾

«Kuma idan wani daga cikin mushirikai ya nemi maƙwabtakarka to ka bashi maƙabtakar har ya saurari maganar Allah». [At-tauba: 6].

Ya tattara daga ilmomi mafi cikarsu, kuma daga sani mafi amfaninsu, kuma ma'abotansa masana ma'anoninsa sune malamai na gaske; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيْنَتُّ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ﴾

«Ba haka ba, shi äyoyi ne a cikin zukatan waɗanda aka bäsü ilimi». [Al-ankabuu: 49], kuma mai koyar da Alkur'ani da mai koyansa sune mafiya alkhairin mutane; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «Mafi alkairinku shine wanda ya koyi Alkur'ani kuma ya koyar dashi». [Bukhari ya ruwaito shi].

Cikinsa akwai mafiya gaskiyan labarai, da kuma hujjoji da dalilai mafiya bayyana, da kuma kissoshi mafiya kyau, da hikimomi mafiya cika, da azan magana da fasaha mafiya kyawu, Shaikul Islam -Allah Ya jifkansa-yace: «shi kansa zubin Alkur'ani da salonsa abin mamaki ne mai kayatarwa, baya daga irin salon magana da aka saba, kuma babu wani da ya zo da irin wannan salon, domin lallai shi baya daga jinsin wake ko rajazi ko huduba, ko saäkwanni, haka ma zubinsa baya kama da wani abu daga zubin maganganun mutane-larabawansu da ajamawansu-, kuma gagararwa cikin ma'anarsa tafi girma kuma tafi yawa daga gagararwa cikin lafazinsa».

Littafi ne da yake gamamme cikin hukunce-hukuncensa, mai ädalci cikin alkalancinsa, mai hikima cikin umurninsa da haninsa, akwai haiba da girma tattare dashi, kuma yana da karfi da tasiri da kyawu mai gagararwa ne da mafi karancin lafazinsa , mai shiriyarwa ne da mafi sauƙin nuninsa, äya ne mai ban mamaki, kuma mu'ujiza ce bayyananniya, wanda yayi aiki dashi za'a bashi lada, kuma wanda yayi hukunci dashi yayi adalci, kuma wanda yayi riƙo dashi za'a kare shi, kuma wanda ya bishi za'a masa rahama:

﴿فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

«to ku bishi kuma kuji tsoron Allah domin ko za'a maku rahma». [Al-an'am: 155].

Shine mafi amfanin zikiri kuma mafi cikarsa , Allah Ya yabi wanda ya karantashi, kuma Ya jinjina ga masu aiki dashi, kuma Ya masu alwashin cika masu alkwari da ma kari, sai Yace:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَبُورَ * لِيُؤْتِيَهُمُ أَجْرَهُم بِمِثْرِهِمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ﴾

«Lallai wafanda suke karanta littafin Allah, kuma suka tsaida sallah kuma suke ciyarwa daga abinda Muka azurtasu a sirrance da bayyane to suna tsammanin wani kasuwanci da babu hasara * domin Ya cika masu ladansu kuma Ya kara masu daga falalarsa». [Fadir: 29-30].

Shine kasuwanci mai riba abar nunnunkawa, wanda ya karanta harafi guda daga cikinsa to yana da lada guda saboda shi, kuma lada guda za'a nunnunka shi zuwa goma kwatankwacinsa, kuma koyonsa ya fi alkhairi sama da dukiyoyin duniya; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**shin dayanku bazai yi sammako ba, zuwa masallaci sai ya nemi sani** -watau: ya koya- **ko ya karanta ayoyi biyu daga littafin Allah ya fi alkairi daga rakuma biyu mata, kuma uku sunfi uku alkairi, kuma huɗu sunfi huɗu alkairi, da kuma gwargwado-gwargwado irin haka na rakuma**». [Muslim ya ruwaito shi], kuma «**Gwani wajen karanta Alkur'ani yana tare da jakadu masu daraja masu biyayya** –Mala'iku-». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Majalisun karatun Alkur'ani da wuraren koyonsa, mafatar saukar natsuwa da rahama ne ga masu koyarwarsa da masu koya; Annabi –yabo da aminci ya tabbata a gare shi- : «**Babu wasu mutane da zasu taru a wani daki daga dakunan Allah, suna karanta littafin Allah suna koyonsa a tsakaninsu, face sai natsuwa ta sauka masu, kuma rahama ta lullube su, kuma Mala'iku sun kewaye su, kuma Allah Ya ambacesu a cikin wafanda suke wurinsa**». [Muslim ya ruwaito shi], kuma da sauraronsa ne ake samun rahama; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾

«Kuma idan ana karanta Alkur'ani to ku saurara kuyi shiru domin tsammani ku za'a maku rahama». [Al-a'araf: 204].

Riƙo dashi da karanta shi wasiyyar Annabi -yabo da amincin Allah sun

tabbata a gare shi- ce ga al'umma; an tambayi Abdulahi dan Abi Aufa -Allah Ya yarda dasu- game da wasiyyar Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-, sai yace: «yayi wasicci da littafin Allah». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], Ibnu Hajar -Allah Ya jifansa- ya ce: «Abin nufi da wasicci da littafin Allah: kiyayeshi a zahiri da haddace shi; don haka sai a darjtashi a tsare shi, abi abinda ke cikinsa, kuma a dawwama kan karantashi da koyonsa, da koyar dashi».

Mahaddacin Alkur'ani abin darajtawa ne a cikin rayuwarsa, da kuma bayan mutuwarsa; a cikin rayuwa: «**Wanda ke limantar mutane; mafificinsu a karatun littafin Allah**». [Muslim ya ruwaito shi], a bayan rasuwa kuma: «Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya kasance yana hada tsakanin mutum biyu cikin wafanda aka kashe a Uhudu cikin tufafi guda, sa'annan sai yace: wanene cikinsu yafi haddar Alkur'ani?, idan akayi masa nuni zuwa dayansu; sai ya gabatar dashi a cikin ramin kabari». [Bukhari ya ruwaitoshi].

Kuma ma'abota Alkur'ani sune mafiya alkhairin abokan zama ga mutum; «Makaranta Alkur'ani sun kasance sune abokan zaman Umar -Allah Ya yarda dashi- da kuma shawararsa». [Bukhari ya ruwaitoshi].

Kuma shi hujja ne ga ma'abotansa ranar sakamako, kuma mai ceto ne kuma abin karbar cetonsa ne a wajen Ubangijin talikai; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «Ku karanta Alkur'ani; domin shi zai zo ranar tashin alkiyama yana mai ceto ne ga ma'abocinsa». [Muslim ya ruwaito shi], kuma ma'abocin Alkur'ani yana bisa kololuwar matakan Aljannah, «**Ana cewa ma'abocin Alkur'ani: ka karanta kayi sama, ka rera kamar yadda ka kasance kana rerawa a cikin duniya, domin lallai matsayinka yana gurin karshen ayyar da zaka karanta ta**». [Abu Dawuda ya ruwaito shi].

Bayan Haka; Yā ku Musulmai:

To shi farin ciki da Alkur'ani mai girma da koyar dashi yana daga mafi daukakar matsayin imani, kuma babu wani da yake wadatuwa ga barin littafin Allah, domin Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- shine mafi kamalar mutane hankali, kuma kamalar hankalinsa bai shiryar dashi zuwa ga dai-dai ba, sai da Alkur'ani ne shiriyarsa ta kasance; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿قُلْ إِنْ ضَلَلْتُمْ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي وَإِنِ اهْتَدَيْتُمْ فِيمَا يُؤْمِرُ إِلَيَّ رَبِّي﴾

«Kace idan na bata, to na bata ne a bisa zabin kaina, kuma idan na

shiriya to bisa abinda Ubangiji na Yake min na wahayi ne». [Saba'i: 50], kuma mafi dacen mutane shine mafi kusancinsu da littafin Allah, kuma shine daraja da dacewar musulmai, kuma daukaka da abin alfaharin masu tasowa, kuma shi aminci ne ga tarayyar mutane, kuma albarka ce garesu, kuma cikinsa akwai natsuwa, da daukaka, da yardar Ubangijin talikai.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ نَكْمٌ مَّوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ﴾

«Yā ku mutane hakika wa'azi ya zo maku daga Ubangijinku da kuma waraka na abinda ke cikin kiraza, da kuma shiriya da rahama ga mumina». [Yunus: 57].

Allah Ya min albarka tare da ku cikin Alkur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShi da abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi dadin aminci, aminci mai karuwa.

Bayan Haka; Yā ku Musulmai:

Wanda yabi Alkur'ani shiriya zata same shi, wanda kuma ya juya masa baya, zai dulmiya cikin halaka; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿فَمَنْ أَتَّبَعَ هُدَاىَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشَقَى﴾

«to wanda duk yabi shiriyaTa, to bazai fata ba, kuma bazai tabe ba», kuma babu wata hanya ga shiriya ba tare dashi ba.

Kuma wanda aka shamakance zuciyarsa daga amfanuwa dashi bazai taba shiriya da waninsa ba, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ﴾

«to da wane zance ne komabayansa zasuyi imani». [Almursalat: 50], Kuma kamar yadda Alkur'ani yake daukaka ma'abocinsa, to lallai shi yana kasakantar da wanda yayi gabashi; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Lallai Allah Yana daukaka wasu mutane da wannan littafin, kuma yana kaskantar wasu dashi**». [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma maganar Allah mabuwayiya ce mai girma, wanda ya musunta wani harafi daga cikinta, ko yayi izgili da ita; ya kafirta; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿قُلْ أَيْدِيَّ وَأَيْدِيهِمْ وَرَسُولُهُمْ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ * لَا تَعْدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾

«Kace da Allah da ayoyinSa da manzonSa kuka kasance kuke izgili * Kada ku bada uziri hakika kun kafirta bayan imaninku». [At-taubah: 65-66], Kuma babu wani da zai yi izgili da littafin Allah ko ma'abotansa ko koyar dashi face sai Allah Ya tabar dashi; don haka ya dace da musulmi ya taimaki littafin Ubangijinsa, kuma rika jin buwaya dashi; domin ya samu kololuwar darajoji.

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

IMANI DA MANZANNI

ANNABAWA DA MANZANNI⁽¹⁾

Godiya ta tabbata ga Allah Wanda Ya kadaita da girma da daraja, wanda Ya siffantu da sifffofi na kamala, wanda ake tsarkake shi daga makamanta da wasu irinSa, ina gode maSa tsarki ya tabbata a gare Shi, kuma ina gode maSa irin godiyar da zata fara ni'ima agareni kuma ta kare ta (ni'imar) daga gushewa.

Kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah Shi kadai baShida abokin tarayya, Wanda Shine Babba Maɗaukaki.

Kuma ina shaidawa cewa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, mai girman darajoji, da maɗaukakan dabi'u, yabon Allah ya tabbata a gare shi da iyalansa da sahabbansa mafiya alkairin sahabbai da iyalai, da wanda ya bishi da kyautatawa har zuwa ranar makoma.

Bayan Haka:

Kuji tsoron Allah –yā ku bayin Allah- haƙiƙanin tsoro; duk wanda yaji tsoron Ubangijinsa Zai kiyaye shi, wanda kuma ya fuskance Shi zai taimake shi ya shiryar dashi, wanda kuma ya gode maSa Zai fara masa kuma zai gamsar dashi.

Yā ku Musulmai:

Haƙiƙa Allah ya turo Manzanni yayinda kowane mutane sun dogara da duhunnan ra'ayoyinsu, da dulmiyar batansu, sai Allah Ya shiryar da halittu dasu, kuma ya fayyace hanyoyi dasu, babu hanya zuwa ga dacewa da rabauta sai bisa hannuwansu, kuma bā'a sāmūn yardar Allah sai da binsu.

Kuma yin imani dasu tushe ne daga tussan imani, muna yin imani dasu a dunkule kan abinda yake dunkule, da kuma afayyace kan abinda yake fayyace.

Sun ɗauki ma'aunin ādalci da gaskiya, Allah Ya ambaci ashirin da biyar daga cikinsu a cikin littafinSa tsakanin tsakanin Annabi da manzo, Abu Zharrin -Allah Ya yarda dashi- ya ce: «Nace yā Manzon Allah! Nawa ne Manzanni? Yace: **dari uku da sha wani abu tari mai yawa**». [Ahmad ya ruwaito shi].

Tawaga ce mai cigaba da shiriya da haske, wanda ya gabata yana bushara ga na baya daga cikinsu, na baya yana gasgata wanda ya gabata, sun

⁽¹⁾ An gabatar da ita ranar Juma'a, sha bakwai ga watan Rabi'ul ākhir, shekara ta dubu daya da dari hudu da ashirin, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

cika da fasahar yarensu, da cikan kyawun bayanansu, da matuƙar tausasawarsu ga al'ummunsu da tausayinsu da rahamarsu, dangoginsu masu daraja ne, kuma tushensu maɗaukaka ne, Allah Ya halicce su a bisa cika kamala da kyawu:

﴿اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾

«Allah Shine mafi sanin inda zai sanya saƙonSa». [Al-an'ām: 124].

Yā ku Musulmai:

Shi tsarkake aiki ga Allah da tsantsance niyyah gare Shi, da dācewa da dai-dai wurin aiki; tushe ne wajen karɓar ayyukan biyayya, kuma Manzanni sune mafiya tsananin mutane kai komo wajen tabbatar iklasi ga abin bauta:

﴿رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾

«Yā Ubangijinmu ka karɓa mana, lallai Kai Kaine Mai ji Masani». [Al-baƙara: 12], kuma neman dukiya ta halal ga mai da'awa da nisantarsa daga shubuhohi da haramtattun abubuwa shi yafi sa tsammanin samun karɓuwa, da kuma isa ga zukata, don haka ne Annabawa sukayi ƙoƙari wajen nemansu ga halal; don haka ne Dāwuuda –aminci ya tabbata a gare shi- ya kasance baya cin komai sai na aikin hannunsa, haka ma Zakarriya –aminci ya tabbata a gare shi- ya kasance kafinta ne, kuma babu wani Annabi face sai da yayi kiwon tumāki:

﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَأَعْمَلُوا صَالِحًا﴾

«Yā ku waɗanda sukayi imani kuci daga dādādā kuma kuyi aiki na gari». [Al-mu`minuun: 51].

Yā ku Musulmai:

Dādādā cikin ayyuka da maganganu da halaye shine tafarkinsu, abinda suka shar'anta shine ma'auni wanda ake auna halaye da ayyuka, sune mafiya nagartar mutane game da zukata, kuma sun fisu zurfin ilimi, kuma sune mafiya yalwarsu acikin haƙuri, siffofinsu abin yabawa ne, kuma halayensu abin darajtawa ne, masu biyayya ne ga iyaye; Allah Maɗaukaki Yana cewa game da Yahya –aminci ya tabbata a gare shi-:

﴿وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا﴾

«Kuma mai biyayya ne ga iyayensa, kuma bai kasance mai taurin kai ba, mai yawan sabo». [Maryam: 14], kuma masu gaskiya ne cikin alƙawari:

﴿وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا﴾

«Kuma ka ambaci lābarin Isama'il a cikin Alkur'ani, lallai shi ya kasance mai gaskiyar alƙawari ne, kuma ya kasance Manzo ne kuma Annabi». [Maryam: 54].

kuma su masu haƙuri ne da bi sannu:

﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ﴾

«Lallai Ibrahīm mai haƙuri ne, mai kanƙan da kai, mai komawa ga Allah ne». [Hūd: 75], kuma hakan kewaye yake da karamci da kyauta; Ibrahīm ya kewaye a fakaice zuwa ga iyalinsa sai yazo da ɗan maraƙi mai kitse gasashshe, ya gabatar dashi ga baki guda uku, kuma wani mutum ya tambayi Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- dukiya sai ya bashi wani garke na tumakai a tsakanin manyan duwatsu biyu. kamun kai da tsarkakuwa:

﴿وَلَقَدْ رَاودْنَاهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ﴾

«Kuma lallai haƙiƙa na neme shi ta hanyar lalama da ya bada kansa sai ya ƙi». [Yusuf: 32].

kiyayewa mai kyau, da nuna halasci ga kyautatawar wasu:

﴿قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي﴾

«Yace ina neman tsarin Allah, lallai shi ubangida na»

﴿أَحْسَنَ مَثْوَى﴾

«ya kyautata masauki na». [Yusuf: 23], suna yafiya ga masu munanawa, kuma suna rangwame ga keta:

﴿لَا تَرْبَبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يُعْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾

«babu kushewa kanku a yau, Allah Ya gafarta maku, kuma shine mafi jinƙan masu jin kai». [Yusuf: 92], kuma Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- Ya cema manyan ƙuraishawa yayinda ya mamaye Makkah: «ku tafi; ku 'yantattu ne», Allah Ya banbance su da hankula kammalallu da fahimtoci cikakku, da ilmummuka masu yawa:

﴿فَفَهَّمْنَهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا ءَاتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا﴾

«sai Muka fahimtar da Sulaimana ita, kuma kowanne Mun bashi annabta da ilimi». [Al-anbiya'i: 79], kanƙan da kansu mai yawa ne, mafificinsu Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya kasance yana tatsar akuyarsa yana yima kansa hidima, yana dinke takalminsa.

Yā ku Musulmai:

Aljannah ba'a samunta sai da haƙuri:

﴿وَمَا يُكْفِّرُهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا﴾

«Babu masu samunta sai waɗanda sukayi haƙuri». [Fussilat: 35], kuma a yayin haɗuwar jarrabobi da tsanantar yanayi mazaje suke warewa kuma imani yake tabbata, kuma haƙiƙa Annabawa su haɗu da ukubobi da bala'o'i daga masu saɓa masu; sun raina su kuma suna tsoratar dasu, sun dandana daga gare su, sun kai matuƙa wajen cutar dasu.

Zamani da jayayya sun tsawaita tsakanin Nuhu –aminci ya tabbata a gare shi da mutanensa shekara dubu babu hamsin, kuma an aiko Luɗu zuwa ga mutanen da ke tare hanya, suna cin amanan aboki, suna aikata miyagun laifuka a majalisunsu, kuma basa kunyar abokin zamansu, kuma abin buga misalin haƙuri shine Ayyub –aminci ya tabbata a gare shi-; an jarrabe shi a gangar jikinsa da nau'ukan bala'i, kuma rashin lafiyansa ya tsawaita har ya zama abokin zama ya guje shi, sannan abokin ɗasawa ya maidashi abin tsoro, sai ya ƙara haƙuri da jinjina da godiya da neman lada, kuma sun zubda jinin Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- a yaƙin uhudu, suka karya haƙoransa na gaba, kuma ya'ya shida ne na Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- suka rasu masa a cikin rayuwarsa, kuma ya shiga damuwa, zuciyarsa tayi taushi, idanunsa yayi hawaye, kuma an kashe wanda aka kashe cikinsu, Allah Ya ce:

﴿وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقِّ﴾

«Kuma suna kashe Annabawa ba bisa haƙƙi ba». [Āli-Imarān: 112].

Annabawa sune mafiya mutane shan wahala, kuma sune suka fisu tsananin haƙuri, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: «**Mafiya shan bala'in mutane sune Annabawa, sannan mafiya kamantuwa dasu sannan waɗanda suke binsu a kamantuwa**». [Nasā'i ya ruwaito shi].

Yā ku Musulmai:

Idan bawa ya tabbatar da dogaro ga Allah, kuma ya mika al'amari gare Shi, kuma bai yi sakaci da sabubba ba; budi zai zo masa daga sama, an sanya Alkhaleel –aminci ya tabbata a gare shi- a tafin majaujawa a dabai-baye a daure, sannan aka jefa shi cikin wuta, bai kara kan fadinsa: «Allah Shine Mai isar mana, kuma madalla da Wannan Abin dogaron» ba, sai Allah Ya sanya ta sanyi da aminci, kuma an tsoratar da Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- da yawan ma'kiya da taruwarsu, sai yace: «Allah shine Mai isar mana, kuma madalla da Wannan Abin dogaron», sai Allah Ya tarwatsa taronsu, kuma ya bata makircinsu.

Kuma da addu'a ne mai rauni zai samu karki, kuma mai bakin ciki yayi farinciki, kuma a nemi samun budi, Ayyuba –aminci ya tabbata a gare shi- ya kira Ubangijinsa:

﴿أَيُّ مَسِّئَةِ الضُّرِّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ﴾

«Cewa ni cuta ta shafeni kuma kaine mafi jinkan masu jinkai». [Al-anbiya'i: 83], sai Ubangijinsa ya amsa masa sai yay aye cutarsa, kuma ya bashi iyalansa da kwatankwacinsu tare dasu, Kuma Zakariyya –aminci ya tabbata a gare shi, bayan raunin kashinsa da kusantar ajalinsa, ya kira Ubangijinsa:

﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ﴾

«Ubangiji kada ka barni makadaici, alhali kai ne mafi alkhairin masu gado». [Al-anbiya'i: 89], sai Ubangijinsa ya amsa masa Ya bashi Yahya kuma Ya gyara masa matarsa.

Yā ku Musulmai:

Cikar jin dadi yana cikin gyaruwar yāyā, sune dangantaka mai wanzuwa kuma rayuwa ta biyu, kuma tare da abinda Manzannin Allah suka haɗu dashi na wahalhalu, da munanan dabi'u daga mutanensu, to lallai hakan bai shagaltar dasu daga damuwarsu da gyaruwan iyalansu ba, Ibrahim –aminci ya tabbata a gare shi- ya kira dānsa Isama'il domin daga ginshikan dakin Allah tare dashi, kuma Isma'il –aminci ya tabbata a gare shi- ya kasance yana umurtar iyalansa da yin sallah da zakkah, kuma Zakariyya ya kasance da iyalan gidansa suna rokon Ubangijinsu bisa kwadayi da tsoro, kuma sun kasance masu kankan da kai a gare Shi.

Yā ku bayin Allah:

Yawan bauta dalili ne kan gaskiyar fuskanta ga Allah Ibrahim –aminci

ya tabbata a gare shi- ya kasance mai biyayya ne ga Allah, kuma Dawuda – aminci ya tabbata a gare shi- ya kasance yana azumi yau ya sha gobe, kuma Annabinmu -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya kasance yana tsayuwar dare, har kafarsa ta tsats-tsage.

Ya kamata ga musulmi yayi koyi da shiriyarsu, kuma yayi koyida hakurinsu ya siffantu da jaruman halayensu, domin ya sadu da tawagarsu

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَىٰ اللَّهُ فَيُهَدِّهُمُ أَقْتَدَهُ﴾

«wadannan sune waƙanda Allah Ya shiryar, to kayi koyi da shiriyarsu». [Al-an'am: 90],

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ
وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا﴾

«Kuma wanda yayi biyayya ga Allah da Manzo, to waƙannan suna tare da waƙanda Allah Yayi masu ni'ima na Annabawa da siddikakai da shahidai da salihai, waƙannan sun kyautata a matsayin abokai». [An-nisa'i: 69].

Allah Ya min albarka tare daku cikin Alkur'ani mai girma...

HUDUBA TA BIYU

Godiya ta tabbata ga Allah matuƙar godiya, kamar yadda Ubangijinmu Yake so kuma Ya yarda.

Kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya, yana da godiya a gidan ƙarshe da farko.

Kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, wanda aka aiko shi da rahama da shiriyar, yabon Allah ya tabbata a gare shi da iyalansa da sahabbansa da wanda ya tafi bisa shiriyarsu yabi gurbinsu.

Bayan haka, Yā ku Musulmai:

Takaicen takaitawar sakonnin sama: shine kira zuwa ga bautar Allah Shi kadai baShida abokin tarayya, da watsi da abinda ake bautawa koma bayanSa; Allah Mai buwaya da daukaka Ya ce:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِيْهِ إِلَيْهِ أَنْهٗ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

«Kuma baMu aiko wani manzo ba gabaninka face sai Munyi masa wahayi cewa lallai babu abin bautawa da gaskiya sai Ni don haka ku bauta maNi». [Al-anbiya'i: 25].

Kuma Annabawa ba'a dagasu sama da matsayinsu, kuma baza'a sauke su ƙasa da matsayinsu ba, to su Manzannin Allah ne kuma bayinSa, ba'a ƙaryata su kuma ba'a gabatar masu da wani abu na nau'ukan bauta; saboda haka baza'a roƙe su koma bayan Allah ba, kuma baza'a nemi taimakonsu ba, kuma ba'a bakance ba'a yanka dominsu, kuma ba'a rantsuwa dasu, kuma ba'a neman waraka daga gare su.

Abinda yake bijiro ma mutane yana bijiro masu; to haƙiƙa Ibrahim – aminci ya tabbata a gare shi- ya ji tsoran bakinsa yayinda suka ƙi cin abinci, kuma «**wani Annabi daga cikin Annabawa ya sauka ƙarƙashin wata bishiya sai wata tururuwa ta cije shi**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], kuma Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yayi mantuwa cikin sallarsa, sai yace: «**lallai ni mutum ne; ina mantuwa kamar yadda kuke mantuwa, idan na manta to ku tunatar dani**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], kuma su suna cin abinci, kuma suna sha kuma suna jin yunwa, kuma suna bakin ciki, suna kuka, suna rashin lafiya, suna mutuwa, Baban Annabawa –aminci ya tabbata a gare shi- yana cewa:

﴿وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ * وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ * وَالَّذِي يُبَيِّتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ﴾

«kuma Shine Wanda Yake ciyar dani kuma Ya shayar dani * kuma idan nayi rashin lafiya Shine ke warkar dani * kuma Shine wanda Yake kashe ni sa'annan Ya rayar dani». [Ash-shu'ara'i: 79-81], kuma Annabinmu Muhammad yana cema yārsa: «**Yā ke Fadīma yār Muhammad! ki tambaye ni daga dukiya ta abinda kika ga dama, bana wadatar maki da wani abu gameda Allah**» [Bukhari ya ruwaito shi].'

Allah Mai tsarki Shine Mai amfanarwa Mai cutarwa, kuma dukkan al'amari naSa ne Shi kadai; Yana bayarwa Yana hanawa, Yana rayawa Yana kashewa, Allah Madaukaki Yana cewa:

﴿وَإِن يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِن يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ
يُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ مَن عَبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

«Kuma idan Allah Ya shafe ka da wata cuta babu mai yaye ta face Shi, kuma idan Ya nufeka da wani alkairi babu mai iya maida falalarSa, Yanaba wanda Yaga dama daga cikin bayinSa, kuma Shine Mai gafara Mai rahama». [Yunus: 107].

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

HAKKOKIN ANNABI YABO DA AMINCIN ALLAH SU TABBATA A GARE SHI⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da kuma zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin t̄arayya, kuma ina shaidāwa Annabi Muhammad b̄awanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gare shi, da Iyalansa da kuma Sahabbansa, kuma Yayi aminci, aminci mai yawa.

Bayan Haka:

Kuji tsoron Allah –Yā ku bayin Allah- haḳīkani jin tsoro, domin ni'ima tana cikin bin shiriya, tabewa kuma tana cikin biyema son zuciyar.

Yā ku Musulmai:

Baiwoyin Allah kan bayinSa masu girma ne, kuma ni'imominSa kansu masu girma ne, kuma na daga mafi girman ni'imarSa: yadda Ya tura Manzanni suna masu bayanin saninSa, kuma suna kira zuwa ga tauhidinSa, kuma sune tsani tsakanin Allah da halittunSa a umurninSa da haninSa, kuma jakadu tsakaninSa da bayinSa, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

«Kuma haḳīka mun aika Manzo cikin kowacce al'umma, cewa su bautawa Allah su nisanci daḡutu». [An-nahli: 36].

Kuma babu hanya zuwa ga samun dacewa a duniya da lahira sai ta haninsu, kuma babu hanya zuwa ga sanin daddaḍa da mummuna a bisa fayyacewa sai ta hanyarsu, kuma b̄ā'ā samun yardar Allah da ḍai sai ta hanyarsu, shaikul Islam -Allah Ya jikansa- yace: «Manzanci larura ce ga bayi basu da makawa gameda shi, kuma bukatarsu zuwa gare shi yana sama da bukatarsu ga kowane abu, kuma Manzanci shine ran duniya, da hasken ta, da rayuwarta, kuma babu wanzuwa ga mutanen duniya face sai ḡaḍon Manzanni suka bari ya kasance samamme ne a cikinsu, domin idan ḡaḍon da Manzanni suka bari ya dishe daga ban ḳasa, suka shafe b̄āki ḍaya; Allah

⁽¹⁾ An gabātar da ita ranar Juma'a, sha uku ga watan Rabi'ul āḳhir, shekara ta dubu daya da dari hudu da talatin da shida, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

Zai rusa duniyar sama da ƙasa, kuma sai Ya t̄ayar da Alƙiyama».

Kuma mafi alkhairin Manzanni shine Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-, kuma darajar al'ummarsa da ɗaukakarta matsayinta saboda shi ne, Ibnu Khatheer -Allah Ya jifkansa- ya ce: «kuma abin sani wannan al'ummar ta samu kaiwa gaba cikin alkhairai da Annabinta Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-», kuma saboda falalarsa ne sahabbansa suka kasance mafiya alkhairin sahabban wani Annabi, kuma zamaninsa shine mafi alƙairin zamani, kuma ba'a fifita shi ba face sai dashi, kuma saboda falalar da Allah Yayi masa, ya kasance mafi yawan mabiya tsakanin Manzanni a r̄anar alƙiyama.

Allah Ya z̄ābe shi tsakanin mutane sai ya kasance shugaban ȳāyān Adam, kuma Allah Ya z̄ābe shi kan halittu sai ya zama mafi alkhairinsu, Wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «Lallai Allah Ya z̄ābi Kinanah daga cikin ȳāyān Isma'il, kuma Ya z̄ābi Ƙuraishawa daga cikin Kinanah, kuma Ya z̄ābi banu Hashim daga cikin Ƙuraishawa, kuma Ya z̄ābeni daga cikin banu Hāshim». [Muslim ya ruwaito shi].

Allah Ya girmama shi sai Yayi rantsuwa da shekarunsa, kuma bai kirashi a littafinSa ba da suna tsagwaro kamar sauran annabawa; ba haka bama, Bai kira shi ba sai da suna na Annabta da Manzanci, Allah Ya yalwata ƙirjinsa, kuma ya gafirta zunubinsa, kuma ya daga ambatonsa, kuma Allah Ya riƙi alƙawarin Annabawa na yin imani dashi; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْنَاكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِءَ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ ءَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا

«Kuma yayinda Allah Ya riƙi alƙawarin Annabawa, saboda abinda na baku na littafi da hikima, sannan sai wani Manzo yazo maku yana mai gaskata abinda ke tare daku, lallai zakuyi imani dashi kuma lallai zaku taimake shi, yace: shin kun tabbatar kuma kun riƙi alƙawari na kan haka, suka ce mun tabbatar». [Āli-Imran: 81], Ibnu Khatheer -Allah Ya jifkansa- ya ce: «shine jagora mafi girma wanda idan da a kowanne zamani aka same shi, da ya kasance shine ya wajaba ayi masa biyayya, shine abin gabatarwa kan Annabawa dukkansu, don haka ne ya kasance limaminsu a daren Isra'i yayinda suka haɗu a baitul Makdis».

Allah Ya cika Annabta da Manzanci dashi:

﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ﴾

«Muhammad bai kasance mahaifin daya daga cikin mazajenku ba, sai dai Manzon Allah ne kuma cikamakon Annabawa». [Al-ahzab: 40], kuma Ya cika Addini dashi:

﴿ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ﴾

«A yau Na kammala maku Addininku, kuma Na cika maku ni'imaTa, kuma Na yardar maku da Musulunci matsayin addini». [Al-ma'idah: 3], Allah Ya karfafa shi da āyoyi, kuma Ya saukar masa da mafi falalar littafi, kuma ya kare AddininSa, kuma Yayi alkawarin taimakonsa.

Yin imani dashi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- da sonsa da gaskata shi tushe ne daga tussan Addini, an hada shaida gare shi da Manzanci da shaida ga Allah da kadaitaka, Allah Ya aiko shi ga larabawa da ajamawa, da mutane da aljanu; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ﴾

«Kace ya ku mutane lallai ni Manzon Allah ne gare ku baki daya». [Al-a'ar āf: 158].

Allah Ya aiko shi domin rahama ga talikai; sai suka samu amfani da Manzancinsa, kuma jin kansa da mumintai kebabbe ne, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿ وَرَحْمَةً لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ ﴾

«kuma rahama ne ga waƙanda sukayi imani daga cikinku». [At-taubah: 61], bai bar wani alkhairi ba face ya nuna wa al'uma shi, kuma babu wani sharri face ya gargade mu daga gare shi; wanda yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi ya ce: «**Duk abinda zai kasance tattare dani na alkairi, bazan taskance shi daga gare ku ba**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma wanda duk bai yi imani da Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- kuma ya bishi ba, Allah Ya masa gargadi da wuta, Allah Mai buwaya da daukaka Ya ce:

﴿ وَمَن لَّمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِّلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴾

«wanda bai yi imani da Allah da ManzonSa ba, to lallai Mu Mun tãnadi wuta mai balbala ga kafirai». [Al-fat'hi: 13].

Kuma ma'abota littafi wajibi ne a gare su suyi imani dashi da binsa, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Na rantse da wanda ran Muhammad yake hannunSa, babu wani da zai ji labari na daga cikin wannan al'ummar, -bayahude ne ko banasare-, sa'annan ya mutu bai yi imani da abinda aka turo ni da shi ba, face sai ya kasance daga cikin ma'abota wuta**». [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma mutane basa iya wadatuwa daga yin imani da Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- da yi masa biyayya a kowane wuri, da zamani, dare da rana a halin tafiya da zaman gida, a fili da boye, jama'a ne ko dai-dai ku, Shaikul Islam -Allah Ya jifansa- ya ce: «kuma su sunfi bukafuwa zuwa ga haka fiye da abinci da abin sha; kai har fiye da numfashi; domin su duk lokacin da suka rasa hakan, to wuta itace sakamakon wanda ya faryata Manzo -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- kuma ya juya baya daga yi masa biyayya».

Da Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- Allah Ya tsarkake mu, kuma Ya sanar damu abinda bamu kasance mun sani ba, Allah Mai buwaya da daukaka Ya ce:

﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ
وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾

«Shine wanda Ya tayar a cikin ummiyyai -wadanda basa iya rubutu da karatu- da wani Manzo daga cikin su, yana karanta masu ayoyinSa kuma yana tsarkake su, kuma yana koyar dasu littafi da hikima, duk da su sun kasance gabãnin haka cikin bata mabayyani». [Al-jumu'ah: 2], Ash-shafi'i -Allah Ya jifansa- ya ce: «to babu wata ni'ima da zata wuni damu, ta bayyana ko ta boyu, da muka samu wani rabo a cikin Addini ko a duniya, ko aka tunkufe mana wani abin ki da ita a cikinsu ko cikin dƙaya daga cikinsu, fãce Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- shine sababinta, jagora zuwa ga alkhairinta, kuma mai shiryarwa zuwa shiriyarta».

Kuma imanin bawa da Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- baya tabbatuwa sai da yi masa biyayya; Allah Madaukaki Ya ce:

﴿مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾

«Wanda yayi biyayya ga Manzo to hakiki yayi biyayya ga Allah». [An-

nisa'i: 80], kuma haƙiƙa Allah Yayi umurni da yi masa biyayya a sama da wurare talatin cikin Alkur'ani, kuma Ya gwama tsakanin biyayyarSa da yi masa biyayya, kuma ya gwama tsakanin saba maSa da saba masa, wanda yayi masa biyayya ya rabauta:

﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

«kuma wanda yayi biyayya ga Allah da ManzonSa, to haƙiƙa ya rabauta rabauta mai girma». [Al-ahzab: 71].

Mafi girman dabi'un tsoron Allah da kuma mafi karfinsu da kuma tushensu: kaƙaita Allah da bauta, da kaƙaita Manzo -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- da biyayya; Allah Maɗaukaki Ya ce:

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا﴾

«kuma abinda Manzo yazo maku dashi, to ku riƙe shi kuma abinda ya haneku gameda shi to ku hanu», kuma cikin haka akwai rayuwar mutum da jin daɗɗinsa, Allah Maɗaukaki Ya ce:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

«Yā ku waɗanda sukayi imani ku amsa ga Allah da ManzonSa idan ya kiraku ga abinda yake rayaku». [Al-anfal: 24], kuma fitina tana cikin saba masa; Allah Mai buwaya da girma Ya ce:

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

«to waɗanda suke saɓama umurninsa su kiyayi fitina ta sāme su, ko azaba mai raɗaɗi ta sāme su». [An-nuur: 63].

Kuma wanda duk ya baudema Manzon Allah zai kaƙantar dashi, Allah Maɗaukaki Ya ce:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ؕ أُولَٰئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ﴾

«Lallai waɗanda suka baudema Allah da ManzonSa waɗannan suna cikin kaƙantattu». [Al-mujadalah: 20], kuma wanda ya kyamaci sunnarsa anyi masa gargadi da barrantar Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- daga gare shi, wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**wanda duk ya kyamaci sunnata, to baya tare da ni**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma yana daga haƙƙinsa -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- : kada a bautama Allah sai da abinda ya shar'anta, ba da soye-soyen rai da bidi'o'i ba, kuma babu wani mai ra'ayi tare da wata Sunnah da Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya sunnanta ta, wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace: «**wanda ya aikata wani aiki, umurninmu bai kasance acikinsa ba, to an mayar masa**». [Muslim ya ruwaito shi].

Sonsa yana daga mafi girman wajiban Addini, kuma gama-garin soyayya bata wadatarwa; ba haka ba; wajibi ne ya kasance wata soyayya ce doriya kan soyayyar dukkan halittu, har a bisa karan kai; wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Dayanku bazai cika imāni ba, har sai na kasance nāfi soyuwa gare shi fiye da mahaifinsa da ɗansa da mutane bāki ɗaya**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], kuma bawa bazai samu zākin imani ba sai da hakan, wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Abubuwa uku wanda suka kasance tare dashi, ya samu zakin imani saboda su: wanda ya kasance Allah da ManzonSa sunfi soyuwa a gare shi sama da waninSu, kuma ya so mutum baya sonsa sai don Allah, kuma ya fi da ace ya koma cikin kafirci bayan Allah Ya tsamar dashi daga gare shi, kamar yadda yake kin ace an wurga shi cikin wuta**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma soyayya ta gaskiya tana bayyana cikin kwai-kwayo; Allah Mai buwaya da girma Ya ce:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ﴾

«Kace idan kun kasance kuna son Allah, to ku bini, Allah Zai so ku, kuma Ya gafarta maku zunubanku». [Āli-Imran: 31], kuma mai gaskiya cikin soyayyarsa za'a tayar dashi tare dashi a lāhira, wani mutum ya zo wurin Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- sai yace: «Yā Manzon Allah! Ya zaka ce gameda wani mutum ya so wasu mutane amma bai sādu dasu ba?, sai Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace: **Mutum yana tāre da wanda yake so**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma yana daga soyayyarsa: yin gaskiya gare shi da yin imani dashi, da abinda yazo daga gare shi, da kuma riƙo da biyyarsa, da zaɓar sunnarsa, da yaɗa ilmominsa, da girmama al'amarinsa, da son majiɓintansa, da ƙin maƙiyansa; wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Addini nasiha ne; muka ce ga wa? Yace: ga Allah, da littafinSa, da ManzonSa, da jagororin Musulmai, da gama-garinsu**». [Muslim ya

ruwaito shi].

Girmama shi da darajta shi yana daga ginshikan Addini, kuma yana daga hikimomin aiko shi; Allah Maɗaukaki Ya ce:

﴿ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا * لِيُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ وَنُعَزِّرُوهُ وَنُقْضِرُوهُ ۗ
وَتَسْبِيحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴾

«Lallai Mu Mun aiko ka, mai shaida kuma mai bushara mai gargadi * domin kuyi imani da Allah da ManzonSa kuma ku girmama shi ku darajta shi, kuma kuyi maSa tasbihi safiya da maraice». [Al-fathi: 8-9], Al-halimi - Allah Ya jikansa- ya ce: «Hakƙokin Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- sunfi daraja da girma, da kima, kuma sunfi lazimta kanmu, kuma sunfi wajabtuwa kanmu sama da hakƙokin iyayen gida kan bayinsu, da iyaye kan yāyānsu; saboda Allah Maɗaukaki Ya tseratar damu daga wuta dashi a lahira, kuma Ya kare mana rayukanmu dashi, da jukkunanmu, da mutuncinmu, da dukiyoyinmu, da iyalanmu, da yāyānmu a duniya, sai Allah Ya shiryar damu dashi, saboda idan munyi masa biyayya cikinta zai kaimu zuwa ga Aljannar ni'ima».

Mafi girman wanda yasan mastayinsa: sune sahabbansa -Allah Ya yarda dasu-; Urwatu ɗan Mas'ud -Allah Ya yarda dashi- ya ce: «wallahi! haƙiƙa na shiga wurin sarakuna, kuma na shiga wurin kisra da ƙaisar da naja shi, wallahi banga wani sarki da ɗai ba sahabbansa suke girmama shi ba, yadda sahabban Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- suke girmama Muhammad; idan yayi magana suna sassauta sautukansu a wurinsa, kuma basa iya kafa gani zuwa gare shi sabo da girmama shi». [Bukhari ya ruwaito shi].

Kuma mafiya tsananin soyayya gare shi sune sahabbansa, Amru ɗan Āsi -Allah Ya yarda dashi- ya ce: «babu wani da ya kasance yafi soyuwa gare ni, sama da Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-, kuma babu wanda yafi girma a idanuwa na sama dashi, kuma ban kasance ina iya cika ido na dashi ba saboda girmama shi, da za'a tamabaye ni da na siffanta shi bazan iya ba, saboda ban kasance ina cika ido na dashi ba». [Muslim ya ruwaito shi].

Wanda yasan sirarsa da sunnarsa, ko yaji labarinsa kuma shi mai iya adalci a kansa, ba abinda zai iya face ya girmama shi, sarakunan Nasāra sunji labarinsa sai suka girmama shi, Hiraƙla ya ce: «dā nā kasance gurinsa dā nā wanke duga-dugansa». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], Ibnu

Hajar -Allah Ya jifansa- ya ce: «Kuma a cikin tafaitarsa kan ambaton wanke kafafuwansa akwai nuninsa zuwa ga cewa baya neman wani jagoranci idan ya isa gare shi cikin koshin lafiya, ko wani matsayi, kawai yana neman abinda albarka zata samu dashi ne».

Jigon ladabi game da Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-: shine cikas sallamawa gare shi, da miƙa wuya ga lamarinsa, da tarƙar labarinsa da karfa da gaskatawa, kuma yana daga ladabi gameda shi: kada ayi tunanin cewa akwai ruɗuni acikin maganarsa; ba haka ba, ya wajaba ayi tunanin cewa akwai ruɗuni acikin ra'ayoyi masu cin karo da maganarsa, kuma kada a gwara maganarsa da ƙiyasi, kuma kada karƙar abinda yazo dashi ya tsayu kan amincewar wani, Ibnul Ƙayyim -Allah Ya jifansa- ya ce: «Hankali tare da wahayi, kamar gama garin mutum ne tare da mai bada fatawa malami; ba haka bama, ai shi yana ƙasa da wannan da mataƙai dayawa da bazasu lissafu ba».

Kuma yana daga mafiya girman haƙƙoƙinsa: saukar dashi matsayin da Ubangijinsa Mai buwaya da girma Ya saukar dashi, na bauta da Manzanci; baza'a daga shi zuwa ga matsayin Ubangijintaka ba har a riƙa roƙonsa komabayan Allah, kuma baza'a rage masa matsayinsa ba, har a bar binsa.

Bayan Haka, Yã ku Musulmai:

Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-Manzon Allah ne na gaskiya, Allah Ya so shi kuma Ya umurce mu da sonsa, kuma Ya aikoshi Ya umurcemu da gaskata shi, kuma Ya umurcemu da riƙo da shari'arsa, kuma ya buwayantar da shi Ya umurcemu da bashi kariya, kuma babu wani da zai shiga Aljannah sai da imani dashi, da bin gurbinsa.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ
حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

«Hakika wani Manzo yazo maku daga kawunanku, mai nauyi ne a gare shi duk abinda zai wahalar daku, mai kwaɗayin alkairi ne gareku, kuma mai tausayi ne da jin kai ga muminai».[At-taubah: 128].

Allah Ya min albaka tare daku cikin Alkur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah kan kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi kan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShida abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah ya tabbata a gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma Kayi dadin aminci, aminci mai karuwa.

Yā ku Musulmai:

Manzanci larura ne wajen gyara bawa a cikin rayuwarsa da komawarsa ga Allah, to kamar yadda lallai shi bashida wani gyaruwa a cikin lahirarsa sai da bin sakon Manzanci, to haka bashida gyaruwa a cikin rayuwarsa da duniyarsa face sai da bin Manzanci, ita buwaya tana cikin biyayya ga Allah da Manzonsa -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-, kuma duk sa'adda mutum ya kasance mai koyi ne da Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- darajarsa zata daukaka.

Kuma wanda duk ya fi Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ko shiriyarsa, Allah Zai ta'abar dashi, Ya wulakanta shi, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿إِنَّ شَانِكَ هُوَ الْآبَتْرُ﴾

«Lallai mai kinka shine yankyakke -daga duk wani alkairi-». [Al-kauthar: 3], kuma kowacce al'umma tana girmama Annabinta da sahabbansa, kuma mafi daukaka ga wannan al'umma girmama Annabinta da son sahabbansa; dashi daukakarta yake da jin dadinta, da gabatuwarta kan al'ummu.

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurce ku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

AMSAWA GA ALLAH DA MANZONSA YABO DA AMINCIN ALLAH SUN TABBATA A GARE SHI⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai baShida abokin t̄arayya, kuma ina shaidāwa Annabi Muhammad b̄awanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gare shi, da Iyalansa da kuma Sahabbansa, kuma Yayi aminci, aminci mai yawa.

Bayan Haka:

To kuji tsoron Allah - yā ku bayin Allah- haƙiƙanin jin tsoro, domin mafi alkhairin guzuri shine abinda tsoron Allah ya kasance cikinsa, kuma mafi alkhairin aiki shine abinda ikhlasi ga Allah Majibinci ya gwamu dashi.

Yā ku Musulmai:

Allah Ya s̄amar da mutane da aljanu domin bauta maSa, kuma Ya umurce su da kamanta umurnoninSa, kuma Ya rubuta dacewa ga ma'abota yimaSa biyayya, kuma bautarSa tsarki ya tabbata a gare Shi, itace shinge wanda duk ya shige shi zai kasance cikin amintattu, wanda kuma ya gabatar da ita ya kasance daga cikin masu tsira, kuma ita alkhairi ne tsagwaro babu cuta cikinta, Allah Mai buwaya da girma Ya ce:

﴿ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ ءَامَنُوا بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَاَنفَقُوْا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللّٰهُ ﴾

«Kuma me nene kansu, da ace sunyi imani da Allah da ranar ƙarshe, kuma suka bayar daga abinda Allah Ya azurta su». [An-nisa'i: 39].

Kuma dukkan wani alkhairi a ban ƙasa, to saboda biyayyar Allah da ManzonSa ne, kuma sharri da raɗaɗi da damuwa dake samun bawa a karan kansa, to shi wannan saboda sabama Manzo ne yabo da aminci su tabbata a gare shi;

Ibnul Kayyim -Allah Ya jifansa- ya ce: «kuma wanda ya lura da duniya da sharrukan dake aukuwa cikinta: zai san cewa duk wani sharri a duniya sababinsa shine sabama Manzo -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-, da fita daga yimasa biyayya».

⁽¹⁾ An gabātar da ita ranar Juma'a, ashirin da uku ga watan Rabi'ul Auwal, shekara ta dubu ɗaya da ɗari huɗu da talatin da biyar, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

Kuma yana daga rahamar Allah ga bayinSa: ta yadda Allah Ya umurcesu da amsa masa; domin alkhairi ya same su, sai Yace:

﴿أَسْتَجِيبُوا لِرَبِّكُمْ مَنِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَنَّ يَوْمَ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ﴾

«Ku amsa ga Ubangijinku kafin wata rana tazo daga Allah wacce babu mai iya maida ta». [Ash-shuuraa: 47]; sai muminai suka amsama Ubangijinsu, kuma suka rabauta:

﴿إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

«Lallai abin sani maganar muminai tana kasancewa idan an kirasu zuwa ga Allah da ManzonSa domin yayi hukunci tsakaninSu: shine suna cewa munji munyi biyayya, kuma wadannan sune masu rabauta». [An-nur: 51], kuma da haka ne Allah Ya raya zukatansu, Ya daukaka darajarsu; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

«Yā ku wadanda sukayi imāni ku amsama Allah da Manzo idan sun kiraye ku, zuwaga abinda zai rāya ku». [Al-anfal: 24].

Kuma wanda ya rigaya zuwaga biyayyar Ubangijinsa Zai kara masa shiriya zuwa ga shiriyarsa; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَالَّذِينَ أَهْتَدُوا زَادَهُمْ هُدًى وَءَاتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ﴾

«Kuma wadannan da suka shiriya Zai kara masu shiriya, kuma Ya basu sakamakon tafawarsu». [Muhammad: 17], Shaikul Islam -Allah Ya jifansaya ce: «Kuma duk lokacin da mutum ya kasance yāfi bin Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-; zai kasance yāfi kadaita Allah da ikalasi gareShi a cikin Addini, kuma idan yayi nesa daga binsa wani abu daga Addininsa zai samu tawayar gwargwadon haka».

Kuma wanda ya amsama Ubangijinsa za'a karbi addu'arsa, Allah Madaukaki Ya ce:

﴿وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾

«Kuma Yana amsama wadanda sukayi imāni, kuma sukayi aiki na

gari», watau: yana amsa addu'arsu,

﴿وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ﴾

«Kuma Yana kara masu daga falalarSa». [Ash-shura: 26], banda haka ma, kuma Allah Zai so shi, Ya jikansa Ya shigar dashi Aljanna; Allah Mai buwaya da daukaka da Ya ce:

﴿لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ الْحُسْنَى﴾

«Ga waƙanda suka amsama Ubangijinsu: akwai sakamako mafi kyau». [Ar-ra'adi: 18], watau: Aljanna.

Kuma Manzanni –aminci ya tabbata a garesu- sun rigaya zuwa ga miƙa wuya da sallama; Allah Ya cema maji daƙinsa Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi-

﴿أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

«Ka miƙa wuya, sai yace: na miƙa wuya ga Ubangijin talikai». [Albaƙarah: 131], kuma Ya umurceshi da yanka ƙansa wanda yake shine kaƙai ƙansa, da hannunsa, sai ya kwantar dashi ta gefen fuska domin yanka shi, kuma ƙansa Isma'il -aminci ya tabbata a gareshi- yace masa:

﴿قَالَ يَا بَنِي آفَڪَلْ مَا تُمَرُّ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللهُ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾

«Yace: Yā kai mahaifina ka aikata abinda ake umurtarka, zaka same ni in Allah Yaso cikin masu haƙuri». [Assāffāt: 102], kuma Musa -aminci ya tabbata a gare shi- yayi gaggawa domin yardar da Ubangiinsa, kuma yace:

﴿وَعَجَلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضَى﴾

«Kuma na hanzarta zuwa gareKa yā Ubangiji, domin Ka yarda». [Dāhā: 84].

Kuma Allah Ya riƙi alƙawarin Annabawa cewa idan aka aiko da Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-cikinsu, cewa zasuyi imani dashi, kuma su taimake shi, sai suka ce:

﴿قَالُوا أَقْرَبْنَا﴾

«Sukace mun tabbatar da alƙawarin». [Āli-Imrān: 81].

Kuma Allah Yace ga Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah

sun tabbata a gare shi-:

﴿فُرُقَانِذِرٌ﴾

«tashi kayi gargafi». [Al-muddath'thir: 2], sai ya fita zuwa ga mutane yana mai kira zuwa ga tauhidi, kuma Yace masa:

﴿فُرُقَانِذِرٌ إِلَّا قَلِيلًا﴾

«kayi tsayuwar dare banda kafan daga cikinsa». [Al-muzzammil: 2], sai yayi tsayuwa har duga-duginsa suka tsats-tsage.

Mataimakan Isa –aminci ya tabbata a gare shi- sun amsa masa, sai Isa yace masu:

﴿مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ ءَأَمْنَا بِاللَّهِ﴾

«su waye mataimakana zuwa ga (aikin) Allah?, sai Hawariyawa suka ce mune masu taimakon Allah, munyi imani da Allah». [Āli-Imran: 52].

Kuma aljanu sashinsu sun kwadaitar da sashi zuwa ga amsama kiran Allah:

﴿يَقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَءَأْمِنُوا بِهِ ءَءَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَءُحْزِكُمْ مِّنْ عَذَابِ ءَأَلِيمٍ﴾

«Yā ku jama'ar mu ku amsama mai kira zuwa ga Allah, kuma kuyi imani dashi, Zai gafarta maku zunubanku kuma Ya tsare ku daga azaba mai radafi». [Al-ahkaf: 31].

Kuma sahabbai -Allah Ya yarda dasu- sun samu falala; saboda sahabbantakarsu da ikhlasinsu, da rigayensu wajen amsama Allah da ManzonSa, sai daukakarsu ta karu a wajen Allah, An umurcesu da fuskantar ka'aba, sai juya mafuskantarsu daga Masallacin Kudus zuwa gareta, yayinda suka ji batun canja ta, alhali suna cikin sallah, basu jinkirta aiwatarwan zuwa sallar da take biyo mata ba.

Kuma Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya kwadaitar ga yin sadaka, sai suka bayar da mafi tsadar dukiyoyinsu, sai Umar dan Alkhadfab –Allah Ya yarda da shi- ya bayar da rabin dukiyarsa, sai Abubakar Assiddik –Allah Ya yarda da shi- ya bayar da dukiyarsa baki daya, kuma wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- «**Wanda ya shirya rundunur Usrah; to yana da Aljanna**, sai Usman -Allah Ya yarda dashi- ya shirya ta». [Bukhari ya ruwaito shi].

Kuma faɗin Allah:

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾

«Bazaku samu Aljannah ba har sai kun ciyar daga abinda kuke so». [Āli-Imarān: 92] ya sauka, sai Abu Dalha –Allah Ya yarda da shi- ya tashi zuwa wurin Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-, sai yace: «Yā Manzon Allah! Lallai mafi soyuwar dukiyata zuwa gareni itace Bairuha'a, kuma lallai na bada ita sadaka ga Allah». [Bukhari ya ruwaito shi].

Kuma da nuni daga Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ga kananan sahabbai zuwa ga falalar tsayuwar dare sai suka kasance masu bauta ne ga Allah cikinsa; Wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace ga Abdullahi ɗan Umar -Allah Ya yarda dasu- alhāli yana karami- «**Māɗallah da mutum irin Abdullahi, inama ace yana sallatar wani abu na dare;** to sai ya kasance bayan haka baya barci da dare sai ɗan kaɗan». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma sun fanshi Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- da rayukansu domin biyayya ga Allah; Miƙɗadu ɗan Asawad -Allah Ya yarda dashi- yazo zuwa ga Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- alhali shi yana addu'a kan mushrikai, sai yace: «Bazamu faɗa ba kamar yadda mutanen Musa suka ce:

﴿فَأَذْهَبَ أَنتَ وَرَبُّكَ فَقَلِيلًا إِنَّا هَاهُنَا قَلْعِدُونَ﴾

«to ka tafi kai da Ubangijinka kuyi yaƙi, lallai mu anan wurin masu zama ne», sai dai abinda zumu ce: zamuyi yaƙi a bisa dama da hagunka, da ta gabanka da bayanka, Ibnu Mas'ud –Allah Ya yarda da shi- ya ce: sai naga Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- fuskarsa tayi haske ya faranta masa rai, -watau: Maganarsa-». [Bukari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma sahabbai sun dakata daga wasu maganganu da ayyuka yayinda sukaji Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana hani gameda su, basu nemi ƙarin bayaninsa gameda su ba, saboda amsawa gareshi; A jahiliyya sun kasance suna rantsuwa da iyayensu harshunansu har sun saba da haka, sai Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace: «**Lallai Allah yana hanaku da ku rantse da iyayenku,** Umar -Allah ya yarda dashi- yace: to ina rantsuwa da Allah ban ƙara rantsuwa dasu ba, tunda naji Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yayi hani

gameda shi, da sani na ne, ko kuma hakaitowa nake, -watau: ina mai nakaltowa wannan lafazin daga wani na- ». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma a wata rana da akayi yunwa sun dafa wani abinci, sai suka barshi saboda hanin Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- gameda shi, a ranar Khaibar jakunan gida sun kasance halal ne sai suka dafa su, sai mai shelan Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yayi kira: **«Lallai Allah da ManzonSa Suna hanaku gameda namomin jakuna; domin lallai su kazanta ne, daga aikin shaidan,** Anas -Allah Ya yarda dashi- yace: sai aka kifar da tukwane da abinda ke cikinsu, kuma lallai su suna fararraka da nama». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma giya ta kasance halal ce ga na farko farkon musulunci, daga jinsu gameda haninta daga wani mutumin da yake tafiya kan hanyoyi sai suka kwararar da ita, Abu Nu'uman -Allah Ya yarda dashi- ya ce: «Na kasance nine mai shayar da mutane a gidan Abu Dalha, sai haramcin giya ya sauka, sai ya umurci wani mai shela yayi shela, sai Abu Dalha yace: ka fita ka saurari ya wannan sautin yake nema yace: sai na fita nace: wannan wani mai shela ne yake shela: ku saurara lallai giya an haramta ta, sai yace min: ka tafi ka kwararar da ita, yace: sai tayi ta kwarara a layukan Madinah». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], a wata riwayar: «Basu je sunbi bayaba, kuma basuyi tambaya gameda ita ba, bayan labarin mutumin». [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma suna koyi -Allah Ya yarda dasu- da Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- gameda abinda suke sakawa, ba tare da ya musu maganar wani abu ba, Ibnu Umar -Allah Ya yarda dasu- yace: «Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yayi wani zobe na zinare, kuma ya kasance yana sakashi sai ya sanya kansa ta cikin tafinsa, sai mutane suma sukayi zobuna, sannan sai shi wani lokaci ya zauna kan minbari sai a tubeshi, sai yace: **lallai ni na kasance ina saka wannan zoben, kuma ina sanya kansa ta ciki;** sai yayi wurgi dashi, sannan yace: **Wallahi bazan kara sakashi ba har abada;** sai mutane suka jefar da zobunansu». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma Abdullahi dān Umar –Allah Ya yarda dasu- ya rubuta wasiyyarsa yayinda yaji fadin Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- **«Baya cancanta ga mutum musulmi,yana da abinda yake so yayi wasiyya kansa, zai kwana biyu, face wasiyyarsa tana rubuce a wurinsa,** Ibnu Umar -Allah Ya yarda dasu- yace: wani dare bai wuce min ba, tunda naji Manzon Allah -yabo da amincin Allah su tabbata a gareshi- ya fadi

haka; face wasiyya ta tana guri na». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma sukayi gaggawa zuwa kiyaye harshunansu gameda abinda bai dace ba; domin kamantawa ga wasiyyar Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-; Jabir dan Sulaim -Allah Ya yarda dashi- ya ce: «Nazo wajen Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gareshi- sai nace: Yā Manzon Allah! Ni ina daga mutanen kauye, kuma akwai jafa'insu a tattare dani; kamin wasiyya, yace: **kada ka yadda ka zagi wani**, yace: ban fara zagin wani ba bayan fadin Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-, koda akuya ce, koda rakumi ne». [Ahmad ya ruwaito shi].

Kuma sun miƙa wuya ga umurce-umurcen Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- a motsinsu da natsuwarsu, A ranar Khaibar Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya bada tuta ga Aliyyu -Allah Ya yarda dashi- kuma yace masa: «**Ka tafi kada ka waiwaya, har sai Allah Ya baka nasara**, sai Aliyyu yayi tafiya kaɗan, sannan ya tsaya bai waiwaya ba, sai ya daga murya: Yā Manzon Allah! – watau: ya daga muryarsa saboda nisansa daga Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- bai waiwaya ba; domin Kamanta fadin Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- : a bisa mai zan yāki mutane?». [Muslim ya ruwaito shi].

Kum suka nisanci abinda ya hanesu gameda shi –koda ya kasance a wajen aikata abinda akayi hanin akwai maslaha a fili ga cin nasarar Musulmai-, Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce ga Huzaifah a ranar yaƙin Al-ahzab: «**Ka tashi ya kai Huzaifah! Kaje kazo min da labarin mutanen, kuma kada ka zaburar dasu zuwa garen-**watau: kadaga ka firgitasu, ta yadda zasu ganoka, su fuskanto kanmu-, yayinda yaje gurinsu yaga Abu Sufyan- kuma ya kasance a wannan lokacin shine jagoran mushrikai- yana kusa dashi, yana gasa bayansa da wuta, - watau: yana dumamashi saboda sanyi-, yace: sai na sanya wani mashi a tsakiyar kwari, sai na nufi na harbeshi, sai na tuna fadin Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-: **kuma kada ka zaburar dasu zuwa garen**i, kuma da na harbeshi da na sameshi». [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma binsu ga Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- a umurni da hani bisa imani ne da yakini tabbatacce, Rafi'u dan Khudaij - Allah Ya yarda dashi- ya ce: «Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya hanemu gameda wani lamari, ya kasance mai amfani ne gare mu, amma biyayyar Allah da ManzonSa sunfi amfani». [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma wasu mata muminai sun gaggauta amsawa domin biyayya ga Allah; Hajara -aminci ya tabbata a gareta- ta dogara ga Ubangijinta, kuma tayi biyayya ga mijinta, kuma ta zauna a wani kwari wanda babu tsiro cikinsa ko ruwa, kuma a Makkah a wannan lokacin babu kowa, a zahirin yanayi hakan halaka ne gareta da danta, sai tacema mujinta Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi-: «**Shin Allah ne Ya umurceka da wannan?, yace: eh, tace: Kenan baZai tozarta mu ba**». [Bukhari ya ruwaito shi].

Kuma yayinda farlanta hijabi ya sauka ga sahabbai mata, a wannan lokacin bai kasance sunada wani yadi a gurinsu na yin hijabi ba, sai suka gaggauta zuwa ga yanka wasu tufafinsu domin kamanta umurnin Allah, suka rufe fuskarsu dashi, Aisha -Allah Ya yarda da ita- tace: «Allah Ya jikan matan muhajiran farko, yayinda Allah Ya saukar da:

﴿وَلَمَّا بَلَغَ ابْنُ مَرْيَمَ عِلْمَهُ نَزَّلْنَا عَلَيْهَا مِنَ السَّمَاءِ مَائِدًا مِّن مَّن لَّدُنَّا فَوَلَّى بِهَا صُلْحًا وَإِذْ يَخْتَصِمُونَ﴾

«Kuma lallai su sassauto da marufansu kan kirazansu». [An-nuur: 31], sun tsaga gyautukansu –shine abinda ya karu daga zannuwansu-, sai sukayi lullubi dashi». [Bukhari Ya ruwaito shi].

Bayan Haka: Yā ku Musulmai:

Lallai biyayyar Allah da ManzonSa tabbatarwa ne ga shaidawa guda biyu, da cikas bauta; idan wani umurni ya kwankwasa jinka to ka gaggauta kamanta shi, alhali kana mai farin ciki mai murna da bautar Ubangijinka, kuma idan ya kasance hani ne to ka nisance shi kayi nesa dashi kana mai yaƙini da cutarwarsa, kana mai neman yardar Mahaliccinka.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ الَّذِي يَتَّقُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾

«wanda yayi biyayya ga Allah da ManzonSa yaji tsoron Allah ya kiyaye shi, to wadannan sune masu rabauta». [An-nuri: 52].

Allah Yamin albarka ni daku cikin Alkur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo ya tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gare Shi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShi da abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah Ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi dadin aminci, aminci mai karuwa.

Yā ku Musulmai:

Mafi cikan mutane rayuwa shine mafi cikansu wajen amsawa (ga Allah da manzonSa), kuma wanda wani bangare daga gareta ya kubuce masa, wani bangare na rayuwa ya kubuce masa, wanda kuma bai amsawa Allah ba, zai amsa ga waninSa daga cikin halittu kuma (wanda aka amsamawa) ya kaskantar dashi.

Kuma Allah Yayi gargadi gameda saba maSa, sai Yace:

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

«to lallai wafanda suke sabama umurninSa su kiyayi wata masifa ta samesu, ko wata azaba mai radadi ta same su». [An-nuur: 63], Abubakar - Allah Ya yarda dashi- yace: «Ni ban kasance mai barin wani abu ba wanda Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya kasance yana aikata shi face sai na aikata shi, domin lallai ni ina tsoron idan na bar wani abu daga umurninsa na karkace». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma taraddudi wajen aikata biyayya ko ganda wajen gabatar da ita yana kore kamalar kamantawa, wanda ya gabatar da wata magana kan maganar Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- to bai kasance cikin masu amsa masa ba, kuma a lahira dukkan al'ummar Annabi Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- **«zasu shiga Aljannah sai wanda ya ki**, sukace: Yā Manzon Allah! Kuma wa zai ki?, yace: **wanda yayi min biyayya ya shiga Aljannah, kuma wanda ya saba min to hakika ya ki**». [Bukhari ya ruwaito shi].

Kuma mai juya baya, yana burin dawowa zuwa duniya domin biyayyar Allah da ManzonSa, kuma yana son fansa da cikin duniya da kwatankwacinta; domin tsira daga Ukuba:

﴿وَالَّذِينَ لَوْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ﴾

«kuma waƙanda basu amsa maSa ba, dā sunada abinda ke cikin ƙasa baki ɗaya da kwatankwacinta tare da ita, da sun nemi fansa dashi». [Ar-ra'adi: 18].

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

**IMANI DA RANAR
KARSHE**

ALĀMOMIN TASHIN ALKIYAMA⁽¹⁾

Dukkan godiya ta tabbata ga Allah Mai buwayantar da wanda yayi masa biyayya yaji tsoronsa, kuma Mai kaskantar da wanda ya tozartar da umurninSa ya saba maSa, ina gode maSa a bisa karamcinSa mai yawa da kuma kulawar da Ya bayar, kuma ina gode maSa a bisa ni'imominSa masu girma da kuma abinda Ya yalwata.

Kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah Shi kadai baShi da abokin tarayya, bamu da wani Ubangiji waninSa, kuma bama bautama kowa face Shi.

Kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawansa ne kuma ManzonSa ne, mafi alkairin bawan da ya za'beshi, kuma mafi falalar Manzon da ya za'be shi, Yā Allah Kayi salati da sallama gare shi da iyalansa da sahabbansa, da wanda ra'ayinsa ya kasance mai bin shiriyarsa ne.

Bayan Haka:

To kuji tsoron Alah -bayin Allah- hakifanin jin tsoro, kuma kuyi rufo acikin Musulunci da igiya mai karki, kuma ku sani cewa lallai duga-duganku bazasu iya jure tsayuwa kan wuta ba.

Yā ku Musulmai:

Lallai imani da ranar karshe, da abinda yake cikinsa na bada lada, da ukuba, daya ne daga rukunna Musulunci da ginshikansa masu girma, kuma hakika Allah Ya sanya wasu alāmomi a gabanin tashin Alkiyama suna nuni kan kusantowarta, Allah Madaukaki Ya ce:

﴿ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنْزَلَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ ذِكْرُهُمْ ﴾

«to shin akwai wani abu da suke dako face tashin Alkiyama cewa tazo masu kwatsam, to hakika alāmominta sun zo, to tayaya zasu wa'azantu idan tazo masu». [Muhammad: 18], kuma hakika ya kasance -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana girmama lamarin Alkiyama; to ya kasance idan ya tuna da ita sai kumatunsa suyi jajir, kuma sautinsa ya dāgu, kuma fushinsa ya tsananta, kuma ya fara ya kara maimaitawa.

Kuma hakika sahabbai -Allah Ya yarda dasu- sun kasance suna tattauna lamarin Alkiyama; Huzaifa -Allah Ya yarda dashi- yace: «Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya leko mu, alhali mu muna

⁽¹⁾ An gabatar da ita ranar Juma'a, sha hudu ga Watan zhul Qa'adah, shekara ta dubu daya da dari hudu da sha tara, bayan Hijira, a Masallacin Annabi.

tattaunawa, sai yace: **Mai kuke tattaunawa?** Sukece: muna tattauna batun Alkiyama». [Muslim ne ya ruwaito shi], kuma yayinda Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya yawaita ambatonta, kuma āyoyi daban-daban sukazo da kusantowarta, sahabbai sun ji tsoron ta tsayu kansu.

Wannan kenan, kuma hakika dayawa daga alāmominta sun bayyana, kuma abinda Musdāfa -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya bada labari ya tabbata, kuma kowacce rana mumina suna kara imani cikinta dashi, da gaskata shi; yayinda dalilan Annabtarsa da alāmomini gaskiyarsa suke bayyana, abinda yake wajabtama musulmai riko da wannan addinin miƙaƙƙe domin su shiryama tafiya, domin lallai alkiyama ta kusanto kuma alāmominta sun bayyana, Allah Madāukaki Ya ce:

﴿أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَالنَّشَقُ الْقَمَرُ﴾

«Alkiyama ta kusanto, kuma har wata ya tsage». [Alkamar: 1].

Kuma idan alāmomi manya suka bayyana, zasuyi ta bibiya kamar bibiyar jerin yāyān mirzani a jikin zare, wanda kullinsa ya tsinke; Allah Mai buwaya da dāukaka Yace:

﴿وَلِلَّهِ عَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ﴾

﴿إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

«kuma ga Allah ne sanin abinda ya faku cikin sammai da kasa yake, kuma lamarin Alkiyama ba komai bane face kamar kiftawar ido, ko kuma shi yafi haka kusa, lallai Allah Mai iko ne kan kowanne abu». [An-nahli: 77], Annabi -yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi- yana cewa: «**kowacce cikinsu ta kasance kafin yar-uwarta; to dayar tana biye da ita kurkusa**». [Muslim ya ruwaito shi], kuma yazo a cikin Musnad: «**Alāmomi kamar yāyān mirzani ne jerarru a jikin zare, idan aka yanke zaren sashinsu zai ta biyo sashi**».

Yā Ku Musulmai:

Yana daga alāmomini tashin Alkiyama: aiko Almustafa -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-; domin hakika ya tabbata daga gare shi -yabo da aminci su tabbata a gare shi- cewa yace: «**An aiko ni ni da Alkiyama lokaci daya, har saida ta kusa ta riga ni**» [Ahmad ya ruwaito shi].

Daga cikinsu: Mutuwarsa -yabo da aminci su tabbata a gareshi- kuma hakika duniya tayi duhu a idon sahabbai -Allah Ya yarda dasu- da mutuwarsa.

Daga cikin alāmominta: bayyanar fitintinu masu girma wanda gaskiya zata cakude da karya, kuma imani zai girgiza, «**kuma mutum zai wuce kusa da kabari, sai yayi burgima kansa**, -saboda canzawar yanayi da canza shari'a- **sai yace: ina ma ace nine na kasance gurbin ma'abocin wannan kabarin, kuma babu addini tattare dashi sai bala'i**». [Bukhari da Muslim ne suka ruwaito shi], Ibnu Mas'ud -Allah ya yarda dashi- yana cewa: «wani zamani zai zo maku, da ace dayanku zai samu mutuwa ana sayar da ita, da ya saye ta», Kuma Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: «**Lallai gabanin Alkiyama akwai wasu irin fitintinu, kamar yankin dare mai duhu; mutum yana wayar gari cikinta mumini kuma ya wuni yana kafiri, kuma zai wuni yana mumini ya wayi gari yana kafiri**». [Ahmad ya ruwaito shi].

Kuma farshen wannan al'umma za'a shafeta da balā'i; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- Yana cewa: «Lallai al'ummarku wannan: an sanya lafiyarta a farkonta, kuma bala'i da abubuwan da kuke kyamarsu zasu shafi farshenta, kuma wata fitinar zata zo sai sashinta ya rika nuna sauƙin sashi, kuma sai wata fitinar tazo sai mumini yace: wannan itace mai hallakani, sannan sai ta yaye, kuma wata fitinar tazo sai mumini yace: wannan ce wannan ce; duk wanda yaso a kautar dashi daga wuta, ya shiga aljannah, to mutuwarasa tazo masa alhali shi yana mai imani da Allah da ranar karshe». [Muslim ya ruwaito shi].

Yā ku Musulmai:

Kuma yana daga alāmomin tashin Alkiyama: yawaitar girgizar kasa, kuma ruftawa zata faru a gabashin duniya, da ruftawa a yammacin duniya, da kuma ruftawa a yankin jazirar larabawa, kuma zakoka zasuyi magana ga mutane, kuma zirin bulalar mutum da igiyar takalminsa zasuyima mutum magana, kuma cinyarsa zata bashi labari na abinda iyanlansa suka aiwatar a bayan idonsa, kuma wata dabba zata fito ga mutane da hantsi tana magana da mutane: cewa mutane sun kasance basa yin yakini da ayoyin Ubangijinsu.

Kuma lokaci zai kusanta; sai shekara ta zama kamar wata, kuma wata kamar sati, kuma sati kamar rana, kuma rana kamar awa, kuma awa kamar konewar zurin ganyen dabino, kuma mata zasu yawaita, maza su karanta, har mai riƙo guda ya kasance ga mata hamsin, kuma yājuju da mājuju su fito, yazo cikin Bukhari da Muslim daga Zainab diyar Jahash -Allah Ya yarda da ita- cewa Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya shigo wajenta wata rana a firgice yana cewa: «**Lā ilaha illallahu, kaicon larabawa daga wani sharri da ya kusanto!, a yau an buƙe daga**

shingen yajuju da majuju kamar wannan, sai yayi kuri da yatsunsa biyu babba da mai biyo mata». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma ilimi ya karanta, jahilci ya bayyana, har ya zama mutane basu san farillan Musulunci ba; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: «**Musulunci zai kofe kamar yadda zanen tufafi yake kofewa, har ya zama ba'a san azumi ba, ko sadaka, ko hajji, za'a tafiyar da littafin Allah cikin dare dāya, babu wata āya da zata rage daga cikinsa a ban kasa, kuma wasu bangarori daga mutane zasu rage – tsoho tukuf, da tsohuwa tukuf -, suna cewa: Mun samu iyayenmu kan wannan kalmar: La ilaha illallahu, to sai muma muke fadinta**». [Al-hākim ya ruwaito shi]. Kuma za'a raina aikata abubuwan haram, kuma za'ayi sakwa-sakwa da abubuwan hani, za'a sha giya, zina zata yaɗu, za'a jefa rowa cikin zukata, kuma haraj zai yawaita –shine: kisa-, «**har wata rana zata zoma mutane mai kisa bai san don me yayi kisa ba, ko wanda aka kashe don me aka kashe shi**, sai aka ce: ya hakan zai kasance?, **Yace: kisa; mai kisan da wanda aka kashe duk suna wuta**» [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma wuyayun mutane zasu dāgu ga duniya; sai suyi ta gasar tsawaita ginannuka, zasu juya baya ga Addinin Allah, kuma shirka zata auku cikin wannan al-umma, kuma wasu bangarori daga cikinta zasu sadu da mushirikai; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: «**Alkiyama bazata tashi ba, har sai wasu jama'u daga al'ummata sun haɗu da mushirikai, kuma har sai wasu jama'u daga al'ummata sun bautama gumaka**». [Ahmad ya ruwaito shi].

Kuma idan al'umma ta nisanci Addininta kuma ta tozarta tafarkinta, kuma ta juya baya ga shari'arta; ta bace, kuma ta nemi shiriya ba ta hanyar wahayinta ba; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: «**Alkiyama bazata tsaya ba, har sai al'ummata tayi riko da abin rikon al'ummun gabaninta gwargwadon tsawon gaba da gaba, da kuma gwargwadon zira'i da zira'i**». [Bukhari ya ruwaito shi].

Kuma rashin gaskiya da karya zasu yawaita, kuma za'a tayar da mayaudara maƙaryata kusan talatin, kowanne yana raya cewa shi annabi ne.

Kuma za'a zare wasu siffofin yabo daga mutane, zai zamo da kyar za'a sami riƙe amana; «**sai ace: lallai cikin zuriyar wane akwai mutum mai amana, kuma za'a cema mutum: wa ya kaishi hankali wa ya fishi wayo, wa ya fishi jarumta, kuma alhali babu dai-dai da kwayar komayya ta imani a zuciyarsa**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], kuma yana daga tozarta amana: jingina shugabanci baga wanda ya dace ba.

Kuma «**Alkiyama bazata tashi ba, har sai Madinah ta kore ma'abota sharrin cikinta, kamar yadda zuga-zugi yake fitar da dattin karfe**», Kuma za'a bar Madinah tana rayayya «**a bisa mafi kyawun halin da ta kasance, babu abinda yake zama cikinta sai dabbobi masu fita nema, -yana nufin: masu fita nema irin zakoka da tsuntsu-, sannan sai wasu makiyaya biyu su fito daga Muzainah suna nufar Madinah, suna daga murya ga tumakansu, sai su same ta, -watau: Madinah, karaf -watau: wofance, babu kowa cikinta- har idan suka isa kafar -Saniyyatul wada'i-sai su fadi kan fuskokinsu**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Yā ku Musulmai:

Babu wani abu tsakanin halittar Ādam da tashin Alkiyama na wata halitta da tafi sharri da girman fitina sama da Dujal, kuma babu wani Annabi face ya tsoratar da al'ummarsa daga gareshi, kuma haƙiƙa Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya kasance yana neman tsari daga gareshi a kowacce Sallah, kuma ya yawaita -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- daga ambatonsa ga sahabbansa; Annawwas ɗan Sam'an -Allah Ya yarda dashi- ya ce: «Har saida muka zaceshi a wani bangaren bishiyar dabino, yayinda muka tafi zuwa gareshi da yamma ya fahimci haka tattare damu, sai yace: **meƴe lamarinku ne?** sai muka ce: **Yā Manzon Allah! Ka ambaci Dujal da safe, sai ka sassauta murya kansa kuma ka daga, har muka zaceshi cikin wani yankin bishiyoyin dabino!, -watau-bangarensa-, sai yace: **wanin Dujal nafi ji maku tsoronsa, idan (Dujal) ya fito alhali ina cikinku to nine abokin faɗansa a madadinku, amma idan ya fito bana cikinku kowanne mutum shine mai faɗa a madadin kansa, Allah Shine wakili na kan kowanne musulmi**» [Muslim ya ruwaito shi].**

Kuma a yanayi na raguwar addini, da juya bayan ilimi, Masihun bata zai fito daga bangaen gabarci duniya, sai mutane su gudu daga gare shi cikin tsaunuka, sai yayi ta yawo a ban ƙasa, bazai bar wani gari ba face ya shige shi, sai dai Makkah da Madinah; to haƙiƙa Allah Ya haramta masa shigarsu, duk lokacinda ya nufi shigarsu sai wani Mala'ika ya fuskance shi da wani takobi zare zai tareshi daga gareta, a bisa duk wata kafa daga kafofinsu akwai wani Mala'ika yana gadinsu, kuma Madinah zatayi girgiza, girgiza sau uku, sai duk wani munafuki da kafiri ya fita daga cikinta, kuma zai sauka a ƙasar kanwa a Jurf, kuma zai kasance mafi yawan waɗanda zasu fita zuwa gare shi mata ne, har zai zama mutum zai koma wurin matarsa da mahaiƴarsa da yārsa da yār-uwarsa, da gwaggonsa, sai ya ɗauresu matuƙar tamkewa; saboda tsoron kada su fita zuwa wurin Dujal.

Yā ku Musulmai:

Lallai dujal yana da fitina mai girma, tare dashi akwai koramu biyu suna gudana: dayansu a ganin ido ruwane fari, dayan kuma a ganin ido wuta ce take balbala: Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: «**to idan ya riski wani, to yajema koramar da yake gani wuta ce, ya sunkuya sannan ya dago kansa sai ya sha daga gareshi; domin shi ruwane mai sanyi**» [Muslim ya ruwaito shi], wannan kenan, kuma lallai wanda mutane suke ganin cewa shi ruwa ne, to shi wuta ce da take kuuna.

Allah Yana jarrabar bayinSa da Dujul; da abinda zai halitta tare dashi na abinda suka sabama dabi'a wanda ake gani a zamaninsa, kuma Allah Yana bashi iko kan wasu abubuwa daga cikin abubuwan ikon Allah Madaukaki; irin rayar da wannan mutumin matacce wanda zai kasheshi, da kuma bayyanar kyale-kyalen duniya, da ruwan sama tare dashi, da Aljannarsa da wutarsa, da koramunsa biyu, da binsa da taskokin kasa zasuyi, da umurninsa ga sama da tayi ruwa sai tayi ruwa, da kasa tayi tsiro sai tayi tsiro, kuma duk wanda bai amsa masa ba, kuma ya ki bin umurninsa, fari zai samesu da fafo, da rashin ruwan sama, da karanci, da mutuwar dabbobin gida, da tawayar dukiya da rayuka, da tsirrai, duk wannan zai faru ne da ikon Allah Madaukaki, da ganin damarSa, sannan sai Allah Madaukaki Ya kasar dashi bayan haka, bazai samun ikon kashe wannan mutumin ba, wanda ya raya shi bayan kashe shi ko ma waninsa.

Ubangiji zai jarabci bayinSa dashi a karshen zamani; zai batar da dayawa dashi, ya shiryar da dayawa dashi, kuma masu kokwanto zasu kafirta, kuma zai karawa wadanda sukayi imani wani imanin, zamansa a ban kasa kwana arba'in ne, rana guda kamar shekara ne, wata ranar kuma kamar wata, wata ranar kuma kamar sati, sauran kwanakinsa kuma kamar kwanakinku ne, kuma saurinsa a ban kasa kamar ruwan sama ne da ya biyo bayan iska.

Amma kamanninsa kuma: to saurayi ne, mai jiki, ja, mai bayyanannen goshi, mai fadin ramin wuya, ya dan karkata –watau: sunkuyawa-, mai cakudadfan gashi, mai tarin gashi, mai ido daya, idonsa kamar inabi ne da ya bulluko ya fito, ba'a haifan masa da, Tamim Addari –Allah ya yarda da shi- yace wajen siffanta shi: « shine mafi girman mutum da muka taɓa gani ta fuskar halitta, kuma mafi tsananin ginuwa», Kuma Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace wajen siffantashi: «**An rubuta kafiri tsakanin idanuwansa, kowanne mumini yana karantawa, wanda ya iya rubutu da wanda bai iya ba**» [Muslim ya ruwaito shi].

Imamus Safarini -Allah Ya jifansa- yana cewa: «ya kamata ga kowane malami ya yada hadisan Dujal a tsakanin yara da mata da mazaje,

musamman a wannan zamanin namu wanda fitintinu suka taso, kuma jarrabobi suka yawaita».

Lallai kariya daga Dujal ta hanyar riƙo ne da musulunci da riƙo da imani a matsayin makami, da sanin sunayen Allah da siffofinSa mafiya kyawu a bisa hasken abinda yazo a littafin Allah da sunnar AnnabinSa - yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-.

to shi Masihuɗɗujal- mutum ne, yana ci yana sha, kuma Allah Maɗaukaki Ya tsarkaka daga haka, kuma Dujal mai ido ɗaya ne, Ubangijinmu kuma ba mai ido ɗaya bane, kuma Allah babu wani da zai ganshi kafin ya mutu, kuma Dujal mutane suna ganinsa muminansu da kafiransu.

To ku yawaita neman tsari daga fitinarsa, wanda kuma ya riskeshi daga cikinku to ya karanta masa farko-farkon suratul Kahfi, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Wanda ya haddace āyoyi goma na farkon suratul Kahfi, za'a tsareshi daga dujal**» [Muslim ya ruwaito shi], a wani lafazi: «**karshen suratul Kahfi**» [Abu Dawuda ya ruwaito shi], to idan kaji labarin Dujal kayi nesa dashi kada kazo wurinsa; domin lallai mutum yana iya zuwa wurinsa alhali shi yana tsammani cewa shi mumini ne, amma sai ya bishi saboda irin shubuhohin dayake bayyanarna.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿أَقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ﴾

«Lallai hisabin mutane ya kusanto su, alhali su suna cikin gafala suna masu juya baya». [Al-anbiya': 1].

Allah Ya min albarka tare daku cikin Alkur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah wanda Yake ambaton wanda ya ambaceShi, kuma Yana karama wanda ya gode maSa, kuma yake karbar tubar wanda ya tuba zuwa gareShi ya nemi gafararSa, kuma Yana azabtar da wanda ya musantaShi ya kafirce maSa, ina gode maSa a bisa yalwatattun ni'imominSa, kuma ina rokonSa karin falalarSa.

Kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah Shi kadai baShida abokin tarayya, ya umurci mumina da jin tsonSa.

Kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawanSa kuma ManzonSa ne, mafificin masu ambaton Allah kuma abin koyin masu godiya, yabon Allah da amincinSa su tabbata a gare shi da iyalansa da sahabbansa da wanda suka bisu.

Bayan Haka, Yāku Musulmai:

Idan Dujal ya fito a karshen zamani, mabiyansa zasu yawaita, fitinarsa zata game, ba wanda zai tsira daga fitinarsa sai yān kaḍan daga cikin mumina, a wannan lokacin ne Isa ḍan Maryam -aminci ya tabbata a gare shi- zai bayyana a gabashin Dimaskus, a gurin Farar manara (hasumiya), kuma bayin Allah mumina zasu taru bayansa; sai ya tafi dasu, yana mai nufatar Masihun ḡata, kuma Dujal zai kasance a yayinda Isa ya sauka yana mai fuskantar Baitul Maḡdis, sai Isa –aminci ya tabbata a gare shi- ya sadu dashi a kofar Luddu a Falasḍinu, to idan dujal ya ganshi zai narke kamar yadda gishiri yake narkewa cikin ruwa, sai Annabi Isa yace masa: lallai ina da wani duka guda da zan maka, bazaka kuḡuce min ba, sai Isa ya riske shi ya kashe shi da mashinsa, sai mabiyansa su watse, da kasheshi ne fitinarsa mai girma zata kare, kuma lamari na ga Allah a farko da karshe.

Bayin Allah:

Kuma lokacin da Annabi Isa zai yi bayan kashe Dujal lokaci ne na zaman lafiya da wadata da yalwa na rayuwa, Allah Zai aiko da wani ruwan sama da babu wani gidan laka ko na fata da zai kubuta daga gareshi, za'a cema kasa: ki fitar da tsirranki ki dawo da albarkarki, a wannan lokacin ne, tarin mutane zasu iya cin rummān ḍaya ya ishe su, kuma su zauna a inuwar bishiyarta, kuma a sanya albarka kan ar-risil, watau: nono, har ya zamto rāḡuma wacce ake tātsa, tana wadatar da jama'a cikin mutane, haka kuma saniya da ake tatsa zata iya wadatar da kabila guda cikin mutane, haka wacce ake tatsa daga tumaki zata iya wadatar da wani dangi daga cikin mutane, sai aminci ya sauka a doran kasa, sai zakuna su iya kiwo tare da rakuma, damisa kuma tare da shanu, kerkeci kuma tare da tumakai, kuma yara suyi wasa da macizai bazasu cutar dasu ba.

Kuma bayan zaman Annabi Isa -aminci ya tabbata a gare shi- shekaru bakwai, Allah Zai aiko da wata iska mai sanyi, daga bangaren sham, to babu wani da zai saura a ban fasa wanda a zuciya akwai dai-dai da kwayar zarra na alkairi ko imani face sai ta karbi ransa.

Kuma Alkiyama zata tsaya babu wani a ban fasa da yake cewa: Allahu, Allahu, kuma rana zata bullo daga mafadarta, idan ta bullo mutane suka ganta zasuyi imani baki daya; «**Wannan shine yayinda**

﴿لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ تَكُنْ ءَامِنْتَ مِنْ قَبْلُ﴾

«**Imanin wata rai bazai amfaneta ba, alhali bata kasance tayi imani gabani ba**», kuma za'a rufe kowacce zuciya da abinda ke cikinta, za'a yafema mutane aiki.

Kuma na karshen manyan alāmomin Alkiyama, kuma farkon āyoyin da suke nunin tsayuwar Alkiyama wata wuta ce mai girma da zata fito daga Yamen, zata kora mutane zuwa matattararsu, tana barcin hantsi dasu inda suka kwanta barci, kuma tana kwana dasu inda suka kwanta barcin dare kuma tana wayar gari dasu a inda suka wayi gari, kuma tana wuni dasu inda suka wuni.

Bayan Haka, Yā ku Musulmai:

To alƙawarin Allah gaskiya ne, kuma alkiyama mai zuwa ce babu kokwanto cikinta, kuma duniya ta shirya fārewa, kuma ta juya baya a gaggauce, kuma mai kusantowa ta kusanto, kuma wanda ya gafalar da kansa, lokutansa zasu fāre, sannan sai takaicinsa ya tsananta a gare shi, burace-burace ana nannade su, shekaru kuma suna fārewa, wanda ya tsawaita buri zai mance da aiki, zai rafkana daga ajali, a safiyar kowace rana haskenta yana maka bankwana, dātacce shine wanda ya tanadi abin tanadi, yayi shirin fāura, wani daga cikin masu hikima yace: «nayi mamakin wanda yake baƙin ciki bisa tauyewar dukiyarsa, amma baya baƙin cikin tauyewar rayuwarsa».

To kayi ƙoƙari wajen bauta , kuma kayi kuka bisa laifi, kuma ka gujewa uƙuba, wanda aka datar dashi shine wanda ya juya burinsa zuwa ga abinda zai wanzu, ya yanke shi daga abinda zai fāre, a yayinda mutuwa tazoma Muhammad dān Sirin yayi kuka, sai aka ce masa: «Mai yake saka ka kuka?, sai yace: ina kuka ne saboda kasawata a kwanukan da suka wuce, da ƙarancin aiki na domin aljannah maƙaukakiya».

Sannan ku sani cewa lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga mai bushara mai gargadi, kuma fitilla mai haske...

AL-MASIHUḌ-ḌAJJĀL⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai ɓatar dashi, kuma wanda Ya ɓatar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaɗai baShi da abokin tārāyya, kuma ina shaidāwa Annabi Muhammad bāwanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gareshi, da Iyalansa da kuma Sahabbansa, kuma Yayi Aminci, Aminci mai yawa.

Bayan Haka:

To kuji tsoron Allah - yā ku bayin Allah- Haƙiƙanin jin tsoro, domin wanda yaji tsoronSa Zai shiryar dashi, wanda kuma ya nemi mafaka gurinSa Zai kiyayeshi Ya kareshi.

Yā ku Musulmai:

Allah Ya sanya wannan al'ummar itace ƙarshen al'ummomi, kuma cikinta ne alāmomin tashin alkiyama zasu bayyana, kuma a kanta ne alkiyama zata tsaya, kuma Allah Mai tsarki Ya bada labarin kusantowar haka; sai Yace:

﴿أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَالنَّشَقُ الْقَمَرُ﴾

«Alkiyama ta kusanto, kuma har wata ya tsage» [Al-ƙamar: 1], kuma «Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya kasance idan ya tuna Alkiyama sai idanuwansa suyi jajaye, kuma sautinsa ya ɗagu, kuma fushinsa ya tsananta, har kamar kace shi mai gargadi ne gameda wata runduna, yana cewa: sun far maku da safe, sun far maku da yamma» [Muslim ya ruwaito shi], kuma mushrikai sun tambayi Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- gameda lokacin tsayuwarta lokata mabanbanta, sai Ubangijinsa Yace masa:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجِيبُهَا لَوْفَتَهَا إِلَّا هُوَ﴾

«Suna tambayarka gameda Alkiyama yausha ne lokacin tsayuwarta, kace lallai yanda abin yake saninta yana gurin Ubangijina, Baya bayyanata

⁽¹⁾ An gabātar da ita ranar Juma'a, sha biyu ga Watan Muharram, shekara ta dubu ɗaya da dari huɗu da talātin da biyar, bayan Hijira, a Masallacin Annabi.

ga lokacinta face Shi» [Al-a'araf: 187].

Kuma yana daga rahamarSa tsarki ya tabbata a gare shi ga bayinSa: ta yadda Ya sanya wasu alāmomi gabanin tashinta, domin mutane su koma zuwa ga Ubangijinsu, kuma Allah Madaukaki Ya bada labari gameda alāmomin kusantowarta; sai Yace:

﴿فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا﴾

«to shin akwai abinda suke jira face Alkiyama tazo masu bazata, to haƙiƙa alāmominta sun zo» [Muhammad: 18], kuma alāmomin Alkiyama manya idan suka bayyana to sauran ma suna biye dasu, suna kusa dasu.

Kuma wani babban abu Allah Ya sanya shi daga alāmomin tashin Alkiyama, babu wani Annabi face ya tsoratar daga gareshi, wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Allah Bai aiko wani Annabi ba face ya gargadi al'ummarsa; Ananbi Nuhu yayi gargadi gameda shi, da kuma Annabawa a bayansa**» [Bukhari ya ruwaito shi], Kuma Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya gargadar da al'ummarsa shi; sai yace: «**lallai ni ina maku gargadi game dashi**» [Bukhari ya ruwaito shi], kuma Annabi -aminci ya tabbata a gare shi- ya kasance yana neman tsari a cikin sallarsa daga fitinarsa, kuma yana koyar da sahabbansa neman tsari daga gare shi, kamar yadda yake koya masu sura daga cikin Alƙur'ani, kuma yana yin wa'azai ga sahabbansa yana labarta masu gameda kusantowar bayyanar wannan lamari; An-nawwasu dan Sam'ana: –Allah ya yarda da shi- ya ce: «Har sai da muka zace shi, a bangaren bishiyar dabino-watau: a wajen bishiyar dabino dake gefansu-» [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma magabata sun kasance suna umurni da fadakarwa gameda shi, lokaci bayan lokaci, As-safarini -Allah Ya jikansa- ya ce: «Yana daga abinda ya kamata ga kowane malami ya yada hadisan dujal a tsakanin ƙananan yara da mata, da mazaje, musamman a wannan zamin namu, wanda fitintinu suka taso, kuma jarrabobi suka yawaita cikinsa, kuma jigogin sunnoni suka dushe».

Kuma Dujal yana raye a wani tsibiri daga tsibirran teku, yana tamke da abin dauri mai tsanani, hannuwansa an hadasu da wuyansa, abinda ke tsakanin guiwoyinsa zuwa idanuwan sawunsa da ƙarfe ne, kuma fitowarsa ta kusanto; ya fadi game da kansa: «Kuma lallai ni nayi kusa a min izini da fitowa» [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma alāmomin fitowarsa sune: bishiyar dabinon baisan –shi wani birni ne tsakanin hauran da filasden- ta daina yin yāyā, bayan ta kasance yana

yāyā, Yaƙuut Al-hamawi -Allah Ya jifansa- ya ce: «Kuma haƙiƙa na ganta ba ɗai ba; to banga wani abu a gurinta ba sai wasu bishiyoyi biyu masara yāyā – watau: marasa yabanya-».

Kuma na daga alāmomin bayyanarsa: tafiyar ruwan kogin Dabariyya, kuma ruwansa ya karanta yanzu, kuma yana cikin raguwa.

Kuma na daga alāmominsa: tafiyar idaniyar ruwan Zugar –wani gari ne cikin Sham-, da rashin yin nomar ma'abotanta da ruwan wannan idaniyar.

Kuma farkon fitarsa daga wata unguwa ce da ake cemata: «Al-yahudiyya», a cikin birnin Asbahan daga ƙasar Khurasan, zai fito tare dashi akwai mutum dubu saba'in daga yahudawanta, kuma yana da masu tsaro, da magoya baya.

Kuma shi saurayi ne mai jan launi, mai jiki mai babbar halitta, mai faɗin goshi, ya ɗan sunkuye, yana da gashi mai yawa cakudaddē, idonsa kamar inabi ne daya bulluƙo –watau: bayyananne marar gani-, Tamimud-dari – Allah Ya yarda da shi- ya ce game da shi kuma haƙiƙa ya ganshi: «Mafi girman mutumin da muka gani da ɗai ta fuskar halitta», kuma shine mafi girman halitta a wannan duniyar; Annabi wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi ya ce: «**babu wata halitta tsakanin halittar Ādam zuwa tashin Alkiyama da tafi Dujal girma**» [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya bayyana siffofinsa domin mutane su sanshi idan ya fito, kuma shine Dujal –makaryaci-ba Ubangijin halittu bane kamar yadda yake rayawa; kuma saboda Dujal zai bayyana cikin wannan al'ummar, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya bamu labari da wata siffar da take jikinsa da babu wani daga cikin Annabawa daya ambace ta, Annabi wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi ya ce: «**Zan fada maku wata magana kansa babu wani Annabi daya faɗeta ga mutanensa; kun san cewa shi lallai mai ido ɗaya ne, kuma Allah ba mai ido ɗaya bane**» [Bukhari ya ruwaito shi].

Kuma bayyanarsa a yanayi ne na gazawar riƙo da Addini, da juyawa bayan ilimi, domin mumuni ya banbanta daga kafiri, kuma musulmi banbancinsa ya bayyana daga mai kokwanto, sai yayi ɗa'awar shi Ubangijin halittu ne, kuma bayi su jarrabu dashi saboda abinda Allah Zai halittashi tare dashi daga cikin ababen da suka sabama al-āda.

Kuma yana daga cikin fitinarsa: yana iya kashe mutum sannan ya raya shi –da izinin Allah-, kuma zai sari wani daban da takobi sai ya rabashi gida biyu, sannan ya kirashi bayan kasheshi, sai wannan da aka kashe ɗin ya fuskanto fuskarsa tana kyalli, kuma yana tsaga mutum da zarto daga tsakar

kansa har ya yanka abinda ke tsakanin kafafuwansa, sannan Dujal yayi tafiya a tsakanin wannan tsagi biyun, sannan sai yace masa: ka tashi, sai ya miƙe tsaye, kuma zai kama mutum da kafafuwansa da hannayensa, sai yayi wurgi dashi zuwa wutar da take tare dashi, sai ayi tsammanin cewa ya jefashi zuwa wuta ne, sai dai kawai an jefashi cikin aljannah ce- domin aljannarsa wuta ce, wutarsa aljanna ce-.

Kuma tare dashi akwai koramu biyu suna gudana, ɗayan su: a ganin ido ruwa ne fari, ɗayan kuma a ganin ido wutace take ci, Annabi -wanda yabo da aminci suka tabbata a gareshi- ya ce: **«to lallai idan ya riski ɗayanku; to yajema koramar da yake ganinta wuta ce, sannan ya runtse ido, sannan ya sunkuyar da kansa, yasha daga gareshi; domin shi ruwane mai sanyi»** [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma zai Umurci sama da tayi ruwa sai tayi ruwa, ƙasa kuma tayi tsiro sai tayi tsuro, kuma zai zo ya wuce wani ruguzajjen gini sai yace masa: ka fitar da taskokinka, sai taskokinsa su bishi, Ibnul Arabi -Allah Ya jifansa- ya ce: «wannan duka lamari ne abin tsoro».

Kuma tafiyarsa a bankasa a gaggauce ne; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya siffantashi da fadinsa: **«kamar ruwan sama ne da iska ta biyo bayanasa»** [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma zai zauna a ban ƙasa kwana arba'in; Rana kamar shekara, wata ranar kamar wata, wata ranar kamar sati, sauran kwanakinsa kamar kwanakinmu ne, kuma bazai bar wata alƙarya ba face sai ya sauka cikinta, banda Makkah da Madinah, domin lallai a kowacce mashiga daga mashiganta -watau: ƙofofinta- akwai wasu Mala'iku da suke gadinta, idan ya nufi shiga ta ɗaya daga cikinsu Mala'ika zai fuskance shi, a hannunsa da takobi zare yana tare shi daga gareta.

Kuma dukkan alƙaryu suna firgita daga Dujal banda Madinah, razanin Dujal baya shigarta ko tsoronsa.

Kuma yana daga godewa ni'imar Allah ga mutanen Makkah da Madinah: su rayasu da biyayyar Allah, a yayinda Allah Ya kebancesu da kiyayewa daga Dujal; kuma idan aka hanashi shiga Madinah, to zai sauka a ƙasar kanwar Jurf -yamma da dutsen Uhud-, kuma zai kafa tutarsa cikinta, kuma zai kasance mafi yawan masu fita gurinsa mata ne, kuma Madinah zatayi girgiza da mutanen cikinta girgiza uku, kowanne kafiri da munafuki zai fito.

Kuma mafi alkhairin mutane a kowanne zamani da wuri: shine wanda

yayi hani daga mummunan aiki idan ya ganshi;

Allah Madaukaki Ya ce:

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾

«Kun kasance kune mafiya alkhairin al'umma da aka bayyana ga mutane, kuna umurni da kyakykyawa, kuma kuna hani ga mummuna» [Āli-Imarān: 110], kuma idan ya zauna a kewayen Madinah, wani matashi zai fito zuwa gareshi zai musanta masa da'awarsa ta ubangijintaka da karyarsa; Annabi wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi ya ce: «**Kuma shine mafi alkhairin mutane – ko: yana daga mafifitan mutane-, sai yace: Na shaida lallai kaine Dujal, wanda Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya zanta mana labarinsa**». [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma asarar da musulmai sukayi da rasuwar Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- mai girmace; domin dā ya kasance a raye da wadatar mana da sha'aninsa; Annabi wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi ya ce: «**Idan ya fito alhali ni ina cikinku to nine abokin husumarsa a makwafinku**» [Muslim ya ruwaito shi], kuma bayan rasuwar Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- kowanne mutum mai yin husuma ne a madadin kansa tare da Dujal, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Kuma idan ya fito alhali ban kasance cikinku ba; to kowane mutum mai husuma ne domin kansa, kuma Allah shine halifana kan kowane musulmi**» [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma yana daga sabbuban kariya daga gareshi: Ilimi na shari'a da sanin sunayen Allah da siffofinsa, to Dujal mai ido daya ne, Shi kuma Ubangijinmu ba mai ido daya bane, kuma Shi Allah babu wani da zai ganshi a cikin duniya, Dujal kuma mutane zasu ganshi, kuma Dujal an rubuta tsakanin idanuwansa kafiri, kowanne mai iya karatu da marar iya karatu zasu karantashi, Shaikul Islam -Allah Ya jikansa- ya ce: «Mumini abinda baya bayyana ga wani yana bayyana gareshi, musamman a cikin fitintinu».

Kuma gujewa fitintinu da nesantarsu kariya ne daga gareta, Annabi -wanda yabo da aminci sun tabbata a gareshi-: ya ce: «**Wanda yaji labarin Dujal; to yayi nesa dashi- watau: ya gudu-, to na rantse da Allah lallai mutum zaizo masa shi yana tsammanin shi mumini ne; sai ya bishi saboda abinda yake bayyanawa na shubuha**» [Abu Dawuda ya ruwaito shi].

Kuma riƙo da addini cikinsa akwai tsira daga Dujal; domin mabiyansa basu ne mumina ba, kuma yawaita addu'a ta hanyar neman tsari daga

gareshi tsari ne da kubuta, Annabi -wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi: ya ce: «**Idan dayanku yana taƙiya -watau: cikin sallah-; to ya nemi tsarin Allah daga abubuwa huɗu, yana cewa: ya Allah ina neman tsarinKa daga azabar Jahannama, da kuma azabar kabari, da kuma fitinar rayuwa da ta mutuwa, da kuma fitinar al-masihud dajjal**» [Muslim ya ruwaito shi], Kuma Dawuus -Allah Ya jifansa- ya kasance yana umurtar dansa da maimaita sallah idan bai karanta wannan addu'ar ba cikin sallarsa.

Kuma Alkur'ani mai girma shine tushen kariya daga kowacce fitina, kuma wanda yaji labarin fitowarsa alhali shi ya haddace āyoyi goma na farkon suratul Kahfi; za'a kiyaye shi daga gareshi –da izinin Allah-, kuma wanda ya ganshi to ya karanta masa farko-farkon suratul Kahfi, Annabi -wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi- ya ce: «**don haka wanda ya riskeshi daga cikinku; to ya karanta farko-farkon suratul kahfi a gare shi**» [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma idan mabiyansa suka yawaita fitinarsa ta game, Annabi Isa – aminci ya tabbata a gare shi- zai sauka a gurin hasumiya ta gabas a Dimaskus, sai bayin Allah su taru kewayensa, sai Isa –aminci ya tabbata a gare shi- ya bi Dujal yayin fuskantarsa zuwa ga baitul Makdis, sai ya riskeshi a gurin babi Luddin a filasdeen, idan Dujal ya ganshi zai narke narkewar gishiri, sai Isa -aminci ya tabbata a gare shi ya kashe shi da mashi.

Bayan Haka, Yā ku Musulmai:

Lallai alƙwarin Allah gaskiya ne, kuma Alkiyama mai zuwace babu kokwanto cikinta, kuma tsayuwarta a gaggauce ne, Annabi -wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Alkiyama zata tsaya alhali mutum yana tatsar rakumarsa mai ruwan nono, kwaryar bazata kai ga bakinsa ba har sai ta tsaya, kuma wasu mutum biyu suna cinikin tufafi, bazasu kammala cinikin ba har sai ta tsaya, kuma wani mutum yana gyran tafkinsa, bazai juya ba har sai ta tsaya**» [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma musulmi mai gaggawar aikata ayyuka na gari ne a kowanne zamani da lokaci, kuma shi mafi tsananin kamanta su ne da yawaita su, a lokacin baƙuntar Addini, da yawaitar fitintinu, Annabi -wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi- ya ce: «**ku gaggauta ayyuka kafin abu shida: bullowar rana daga mafadarta, ko hayaki, ko dujal, ko dabba, ko kebantacciyar dayanku, ko lamarin gamagari**» [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma biyayyar Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-kiyaye bawa ne a cikin yalwa da tsanani, Dujal ya tambayi Tamimuddari -

Allah Ya yarda dashi- da wanda suke tare dashi daga cikin sahabbai yayinda suka ganshi, ya tambaye su gameda Annabinmu -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- «me yayi? sukace: ya fita daga Makkah ya sauka a Yathriba, yace: shin larabawa sun yake shi? Sukace: eh, yace: to ya yayi dasu?, sai suka bashi labarin cewa yayi nasara kan wanda suke kewaye dashi na larabawa kuma sunyi masa biyayya, sai yace masu: shin haka ya kasance: sai suka ce: eh, sai yace: amma hakan alkhairi ne garesu suyi masa biyayya» [Muslim ya ruwaito shi].

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿أَقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ﴾

«Hakika hisabin mutane ya kusanto masu, kuma alhali su suna cikin rafkana, suna masu kawar da kai» [Al-anbiya'i: 1].

Allah Yamin albarka tare daku cikin Alkur'ani mai girma...

HUÐUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaðai baShi da abokin tarayya don girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma Yayi daðin aminci, aminci mai karuwa.

Yā ku Musulmai:

To idan lamarin Dujal ya kasance babba ne, to lallai yin riya acikin ayyuka na gari sunfi abin tsoro wurin Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- sama da Dujal ga al'ummarsa; Annabi -wanda yabo da aminci sun tababta a gare shi- ya ce: «**shin bazan baku labarin abinda yafi ban tsoro a gare ku ba sama da Dujal?** Suka ce: eh, sai yace: **shirka boyayya; mutum ya tashi yana sallah, sai ya kawata sallarsa, domin abinda yake gani na kallon wani zuwa gareshi**» [Ahmad ya ruwaito shi], yace cikin littafin "Taisiril azizil hamid": «Lallai abin sani riya ta kasnce hakane domin buyarta, da kuma farfin mai jagora zuwa gareta, da wahalar rabuwa da ita; domin abinda shaidan ke kawatawa da kuma rai mai umurni a cikin zuciyar ma'abocinta», kuma shi mumini yana haðawa wajen aiki tsakanin nagartarsa da bin Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-, da kuma tsarkake niyya cikinsa ga Allah Shi kaðai.

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa..

RANAR KARSHE: RANAR SAKAMAKO⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah Wanda da ni'imarSa ne masu shiriya suka shiriya, kuma da adalcinSa ne batattu suka bata, bā'a tambaya game da abinda Yake aikatawa, su kuma ana tambayarsu, Ina gode maSa tsarki ya tabbata a gare shi godiyar bawan da ya tsarkake UbangijinSa daga abinda azzalumai suke fafi.

Ina shaidawa cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah Shi kadai Yake baShida abokin tarayya, shaidawarda ya yarda da salihan bayi suka zaBeta.

Kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, mai gaskiya abin amincewa, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi, da iyalansa da sahabbansa waɗanda da shiriyarsa ne suke riƙo, kuma a bisa manhjinsa suke tafiya.

Bayan Haka:

Ina maku wasicci da kaina cewa muji tsoron Allah; domin shine tsira gobe, da dacewa na har abada.

Yā ku Musulmai:

Gasgatawa da ranar Karshe yana daga tussan imani da Manzanni sukayi kira a zuwa gare su, kuma haƙiƙa Annabawa sun isarma al'ummominsu da ranar da ake alƙawari, kuma sun masu bushara da aljanna kuma sun gargadesu gameda wuta, kuma farkon siffa a cikin littafin Allah daga kamannin masu tsoron Allah: itace Imani da gaibu:

﴿ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ * الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ﴾

«wannan littafin babu kokwanto cikinsa, shiriya ne ga masu taƙawa * waɗanda da suke imani da gaibu» [Albaƙarah: 2-3].

Kuma a yayinda aka saukar da Annabi Adam zuwa ga ƙasa Allah Yace masa:

﴿فِيهَا نَحْيُونَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا نُخْرِجُونَ﴾

«a cikinta zaku rayu, kuma a cikinta zaku mutu, kuma daga cikinta za'a fito daku» [Al-a'araf: 25], kuma Nuhu -aminci ya tabbata a gare shi- ya

⁽¹⁾ An gabātar da ita ranar Juma'a, sha ɗaya ga Watan Muharram, shekara ta dubu ɗaya da dari huɗu da ashirin, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

gargadi mutanensa gameda ranar sakamako, kuma ya buga masu misalai da suke nuni kan aukuwarta da faruwarta; sai Yace:

﴿وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا * ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا﴾

«kuma Allah Shine Ya tsirar daku daga kasa tsirarwa * sannan Zai maidaku cikinta Ya fitar daku wani irin fitarwa» [Nuhu: 17-18], kuma Shu'aibu -aminci ya tabbata a gare shi- ya ce ga al'ummarasa:

﴿اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْأَخِيرَ﴾

«ku bautama Allah, kuma ku kwadaici ranar karshe» [Al-ankabut: 36], kuma ajalin mutum a wannan rayuwar gajere ne, kuma kwanakinsa a wannan duniyar mai karewa iyakakku ne, kuma bukatunsa a ban kasa bazasu kare ba, kuma burace-buracen sa masu karuwa ne, kuma da sannu zai tafi alhali a cikin ransa akwai bukatu, kuma a kasarsa daya bari cikinta akwai burace- buracensa, kuma da sannu wata rana zata zo ta da rayuwa da masu rayuwar zasu kare, Allah Madaukaki Ya ce:

﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾

«Kowane abu zai gushe face zatinSa» [Al-kasas: 88].

Sannan wani lokaci zai zo da Allah Zai maido da bayi cikinsa Ya tayar dasu, sai Ya tsayar dasu gaba gare Shi Ya masu hisabi a bisa abinda suka gabatar na ayyuka, kuma da sannu bayi zasu hadu a cikin wannan ranar da wani abu mai girma na bala'o'i, babu wanda zai tsira daga cikinsu sai wanda yayima wannan ranar tanadinta, - na imani da aiki na gari-, kuma za'a kora bayi a karshen wannan rana zuwa gidan tabbata, aljannah ko wuta.

Wannan rana itace ranar Alkiyama; ranar da zata kwankwasa zukata, kuma tayi tsawa kunnuwa har kunne ya kusan kurmancewa, ranar dimuwa da zai mamaye kowanne al'amari mai girma, kuma zai lullube mutane da firgicinsu:

﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْعَشِيَّةِ﴾

«shin labarin mai lullubewa ya zo maka» [Al-gāshiyah: 1], bayi suna jin hasara kuma suna nadama:

﴿وَأَنْذَرْتَهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾

«kuma kayi masu gargadin ranar jin asara, yayinda al'amari ya cika,

alhali su suna cikin rafakana, kuma su basa yin imani» [Maryam: 39], kuma rai zata ce:

﴿يَحْسِرَتِي عَلَىٰ مَا قَرَّطْتُ فِي جَنبِ اللَّهِ وَإِن كُنتُ لَمِنَ السَّخِرِينَ﴾

«kaicon asara ta; a bisa abinda nayi sakaci gameda al'amarin Allah, duk da dai na kasance ne daga cikin masu izgili» [Az-zumar: 56], kuma hasara tana kaiwa kololuwara da ma'abota kafirci, yayinda jagorori da mabiya zasu barranta daga abin binsu:

﴿وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا مِنَّا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ﴾

«kuma waƙanda suka bi zasu ce: inama ace munada wata komowar, da sai mu barranta daga garesu kamar yadda suka barranta daga garesu, kamar hakane Allah Yake nuna masu ayyukansu munana abin nadama a garesu, kuma su ba masu fita bane daga wuta» [Al-bakarrah: 167].

Kuma kiraye-kiraye zai yawaita zai yawaita cikinta: to kowane mutum za'a kirashi da sunansa domin hisabi da sakamako, kuma yān Aljannah suna kiran yān wuta, kuma yān wuta suma suna kiran yān aljannah, kuma mutanen A'arafi –boda tsakanin Aljannah da wuta- suna kiran waƙannan da waƙancan:

﴿ذَٰلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لَّهُ النَّاسُ وَذَٰلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ﴾

«wancan rana ce da mutane ke tattaruwa dominta, kuma wancan rana ce ta shaidawa» [Hud: 103].

Lallai itace ranar kamunga (cizon yatsa); yān aljannah zasu sa yān wuta su ciza yatsa, yayinda waƙannan zasu shiga aljannah sai su karbi abinda Allah Ya tanadar masu, kuma su gaje rabon kafirai acikin aljannah, kuma a wannan rana alƙawarin rahama da narko zasu tabbata cikinta, kuma al'amura zasu bayyanar da abinda kiraza suka boye, rana ce da za'a tone kaburbura, kuma abinda aka boye cikin kiraza zai fito, rana ce mai wuya ga kafirai ba mai sauki ba, mutum yana bada labarin abinda ya gabatar da kuma abinda ya jinkirta.

Yā Ku Musulmai:

Kuma halin da mutane ke cikin dukiyoyinsu da ababen rayuwarsu suna husuma suna rigima, yayinda za'ayi busa cikin kaho, babu wani da zai saura a ban kasa «**sai ya kwantar da barin wuyansa, ya daga dayan barin**», ya

sanya barin wuyansa kasa, kuma dayan barin nasa asama, yana sauraron sauti daga sama, bazai samu damar rubuta wasiyya ba, ko komawa cikin ga iyalansa; Allah Madaukaki Yana cewa:

﴿ مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ *
فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴾

«ba komai suke sauraro ba, face wata tsawa guda da zata kamasu alhali su suna jayayya * to bazasu iya barin wasiyya ba, ko kuma bazasu iya komawa ga iyalansu ba» [Yasin: 49-50], «**Kuma farkon wanda zai jishi wani mutum ne yana gyara tafkin rakumansa, yace: sai ya suma mutane ma su suma**», yazo cikin hadisi: «**kuma lallai Alkiyama zata tsaya, alhali hakika wasu mutane biyu sun baza tufafinsu; bazasuyi cinikayyarsa ba, kuma bazasu nadeshi ba, kuma Alkiyama zata tsaya kuma hakika mutum ya juya baya da nonon rakumarsa mai ruwan nono, bazai shashi ba, kuma lallai Alkiyama zata tsaya alhali shi yana gyaran tafkinsa; to bazai sha cikinsa ba, kuma lallai Alkiyama zata tsaya alhali hakika ya daga lomarsa zuwa bakinsa; bazai kai ga lankwameta ba**» [Bukhari ya ruwaito shi].

Yā ku bayin Allah:

Kuma shi As-suur: wani kaho ne da ake yin busa cikinsa, kuma ma'abocin kahon yana shirye domin yin busa cikinsa tun lokacin da Allah Ya halicce shi, yana kallon saitin Al'arshi, saboda tsoron a umurceshi kafin dawowar kiftawarsa, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-yana cewa: «**taya zanji dadi alhali hakika ma'abocin kaho ya sanya kaho a bakinsa, kuma ya sunkuyar da goshinsa, kuma ya mika jinsa, yana sauraron a umurce shi da ya busa, sai ya busa?! Sai musulmai suka ce: to me zamuce ya Manzon Allah?, yace: kuce: Allah Shine Mai isar mana, madallah da abin dogaro, mun dogara ga Allah Ubangijinmu**» [Tirmizi ya ruwaito shi].

Yā ku Musulmai:

Alkiyama zata tsaya ne a ranar Juma'a, kuma a duk ranar juma'a dukkan halittu suna tsorata banda mutune da aljanu, tun daga lokacin da take wayar gari har zuwa rana ta bullo; saboda tsoron tsayuwar Alkiyama cikinta, kuma idan Allah Yaso maido da bayi da rayasu zai umurci Is'rafel sai yayi busa cikin kaho, sai rayuka su dawo zuwa ga jukkuna, kuma mutane su tsaya ga Ubangijin talikai:

﴿وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ﴾

«kuma za'ayi busa cikin kaho, to sai gasu nan suna fitowa da gaggawa daga cikin kaburbura zuwa ga Ubangijinsu» [Yasin: 51], kuma farkon wanda zai farfado daga mutuwa, kuma farkon wanda za'a tsaga masa kasa don fitowa: Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-.

Kuma bayan busar mutuwa Allah Zai saukar da wani ruwa daga sama jukkunan bayi zasu tsiro dashi, kamar yadda kwayar shuka take tsirowa, kuma babu wani abu a jikin mutum face sai ya lalace banda kashin kasan baya, daga gareshi ne za'a sake hada halitta ranar Alkiyama.

Ina neman tsarin Allah da shaidan jefaffe

﴿وَأَنْذَرَهُمْ يَوْمَ الْأَرْفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَظْمِينٌ﴾

﴿مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ﴾

«Kuma kayi musu gargadin rana mai kusantowa –alkiyama- yayinda zukata suka dago ga makoshi sukayi kyam, kuma azzalumi bashida wani makusanci ko mai ceto da za'a saurara» [Gafir: 18].

Allah ya min albarka tare daku cikin alqur'ani mai girma...

HuDUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShi da abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabon Allah ya tabbata gareshi da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi dadin aminci, aminci mai karuwa.

Bayan Haka, Yā ku Musulmai:

Allah Zai tara bayi gaba daya ranar sakamako, kuma na farko dana karshe zasu dai-daita wajen tarawa:

﴿قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ * لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ﴾

«kace lallai na farko da na karshe * su abun tarawa ne ga tsayuwar wata rana sananniya» [Al-waki'ah: 49-50], kuma a bisa kowacce siffa bayi suka mutu –a cikin duhun teku, ko cikin dabbobi masu farauta, kuma cikin zurfin kasa – to lallai Allah Mai iko ne ga zuwa dasu:

﴿أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

«A duk inda kuka kasance Allah Zai zo maido daku baki daya, lallai Allah Mai iko ne kan kowanne abu» [Al-bakarah: 148], kuma ilimin Allah kewaye yake dasu a duk inda suka mutu a duk inda suka halaka, baza'a manta da wani ba ga tayarwa, kuma wani mutum bazai makale ba daga wajen tsayuwa, Allah Mai buwaya da girma Y ace:

﴿وَيَوْمَ نُسِِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا﴾

«Kuma a ranar da zamu tafiyar da manyan duwatsu, kuma zaka ga kasa bayyane –babu komai kanta-, kuma zamu tayar dasu baza mu bar wani daya ba daga cikinsu» [Al-kaafi: 47], kuma Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿إِن كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا * لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا﴾

«ba wanda ke cikin sammai da kasa face sai ya jewa Allah Mai rahama a matsayin bawa * lallai haƙiƙa Ya ƙidaye su, kuma Ya lissafasu lissafawa» [Maryam: 93-94].

To kaji tsoron Allah ka sanya ranar karshe a cikin ranka, da ambtonta a

bisa harshenka, kuma ka mata tanadi da imani da aiki na gari, kuma ka rayu iya abinda zaka rayu, to lallai dai zaka mutu, ka so wanda kaga dama, to lallai kai mai rabuwa dashi ne, kuma aikata abinda kaga dama, to kai abin yiwa sakayya ne dashi, kuma kayi guziri na tsoron Allah domin tafiyar mai nisa ce, kuma ka sassauta dakon domin tudun mai wahalar hawa ne, Yahya dan Mu'az -Allah Ya jikansa- yana cewa: «Madallah da wanda yabar duniya kafin ta barshi, ya gina kabarinsa kafin ya shigeshi, kuma ya yardar da Ubangijinsa kafin ya haɗu daShi».

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

FIRGIN ALKIYAMA⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman shiriyarSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da zunubban ayyukkanmu, wanda Allah Ya shiriyar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiriyar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai baShi da abokin tārāyya, kuma ina shaidāwa Annabi Muhammad bāwanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gare shi, da Iyalansa da kuma Sahabbansa, kuma yayi Aminci, Aminci mai yawa.

Bayan Haka:

To kuji tsoron Allah -Yā ku bayin Allah- haḳiḳanin jin tsoro, kuma ku kiyaye shi a cikin sirri da ganawa.

Yā Ku Musulamai:

Mutane a cikin wannan duniyar suna cikin rafkana, kuma burinsu a cikinta mai faḍi ne, kuma babu makawa a yima rai linzami da tunatar da ita da makomarta; domin ta raya lahira da duniya, kuma a ribaci yanzu don abinda za'a fuskanta, kuma haḳiḳa Allah Ya sanya yin yaḳini da ranar karshe yana daga rukunnan imani, saboda gaskata fadinSa:

﴿كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ﴾

«Duk wanda ke kanta mai karewa ne» [Ar-rahman: 26], sannan sai wata rana tazo ta da Allah Zai maido da bayi cikinsa, kuma Zai tayar dasu daga kaburburansu.

Kuma farkon wanda tayar kasa ta tsage masa: Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-, kuma za'a tayar da bayi babu takalma tsirara babu kaciya –ba shayi-

﴿كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ﴾

«kamar yadda Muka fāri farkon halitta zamu maido da ita» [Al-anbiya'i: 104], kuma za'a tufatar da bayi, kuma farkon wanda za'a tufatar shine Ibrahīm -aminci ya tabbata a gare shi-, kuma za'a tufatar da salihan bayi tufafi masu daraja, kuma lalatattu za'a sanya masu tufafin al-ḳadīran -

⁽¹⁾ An gabātar da ita ranar Juma'a, talatin ga watan Rajab, shekara ta dubu ḍāya da ḍāri huḍu da Ashirin da ḍāya, bayan Hijira, a Masallacin Annabi.

narkakkiyar dalma- da sulke na kaiƙayi, kuma za'a tayar da halittu a bisa kasar tayarwa ba wannan ba, Aisha -Allah Ya yarda da ita- ta ce: «to a ina mutane zasu kasance Yā Manzon Allah? Yace: **a bisa Siradi**» [Muslim ya ruwaito shi], a wani lafazin: «**su suna cikin wani duhu kafin gada** -siradi-».

Kuma kasar tayarwa kasace fara da ba'a taba takata ba, babu wani sanannen guri ga wani, ba'a zubar da haramtacce jini kanta ba, kuma ba'a aikata wani kure kanta ba, gani zai isa garesu, kuma kira zai jiyar dasu, rana ce wahala mai kunci, kafirai zasu ce game da ita,

﴿ هَذَا يَوْمٌ عَسِرٌ ﴾

«Wannan ranace mai wahala» [Al-kamar: 8], bayi bazasu haɗu da wata rana irinta ba, Allah Ya siffanta ta da nauyi da wuya, gashin jariri na yin furfura dominta:

﴿ فَذَلِكَ يَوْمًا يَومِيذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ ﴾

«to wannan itace rana mai wahala» [Al-muddassir: 9], mai shayarwa zata ruɗe gameda abin shayarwarta, mai ciki zatayi barin cikinta.

Ranar da hankula suke rikice cikinsa, sannan tunaninnika su face, mutum zai guje daga mafi soyuwar mutane zuwa gareshi – daga mahaiƙiyarsa da mahaiƙinsa da ɗan-uwansa da matarsa da yaƙansa -, kuma mai sabo zai so ya miƙa mafi darajar mutane gare shi cikin wuta domin ya tsira:

﴿ يَبْصُرُونَهُ يَوْمَ الْمَجْزِ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ * وَصَحْبِهِ وَاَخِيهِ * ﴾

﴿ وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤَيِّبُ * وَمَنْ فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ﴾

«Suna ganinsu, mai laifi zai so da ace zai fanshi kansa daga azabar wannan ranar da yaƙansa maza * da kuma matarsa da ɗan-uwansa * da kuma makusantansa da suke jingināshi garesu suke taimakonsa * da duk wanda suke ban kasa baki ɗaya, sannan ya tseratar dashi» [Al-ma'arij: 11-14].

Kuma kasa za'a girgiza ta, kuma za'a niƙeta niƙewa guda, kuma za'a riƙa faɗaɗata kamar yadda ake faɗaɗa fata, zata zama kasace guda ɗaya, babu karkata cikinta, ko tudu, Allah Zai damƙeta kuma Ya riƙe ta da yatsa.

Kuma duwatsu za'a tafiyar dasu, kuma za'a sheƙar dasu, kuma za'ayi daga daga dasu, zasu canza zuwa tarin yashi mai kwarara, kuma kamar

kaloli- watau: launuka – na fatu da akayi gutsi-gutsi dashi, ana sakawa mai gani tinanin cewa ita wani abu ne, alhali gizo ne ba komai ba:

﴿وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا﴾

«kuma aka tafiyar da duwatsu sai suka kasance kamar gizo» [An-naba'i: 20], kuma za'a gusar da duwatsu daga gurabansu, kuma a dai-daitasu da kasa don haka babu tudu cikinta babu gangare:

﴿لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا﴾

«Baka ganin karkata cikinta kuma baka ganin wani tudu» [Daha: 107], kuma koguna za'a tarwatsasu za'a kone su, su kama da wuta.

Kuma sama zata tsage, ta motsa ta raurawa; sai ta dawo marar karfi mai tsananin rauni, kuma zata canja kala:

﴿فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ﴾

«to idan sama ta kece ta zama kamar jan furen filawa kuma kamar narkyakkiyar dalma» [Ar-rahman: 37], kuma za'a cire sama to a wannan lokaci babu wani shamaki ko boyuwa, kuma Ubangijinmu Zai nadeta da damanSa kamar nadewar takarda ga abubuwan rubutawa, kuma Zai riketa a bisa yatsa.

Kuma rana za'a kanannadeta aka tattareta, kuma haskenta ya tafi, kuma wata zai yi husufi:

﴿فَإِذَا بَرِقَ الْبَصْرُ * وَخَسَفَ الْقَمَرُ * وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ﴾

«to idan ido ya dimauta ya kafe * kuma wata yayi husufi haskensa ya dushe * kuma aka hada rana da wata» [Al-iyama: 7-9].

Kuma taurari masu kyal-kyali zasu dushashe, kuma maratayinsu zai kwance sai su faffado, kuma kasa zatayi duhu da mutuwar fitilarsu, da gushewar haskensu.

Kuma rakuma masu ciki anyi watsi dasu, kuma namun daji za'a tayar dasu, kuma halittu sashinsu zai tangal-tangal zuwa ga sashi, wanda yaga mutane zai yi tsammanin su suna cikin maye ne, amma ba cikin maye suke ba, sai dai azabar Allah mai tsanani ce.

Idanuwa sunyi wuru-wuru, kuma zukata sun iso ga makoshi suna birkice, kuma mala'iku sun kama sahusu suna kewaye halittu, al'amari ne

mai girma, abun faruwa ne mai firgici, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: «**Ina neman tsarin Allah daga kuncin matsayar ranar Alkiyama**» [Nasa'i ya ruwaito shi].

A cikin wannan ranar kowace rai zata san abinda ta halarto dashi, mutum zai tsaya yana mai nadama bayan wucewar lokaci, kuma za'a riki ababe mafiya boyuwa a kiraza riƙo mai tsanani, za'a watsar da abinda ke cikinsu, to babu wani abu da aka boye cikinta face sai ya bayyana, komai aka sirrance sai an fito dashi fili, shiru ne mai haiba, magana bata shigarsa kuma uzuri baya yanke shi:

﴿ هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ * وَلَا يُؤَدِّنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ﴾

«wannan rana ce da basa yin magana * kuma baza'ayi masu izini ba, balle su bada hanzari» [Al-mursalat: 35-36].

Wasu fuskoki anan masu haske ne, masu kyalli, masu farin ciki, suna masu dariya suna kyal-kyali, wasu fuskokin kuma sunyi baki suna kuntume, akwai kura kansu, suna lullube da kaskanci, masu takawa za'a tayar dasu zuwa ga Ubangijinsu tawaga masu daraja, kuma mujrimai za'a korosu zuwa ga Ubangijinsu a wannan ranar suna masu shudin idanuwa.

Kuma rana zata kusanto daga kawunan halittu har ya kasance babu rata tsakaninta dasu sai gwargwadon tsinken tozali, kuma babu wata inuwa ga wani face inuwar Al'arshin Allah Mai rahama, daga mai inuwanta da inuwar Al'arshi sa mai haskakuwa da zafin rana, kuma al'ummu zasuyi cincirindo suyi ture-reniya sai duga-dugai su saba, kuma wuyoyi su kuntatu, sai gumi ya kwararo har zuwa zira'i saba'in, sai ya kwanta kan kasa, sannan yakai ga jikukkuna a bisa matakansu, daga cikinsu akwai wanda zai kai ga idanuwan sawu, akwai kuma wanda zai tankwareshi tankwarewa; sai bakin ya lullube nunfashi yayi kunci, kuma al'ummu suna durkusawa kan guiwowi saboda tashin hankali, kuma zaka ga kowacce al'umma tana dogare kan guiwa, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: «**Mutane suna kaiwa wajen bakin ciki da damuwa abinda bazasu iya jurewa ba, kuma bazasu iya dauka ba**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma masu sabo zasuyi nadama suji hasara a bisa sakacinsu kan aikin biyayya, kuma saboda tsananin jin hasararsu zasu riƙa cizon kan yatsunsu; Allah Mai buwaya da girma Yana cewa:

﴿ وَيَوْمَ يَعِضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا ﴾

«kuma ranar da azzalumi yake cizo kan hannuwansa yana cewa: kaico

na inama ace na riƙi hanya tare da Manzo» [Al-furƙan: 27], kuma mai sabo zai ji haushin kansa, da masoyansa, da abokansa; kuma dukkan wata soyayya da bata ginu kan tushen addini ba zata juye zuwa ƙiyayya, kuma mutum zai yi rigima da gaɓɓansa, kuma masu girman kai za'a tayar dasu kamar ƙwayar zarra, mutane suna taka su da ƙafafuwansu sabo wulafanta su, kuma mai jan tufafinsa Allah baZai masa magana ba a cikin wannan rana, kuma baZai kalle shi ba, kuma baZai tsarkake shi ba, kuma yana da azaba mai raɗaɗi.

Kuma za'a azama kowane maciyin amana ranar Alkiyama tuta a gurin mazauninsa, sai ana cewa: wannan itace cin amanar wane ɗan wane, kuma wanda ya karɓi wani abu na filin ƙasa, ba tare da haƙƙinsa ba, za'a rufta shi cikin ƙasa ranar har zuwa ƙasa ta bakwai, kuma zalumcin duniya zai ruɓanya ranar tashin Alkiyama; **«zalumci duffai ne rana tashin alkiyama»**, kuma haƙƙoƙi basa tozarta; ba haka ba; za'a ƙwaci haƙƙin wanda aka zalumta daga azzalumi, har za'ayi ramuwa tsakanin dabbobi.

Kuma mafiya sharrin mutane a wannan ranar: **«Ma'abocin fuska biyu: wanda yake zuwa ma waɗannan da wata fuska, kuma ga waɗancan ma da wata fuskar»**, kuma **«wanda ya yaye wata damuwa daga damuwoyin duniya ga wani mumini, Allah Zai yaye masa wata damuwa daga damuwoyin lahira, kuma wanda ya suturta wani musulmi; Allah Zai suturta shi a duniya da lahira»**.

Kuma masu adalci suna bisa minbarori na haske a bisa damar Allah Mai rahama, kuma za'a tayar da kowane bawa a bisa abinda ya mutu a kansa; to wanda ya mutum yana cikin harama za'a tayar dashi yana mai yin talbiya; kuma wanda aka yima rauni a kan tafarkin Allah zai zo launinsa launin jini ne, ƙamshi kuma ƙamshin almiski ne, kuma masu kiran sallah sune mafiya tsawon wuya cikin mutane, kuma babu wani abu da zai ji, a iya inda sautinsa zai kai, face sai ya masa shaida ranar tashin Alkiyama, kuma wanda yayi wata furfura a cikin musulunci zata kasance masa haske, kuma kowanne mutum yana ƙarƙashin inuwar sadakarsa, har sai anyi hukunci tsakanin mutane.

Kuma Siradi sulu ne mai santsi, to da mai tsira kansa, sai mai yaguwa, sai mai kifewa cikin wuta.

Kuma ma'auni da adalci babu raurawa cikinsa, yin hisabi cikinsa da gwargwadon ƙwayoyin zarra ne:

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ * وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾

«To wanda ya aikata wani aiki gwargwadon nauyin zarra na alkhairi zai ganshi * kuma wanda ya aikata wani aiki gwargwadon nauyin zarra na sharri zai ganshi» [Az-zalzalah: 7-8], kuma godiya ga Allah tana cika shi, kuma subhanallahi wa bi hamdihi subhanallahil azeem, masu nauyi ne a cikinsa, kuma «An tambayi Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- menene mafi yawan abinda yake shigar da mutane aljannah?, yace: tsoron Allah, da kyawun dabi'u» [Tirmizi ya ruwaito shi].

Kuma takardun da aka naɗe su za'a buɗe su, masifa nawa ne ka mance da ita?!, kuma mummunan aiki nawa ka boye shi?!, kuma littafin ana karanta shi, kuma gabɓai za'a saka su, suyi magana, kuma mala'iku suna halarce, kuma Allah Mai yin shaida ne a bisa dukkan ayyuka, Allah Madaukaki Yana cewa:

﴿وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنْتُمْ عَلَيْهِمْ شُهُودًا إِذْ تَفَيْضُونَ فِيهِ﴾

«kuma bazaku aikata wani aiki ba face sai Mun kasance shaidu kanku a yayinda kuke tattaunawa kansa» [Yunus: 61].

Kuma bayan Allah Ya gama rarrabe hukunci tsakanin dabbobi, zai soma rarrabe hukunci tsakanin bayi, kuma farkon Al'ummu da za'ayi hukunci tsakaninsu itace wannan al'umma, kuma sune farkom wanda zasu fara ketarewa ta kan siradi, kuma farkon wanda zasu fara shiga Aljannah; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana cewa: «**Mune na karshe, masu gabata ranar Alkiyama**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], a wata riwaya: «**wafanda za'a yanke masu hukunci kafin halittu**» [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma Allah Zai girmama bawanSa Muhammad a gurin tsayuwa mai girma da bashi wani tafki mai yalwar sassanni, tsawonsa tafiyar wata guda, kuma ruwansa yafi nono fari, kuma yafi zuma zaki, kuma yafi turaren miski kamshi, zakaga mododi na zinare da azurfa cikinsa kamar adadin taurarin sama, wanda ya sha daga gareshi kurɓa guda bazai ji kishirwa ba har abada, kuma wasu mutane zasu gangaro zuwa gareshi daga cikin al'ummarsa, sannan sai ayi shamaki tsakaninsu, sai yace -yabo da aminci su tabbata a gare shi-: «**lallai su daga garen suke, sai ace: lallai kai baka san abinda suka kirƙira a bayanka ba, sai yace: nisanta ta tabbata nisanta ta tabbata ga wanda ya canza abāyāna**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Lallai tsira daga waɗannan tashin hankalin ana samunsu ne da rahamar Allah, sannan da aiki na gari, kuma mai gazawa mai nadama ne ba makawa

a cikin ranar da bada uziri bazai amfani ba, ba'a tsammanin wani abu cikinsa face gafara, kuma rayuwa ko tayi maka tsawo ko ta maka gajarta; to dai makomarka aljanna ce ko wuta.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمُ بِاللَّهِ الْغُرُورُ﴾

«Yā ku mutane lallai alƙawarin Allah gaskiya ne, to kada rayuwar duniya ta ruƙeku, kuma kada wani mai ruƙi ya ruƙe ku gameda Allah» [Fādir: 5].

Allah Yamin albarka tare daku cikin Alƙur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai Yake bashi da abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da sahabbansa.

Bayan Haka; Yā ku Musulmai:

Tsiyatacce rana tashin Alkiyama: shine wanda zai zo da sallah da azumi da zakkah, kuma yazo alhali hakika ya zagi wancan, yayi kazafi ga wancan, ya ci dukiyar wancan, ya zubda jinin wancan, kuma ya bugi wancan, sai a bawa wancan daga ladansa, wancan ma daga ladansa, to idan ladansa ya kare kafin ya biya abinda ke kansa; sai a dauka daga laifukansu sai a jibga masa, sannan ayi wurgi dashi cikin wuta.

Salihul Murri -Allah Ya jifansa- yana cewa: «Na shiga makabartu da tsakar rana, sai na kalli kaburban tamkar su mutane ne da sukayi shiru, sai nace: tsarki ya tabbata ga Wanda Zai rayaku ya kara fitar daku bayan tsawon rubushewa, sai wani mai kira ya kwala min kira daga wani daga cikin wadannan ramukan: Ya kai Salihu!

﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ تُرِيدَا دَعَاكَ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنتُم تَخْرُجُونَ ﴾

«Kuma yana daga cikin ayoyinSa tsayuwar sammai da kasa bisa umurninSa, sannan idan yayi maku wani kira guda daga kasa, sai ga kunan kuna fitowa» [Ar-ruum: 25], yace: sai in fadi sumamme».

Hasanul Basri -Allah Ya jifansa- yana cewa: «Ranaku biyu da dararraki biyu halittu basu taba jin irinsu ba da dai, daren da zaka kwana tare da ma'abota kaburbura, kuma baka taba kwana kafinsa a irinsa ba, da kuma daren da wayewar garinsa Alkiyama zata waye, da kuma ranar da mai bushara zai zo maka daga Allah, ko dai da Aljannah ko da wuta, da kuma ranar da za'a baka littafinka ko dai da damanka ko kuma da hagunka».

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

**IMANI DA HUKUNCI DA
KADDARA**

DOGARO⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da kanānun laifukanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaḍai baShi da abokin tārayya, kuma ina shaidāwa Annabi Muhammad bāwanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gare shi, da Iyalansa da kuma Sahabbansa, kuma yayi aminci, aminci mai yawa.

Bayan Haka:

To kuji tsonon Allah –Yā ku bayin Allah- haḱikanin tsoro; domin wanda yaji Ubangijinsa Zai ḍaukaka, wanda kuma ya kau da kai daga gare Shi to yana da rayuwa mai kunci.

Yā ku Musulmai:

Mafi dacen halittu wanda ya fisu girman bauta ga Allah, kuma duk sanda bawa ya kasance ya fi kanƙan dakai ga Allah, kuma mafi buƙatuwa gare Shi, zai kasance mafi kusanci gare Shi, kuma mafi girman mastayi gurinSa da gurin halittunSa, kuma bawa kāsashshe ne daga cin gashin kansa wajen jawo amfani ga kansa da tunkudē cuta ga kansa, mabufaci ne ga neman taimakon Mahaliccinsa, kuma Allah Mai tsarki Shine Abin nufata Mawadaci daga waninSa, kuma dukkan waninSa mabufaci ne zuwa gare Shi, kuma zunuban bayi masu yawa ne, kuma basu da hanyar tsira daga garesu sai da taimakon Allah da afuwarSa, kuma dayawa daga cikin miyagun ayyukan zuci –na riya da girman kai, da hasada, da barin dogarota yiwu mutum ya auka cikinsu alhali shi bai sani ba, kuma yana iya tsantseni daga wasu sashen kananun laifuka na fili, alhali shi yana rafkane daga waɗannan manyan.

Kuma tsagwaron sabbuba suna taɓar da mutum daga cika burinsa, kuma yana iya ƙwanƙwasa wata ƙofar yana tsammani cikinta akwai abin amfaninsa, sai ya samu cuta ne tsantsa, kuma babu abinda zai tseratar daga hakan sai tawakkali ga Mabuwayi Mai rahama, don haka Ubangijinmu Ya girmama sha'anin tawakkali, Ya sanya shi wani matsayi ne daga matsayoyin Addini, Ya gwāma shi da ibada a cikin faɗinSa:

⁽¹⁾ An gabatar da ita ranar Juma'a, goma ga watan Jumadal ākirah, shekara ta dubu ɗaya da ɗari huɗu da ashirin da huɗu, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾

«to ka bauta maSa, kuma ka dogara gare Shi» [Hudu: 123], kuma Ya sanya shi sababi ne na samun soyayyarSa, sai Yace:

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾

«lallai Allah Na son masu dogaro» [Āli-Imaran: 159], kuma Ya sanya shi sharadi ga samuwar imani daShi, sai Yace:

﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

«kuma ga Allah ne kadai zaku dogara idan kun kasance Muminai» [Al-ma'idah: 23].

Matsaya ce mai girman sha'ani, mai girman tasiri, farillace daga Ubangijin talikai, dashi ne yardar Allah Mai rahama take kasancewa, kuma cikinsa akwai garkuwa daga shaidan, matsayinsa shine mafi yalwar matsayi kuma mafi cikarsa, kuma mafi karfin hanyoyi a wajen Allah, kuma mafi soyuwarsa, Allah Ya umurci ManzonSa -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- dashi cikin fadinSa:

﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا﴾

«kuma ka dogara ga Allah, kuma Allah Ya isa abin dogaro» [An-nisa'i: 81].

Kuma manzanni sune jagororin masu dogaro kuma abin koyinsu; Allah Madaukaki Yace gameda Nuhu –aminci ya tabbata a gare shi- cewa shi yacema mutanensa:

﴿إِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذَكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ﴾

«Idan tsayuwata da kuma tunatarwata da ayoyin Allah sun girmama gurinku, to ni ga Allah na dogara» [Yunus: 71], kuma Al-khalil –aminci ya tabbata a gare shi yace:

﴿رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنبَأْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾

«Yā Ubangijinmu a gareKa muka dogo, kuma zuwa gareKa makoma take, kuma izuwa gareKa ne makoma take» [Al-mumtahina: 4], kuma Hudu -amincin ya tabbata a gare shi- yace:

﴿إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا﴾

«Hakika ni na dogara ga Allah, Ubangiji na kuma Ubangijinku, babu wata halitta a doran kasa, face Shi Yake makwarkwadarta» [Hud: 56], kuma Ya'kubu -amincin ya tabbata a gare shi- ya ce:

﴿إِن الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾

«Babu hukunci face ga Allah, gareShi na dogara, kuma gareShi ne masa dogaro suke dogaro» [Yusuf: 67], kuma Shu'aibu -aminci ya tabbata a gare shi-:

﴿وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾

«kuma dacewata bata zama ba face daga Allah, a gare Shi na dogara, kuma gare Shi nake komawa» [Hud: 88], kuma Manzannin Allah suka ce ga mutanen su:

﴿وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا﴾

«Kuma me ke garemu da za'a ce bazamu dogara ga Allah ba, alhali kuma hakika Ya shiryar damu tafarkinmu» [Ibrahim: 12], kuma muminin cikin mutanen Fir'auna yace:

﴿وَأَفْوُضْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ﴾

«Kuma ina fawwala lamarina zuwa ga Allah, lallai Allah Mai gani ne ga bayi» [Gāfir: 44], kuma farkon annabta da saukar da littafi umurni da dogaro, kuma da cewa lallai shi yana bude abinda aka rufe.

﴿اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ﴾

«Kayi karatu kuma Ubangijinka Shine mafi karamci» [Al-alaḥ: 3].

Allah Ya sanya shi siffa ce ga ma'abota imani, da suke banbanta daga wasunsu:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ﴾

﴿وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾

«Hakika abin sani muminai sune wadanda idan an ambaci Allah,

zukatansu zasu tsorata, kuma idan aka karanta masu āyoyinSa, zasu fara masu imani, kuma su ga Ubangijinsu suke dogara» [Al-anfal: 2], kuma shaidan bashida iko kan bayin Allah masu dogaro; Allah Madaukaki Ya ce:

﴿إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾

«Lallai shi bashi da iko, kan wadanda sukayi imani, kuma ga Ubangijinsu suke dogaro» [An-nahli: 99].

Kuma dogaro abune dake hana azabar Allah; kamar yadda Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكٰفِرِينَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ * قُلْ هُوَ الرَّحْمٰنُ ءَامَنَّا بِهِ ء وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْمَلُونَ مِنْ هُو فِي ضَلٰلٍ مُّبِينٍ﴾

«kace: shin baku gani bane, idan Allah Ya halaka ni, da wanda ke tare dani ko Ya jikanmu, to waye ne zai tseratar da kafirai daga azaba mai radadi * kace Shine Allah Mai rahama munyi imani daShi kuma gareShi muka dogara, to da sannu zaku san wanda yake cikin bata mabayani» [Al-mulk: 28-29], kuma yana wajabta shiga Aljannoni; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾

«wadanda da sukayi hakuri kuma ga Ubangijinsu suke dogaro» [Al-ankabuu: 59], ai ba haka bama masu dogaro da gaske zasu shiga Aljannah ba tare da hisabi ba, kamar yadda Annabinsu -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya siffantasu da haka a fadinsa: «**sune wadanda basa neman magani, kuma basa lalas, kuma basa camfi, ga Ubangijinsu kafai suka dogara**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yayi wasiyya ga Ibnu Abbas -Allah Ya yarda dasu- da dogaro, alhali shi yana yaro, domin cusa akeedah a ransa a farkon rayuwarsa, sai yace: «**Yā kai yaro!, lallai ni ina koya maka wasu kalmomi; ka kiyaye Allah zai kiyaye ka, ka kiyaye Allah zaka sameShi daura da kai, idan zakayi roko, to ka roki Allah, kuma idan zaka nemi taimako, to ka nemi taimakon Allah**» [Tirmizi ya ruwaito shi], Ibnul Kayyim -Allah Ya jikansa- yace: «Dogaro tushe ne ga dukkan matsayoyin Imani da Ihsani, kuma ga dukkan ayyukan Musulunci, kuma lallai matsayinsa a gurinsu kamar matsayin gangar jiki ne ga kai».

Cikin dogaro ga Allah akwai hutawar rai, da tabbatuwa cikin hali, da

kawar da makircin ma'abota sharri, kuma shi yana daga mafiya karkin sabbuba, da bawa yake tunkudè abinda bazai iya dāuka ba, na cutarwar halittu, da zaluncinsu, da shine ake yanke kwadayin abun hanun mutane, an tambayi Imamu Ahmad -Allah Ya jikansa- gameda tawakkali, sai yace: «shine yanke kwadayi, da fidda rai daga mutane».

Kuma dogaro ga wanin Allah, kasafanci ne da wulakantar da rai, kuma rokon halitta ga halitta, roko ne na mabukaci ga mabukaci, Annabi -wanda yabo da aminci su tabbata a gare shi- ya ce: «kuma ka sani cewa lallai al'umma da zata haɗu kan su amfanar dakai da wani abu, bazasu amfane ka ba, face sai da wani abu da haƙiƙa Allah Ya rubuta maka shi, kuma da zasu taru kan su cutar dakai da wani abu, bazasu cutar ba face sai da wani abu da haƙiƙa Allah Ya rubuta maka shi» [Tirmizi ya ruwaito shi].

Kuma duk lokacinda zuciya ta waiwaya zuwa ga wanin Allah, Allah Zai dogarar da ita ga wanda ta waiwaya zuwa gare shi, kuma zai zamo taɓaɓɓe, Annabi -wanda yabo da aminci sun tabbata a gare shi- ya ce: «**wanda ya rataya da wani abu, za'a jingina shi dashi**» [Tirmizi ya ruwaito shi], Shaikhul Islam -Allah Ya jikansa- ya ce: «babu wani da zai kwadaici wani halitta ko ya dogara dashi, face sai zatonsa ya taɓe kansa, kuma duk wanda ya so wani abu, don wanin Allah babu makawa zai cutar dashi, wannan abune sananne ta hanyar yau da kullum da lura da al'amura», kuma kada rashin kwadayin gurin wani halittu ya saka kayin jafa'i ga mutane, da barin kautatawa garesu, da rashin jurema cutarwa daga garesu; a'a ba haka ba, ka kyautata masu don Allah; ba don kwadayin wani abu agurinsu ba, kuma kamar yadda baka tsoronsu kada kayi kwadayi gurinsu, kuma kada kayi kwadayi gurin mutane cikin lamarin Allah

Yā ku Musulmai:

Arzuka suna hannun Mahalicci, abinda yake akwai naka daga cikinsu , zai zo maka komai rauninka, abinda kuma yake ga waninka ne, bazaka same shi ba komai karkinka, kuma shi arzikin Allah kwadayin mai kwadayi bazai turo maka shi ba, kuma kin mai ki bazai korar dashi daga gareka ba.

Kuma arziki rababbe ne ga kowa -daga nagari da fajiri da mumini da kafiri -; Allah Maɗaukaki Ya ce:

﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا﴾

«kuma babu wata dabba a bisa doron kasa face arzikinta yana ga Allah»[Hud: 6].

Kuma arziki ana tunkudoshi ga dabbobi tare da raunin dayawa daga

cikinsu, da kuma gazawarsu wajen neman arziki; Allah Maɗaukaki Ya ce:

﴿وَكَايْنٍ مِّن دَابَّةٍ لَّا تَحْمِلُ رَزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ﴾

«kuma dabba nawa ne, da bata ɗaukar arzikin kanta, Allah Shi Ke azurta ta, tare daku» [Ankabuut: 60], kuma haƙiƙa Allah Ya sauƙaƙa maka shi, ta hanyar nema, ko ba ta hanyar nema ba, kuma mutane ana zuwa masu ne ta hanyar ƙaranci tabbatar da dogaro ga Allah, da kuma ta daga hanyar dogararsu da sabbuba na fili a zukatansu da kuma jinginuwa dasu, kuma da sun tabbatar da dogaro ga Allah da zukatansu; ɗa Allah Ya kwararo masu da arzukansu tare da mafi ƙarancin sababi, kamar yadda yake kwararoma jinsin tsuntsu arzikinsu da zallar fita safiya da maraice –kuma shi nau'i ne na nema da faɗi tashi; sai dai faɗi tashi ne mai sauƙi- Annabi -wanda yabo da aminci ya tabbata a gare shi- ya ce: **«Da ace ku kuna dogaro ga Allah haƙiƙanin dogaro da Shi, da ya azurta ku kamar yadda yake azurta tsuntsaye, suna fita ciki dame, kuma suna dawowa akoshe»** [Ahmad ya ruwaito shi], to kada ka tozarta lokacinka da damuwarka cikin abinda Ya lamunce maka na arziki, to matuƙar Yana nan to arziki zai zo, Al-hasan Al-basri - Allah Ya jifansa- ya ce: «yayinda na san cewa arziki na babu wanina da zai cishi zuciyata ta natsu».

Yā ku Musulmai:

Allah Ya sanyama a'lamura lokacin ƙaddararsu, kuma Ya shiryama kaiwa ga maƙura sabbubansu, kuma al'amuran duniya da adonta haƙiƙa mai bi sannu yana iya riskar abinda zai kubucema mai gaggawa, kuma mai gajiyawa yana iya samun abinda mai azama zai kuskure masa, kuma waiwayar sabbuba tawaya ce ga tauhidi, kuma kore sabbuba daga kasancewarsu sabbuba tawaya ce ga hankali, kuma kawar da kai daga sabbuba wanda aka umurceshi dasu suka ne ga shari'a, kuma yana ga bawa zuciyarsa ta kasance mai dogaro ce ga Allah ba kan sabbuba ba, Kuma Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-shine mafi cikan masu dogaro ga Allah, kuma bai wofintar da sabbuba ba; to haƙiƙa ya haɗa tsakanin sulke biyu ranar Yaƙin Uhuɗ, kuma yayi jingar wani ɗan jagora da zai nuna masa hanyar hijira, kuma ya tona ganuwa ranar yaƙin Al-ahzab.

Kuma shi haƙiƙanin dogaro: shine tsayuwa da sabbuba da dogaro da zuciyar ga Mai yin sanadi, da ƙudurce cewa lallai suna bisa hanunSa, idan Yaga dama sai ya hana zartuwarsu, idan kuma Yaga dama zai sanya su zama masu zartuwa ne ga kishiyar hukunce-hukuncensu, kuma idan Yaga dama Zai samar da wasu abubuwa masu hanawa da kautarwa da zasuyi karo

da zartartuwarsu kuma su kawar dasu, kuma mai tauhidi mai dogaro baya natsuwa zuwa ga sabbuba kuma baya tsammaninsu, kamar yadda baya wofintar dasu ko rusa su, maimakon haka, shi zai kasance ne mai tsayuwa dasu mai nazari ga Mai sanadinsu Allah Mai tsarki kuma Mai gudanar dasu.

Kuma idan dogaro yayi karfi tsammani kuma ya girmama Allah Zai kawo budî, Al-khalil ya bar matarsa Hajara da danta Isma'il karami mai shan nono a wani kwari ba motsi cikinsa ko mai sanya natsuwa, kuma babu tsiro gefansa ko nonon dabba, saboda dogaro ga Allah da kamanta umurninSa, sai Allah Ya kewaye ta da kulawarSa, to sai ga karamin nan ya zama Annabi, Allah Ya siffantashi da juriya da hakuri da gaskiyar alkawari, da kiyaye sallah, da umurni da ita, kuma ruwa mai albarka zamzam amafani ne daga amfanin dogaron Al-khalil ga Allah.

Kuma yayinda bala'i ya girmama bani Isra'il -yāyān Annabi Ya'kub-, kuma Fir'auna ya bisu da rundunoninsa kuma suka kewaye su, kuma kogi yana gabansu:

﴿قَالَ أَصْحَبُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمُدْرِكُونَ﴾

«Mutanen Musa sukace lallai mu za'a riskemu» [Ash-shshu'ara'i: 62], Annabin Allah Musa -aminci ya tabbata a gare shi- mai tsananin yarda da nasarar Allah yace:

﴿قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾

«yace: a'a ba haka bane, lallai tare dani akwai Ubangijina Zai shiryar dani» [Ash-shshu'ara'i: 62], sai Allah Ya umurce shi da bugun teku sai ya zama hanya busashshiya, kowane bangare kamar gauron dutse ne babba.

Kuma Yunus –aminci ya tabbata a gare shi- wani babban kifi ya hadiye shi a cikin tsakiyar teku da duhunsu, to sai ya dangana ga Majibancinsa, ya miƙa buƙatarsa a gare Shi,

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

«babu abin bautawa da gaskiya face Kai, tsarki ya tabbata gareKa, lallai ni na kasance daga cikin masu zalunci» [Al-anbiya'i: 87], sai aka jefo shi alhali shi bashi da lafiya a cikin sarari, bai tozarta shi kadai a fili ba.

Kuma mahaiƙiyar Musa ta jefar da danta Musa cikin teku, saboda dogaro da Allah; da kamanta umurninSa, to sai gashi Manzo ne daga cikin Ma'abota azama makusanta.

Kuma Yākuub –aminci ya tabbata a gare shi- ance masa: lallai danka kyarkeci ya cinye shi; sai ya miƙa lamarinsa ga Allah, kuma ya gana da Shi, to sai ya dawo masa dashi, tare da ɗan-uwansa bayan tsawon bakin ciki da kuma rabuwa.

Kuma a yayinda yanayi ya kuntata, kuma dama ta janye, kuma magana ta gagara ga Maryam –aminci ya tabbata a gareta- dogaro ya girmama ga Ma'abocin girma da daraja, kuma ba abinda ya saura sai ikhlasi da dogaro, sai tayi nuni gare shi da cewa kuyi masa magana:

﴿قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا﴾

«sukace ya zamuyi magana da wanda ya kasance cikin zanin goyo jariri» [Maryam: 29], to a wannan lokacin ne Allah Ya bashi ikon Magana:

﴿قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا﴾

«Yace ni bawan Allah ne, Ya bani littafi, kuma Ya sanyani Annabi» [Maryam: 30].

Kuma Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yana buya tare da abokinsa daga mutanen sa, a dutsin Ajrad, a wani kogo mara ruwa abin tsoro, sai tsoro yakai matuƙa ga abokinsa, sai yace: «Yā Manzon Allah! da ace ɗayansu ya kalli zuwa sawunsa da ya ganmu, sai yace: -yana mai aminta da Uabangijinsa-: **Ya kai Abubakar! Meye zatonka da mutum biyun da Allah ne Na ukunsu**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], sai Allah Ya saukar da ƙarfafawarSa, da NasararSa, kuma ya ƙarfafa shi da wasu rundunonin da ba'a ganinsu; sai firgicinsa ya tafi, kuma aminci ya samu, kuma hijira ta cika, kuma Manzanci ya cigaba da bin hanya.

Kuma idan kwanaki sukayi maka kulli, kuma bala'o'i suka kewaye ka, to kada ka tsammaci kowa face Allah, kuma ka ɗaga tafukan ƙankan dakai, kuma ka aza ɓarin kirjinka a gabanin Mahalicii, kuma ka rataya tsammaninka da Shi, kuma ka fawwala lamari ga Allah Mai rahama, kuma ka yanke rataya daga halittu, ka kira Allah Mai girma, kuma ka kirdadi lokutan amsawa, -kamar sujjada, da ƙarshen dare-, kuma idan dogaro da tsammani sukayi ƙarfi, kuma aka tara zuciyar a wajen addu'a: baza'a ki amsa kira ba:

﴿أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ﴾

«shin waye yake amsama wanda yake cikin kunci, kuma ya yaye

mummuna» [An-namli: 60], to ka miƙa lamari ga Mamallakinsa.

Kuma Shi Allah Mabuwayi ne baYa ƙasƙantar da wanda ya fake daShi, kuma baYa tozartar da wanda ya maƙale maSa, da kuma yaye damuwoyi a yayin da damuwa takai matuƙa ne, kuma sauƙi yana gwame da wuya, kuma ka san da Ubangijinka a lokacin walwala Zai san da kai a cikin tsanani, kuma «**Hasbunallahu wa ni'imal wakeel**» «**Allah Shine Mai isar mana madallah da Abin dogaro**» Al-khalilani -Majiya dadi biyu- suka faɗe ta a cikin tsanani.

Kuma wanda dogaransa ya gasgata ga Allah wajen neman wani abu to zai same shi, kuma wanda ya fawwalama Allah lamarinsa Zai isar masa da abinda ya dameshi, kuma wanda ya tabbatar da dogaro gare Shi baZai jinginsi ga waninsa ba; ba haka bama, Zai jifince shi da KanSa;

﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾

«Kuma wanda duk ya dogara ga Allah to Shine Mai isar masa» [Ad-dalāƙ: 3].

Kuma a bisa gwargwadon kyautata zatonka ga Ubangijinka da tsammaninka gare Shi, dogaronka gare Shi yake kasancewa, to ka sanya Ubangijinka Shine gurin kai kukanka, Al-fudhailu -Allah Ya jifansa- ya ce: «wallahi dā ace ka fidda rai daga halittu har ya zama baka buƙatar wani abu daga garesu da Majiɓancinka Allah Ya baka dukkan abinda kake buƙata».

Kuma Shi Allah Mai tsarki wata ƙwayar zarra bata motsawa sai da izininsa, kuma wani abin mai faruwa baya gudana sai da ganin damarSa, kuma wani ganye baya faɗowa sai da saninsa:

﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ * الَّذِي يَرِيكَ حِينَ تَقُومُ * وَتَقَلُّبِكَ فِي السَّجْدِينَ﴾

«Kuma ka dogara ga Allah Mabuwayi Mai rahama * Wanda Yake ganinka a yayinda kake tsayuwar dare * da kuma jajjuyawarka cikin masu sallah» [Ash-shu'ara'i: 217-219], Ibrahim Al-khawwas -Allah Ya jifansa- yace: «bai dace ga bawa ba, bayan wannan āyar ya jingina ga wani ba Allah ba».

Kuma wanda ya rataya da wanin Allah ko ya natsu zuwa ga saninsa da hankalinsa, da maganinsa, da layunsa, kuma yayi dogaro kan dabararsa da ƙarfinsa, Allah Zai dangana shi da hakan kuma Ya taɓar dashi, ya faɗa cikin littafin "Taisiril Azeezil Hamid: «wannan abune sananne ta hanyar nassosi da gwajegwaje».

Kuma ribar kasuwanci shine: aminta da wadatarwar Allah, da kyautata zato gare Shi, wanda ya zaci cewa ana samun abinda ke wurin Allah da sabonSa da kin yi maSa biyayya, kamar yadda ake samu da yi maSa biyayya da kusanta zuwa gareShi, ko ya zaci idan ya bar wani abu dominSa Allah baZai canza masa da mafi alkhairi ba daga gareShi, ko ya zaci cewa wanda ya aikata wani abu saboda shi bazai bashi mafi falalar sa ba, ko ya zaci cewa idan ya gasgata Shi cikin dogaro gare Shi cewa Zai tabar dashi baZai bashi abinda ya roka ba; to haƙiƙa yayi mummunan zato ga Allah; kuma babu mai kubuta daga wannan sai wanda ya san Allah, kuma ya san sunayenSa da siffofinSa, kuma ya san abinda hikimarSa da godiyarSa take lazimtawa, Ibnul Kayyim -Allah Ya jikansa- ya ce: «Mafi yawan halittu; kai dukkansu ma sai wanda Allah ya ga dama, suna yiwa Allah zaton da bana gaskiya ba, da mummunan zato; domin mafi yawan yān Adam suna kudurce cewa suna cancantar abinda Allah Yaga dama gare su, kuma wanda ya bincika kansa, ya kutsa kai wajen sanin abinda take kunshe dashi, zaiga hakan tabbace cikinta; to lallai mai hankali mai nasiha ga kansa ya maida kulawa a kansa da wannan, kuma ya tuba zuwa ga Allah kuma ya nemi gafararSa, a kowanne lokaci daga zatonsa ga Ubangijinsa zato mummuna».

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿وَأَذْكُرُ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَتَبِيلًا * رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا﴾

«kuma ka ambaci sunan Ubangijinka, kuma ka yanke daga komai zuwa ga bautarSa yankewa * Ubangijin gabas da yamma babu abin bauta da gaskiya face Shi, to ka riƙe Shi abin dogaro» [Al-muzzammil: 8-9].

Allah Ya min albarka tare daku cikin Alkur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake baShi da abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma Yayi aminci aminci mai yawa.

Bayan Haka; Yā ku Musulmai:

Dogaron bawa bazai dai-daita ba, har sai tauhidinsa ya inganta, kuma gwargwadon tsantsantar da tauhidi ingancin dogaro zai kasance, kuma duk sa'adda bawa ya waiwaya zuwa ga wanin Allah, hakan zai cire wani yanki daga yankunan zuciyarsa, to sai ya zama ya tauye daga dogaronsa gwargwadon wannan yanki da ya rasa.

Wanda wata bukata ta fado masa, sai ya mikata ga halittu, baza'a biya masa bukatarsa ba, wanda zai faranta masa ya kasance mafi karfin mutane, to ya dogara ga Allah, kuma wanda zai faranta masa rai ya kasance mafi wadatar mutane, to lallai ya kasance abinda ke hannun Allah yafi amintuwa dashi sama da abinda ke hannunsa.

Kuma yarda da Allah da kuma dogaro gareShi suna zagaye abinda aka kaddara, shi dogaro ana yinsa ne kafin aukuwarta, ita kuma yarda bayan aukuwarta, kuma ita yarda ribar dogaro ce, kuma ruhin dogaro shine sallamawa da mika al'amuranka dukkansu zuwa ga Allah, Dawuda dan Sulaiman –Allah Ya jikansa- yana cewa: «Ana yin nuni ga tsoron Allah na mutum da abubuwa uku: kyautata dogaro cikin abinda bai samu ba, da kuma kyautata yarda cikin abinda ya riga ya samu, kuma da kyautata hakuri cikin abinda ya riga ya ya wuce».

Kuma duk lokacin bawa ya kasance yafi sanin Allah, to dogaronsa gareShi zai kasance yafi karfi, kuma karfin dogaro da rauninsa gwargwadon karfin imani ne da kuma rauninsa.

Kuma wanda duk ya dogara ga Allah, to kada ya gaggauta da samun budi, domin Allah Ya ambaci wadatarwarSa ga mai dogaro gareShi, kuma tayiwu hakan ya sanya mummunan tunani na gaggautar isarwar a lokacin dogaro, to Allah Ya sanyama kowanne abu kaddara da lokaci, kada mai dogaro yayi gaggawa sai ya rika cewa: hakik nayi dogaro kuma nayi roko amma banga komai ba, to Allah Shine Mai cika al'amarinSa, hakika Ya sanyama kowanne abu kaddararSa.

Kuma Allah Shine Makadaici ga zabi da gudanarwa, kuma gudanarwarSa ga bawansa, shine mafi alkhairi daga gudanarwar bawa ga kansa, kuma Shi yafijin kai ga bawansa fiye da yadda yake ji ga kansa.

Sanan ku sani lallai Allah Ya umurceku da wani umarnin da Ya fara Shi da kanSa...

KYAUTATA ZATO GA ALLAH⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da kuma zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadāi baShi da abokin tārāyya, kuma ina shaidāwa Annabi Muhammad bāwanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gare shi, da Iyalansa da kuma Sahabbansa, kuma Yayi Aminci, Aminci mai yawa.

Bayan Haka:

Kuji tsoron Allah –Yā ku bayin Allah- haḳīkani jin tsoro, kuma kuyi riḳo acikin Musulunci da igiya mai karfi.

Yā ku Musulmai:

Tauhidi haḳḳin Allah ne kan bayinSa, kuma dashi ne Allah Ya turo ManzanninSa, kuma Ya saukar da littattafanSa, kuma haḳīkaninsa shine: kadāita Allah da bauta, kuma ita bauta suna ne gamamme ga dukkan abinda Allah Yake so kuma Ya yarda dashi –na maganganu da ayyuka; na fili dana boye -, to zuciyā tana da bautarta data kebanceta, kuma bautarta tafi bautar gabbai, kuma tafi yawa kuma tafi dawwamuwa, kuma shigar ayyukan zuci cikin imani yafi cancanta daga shigar ayyukan gabbai; domin imanin dake tsaye a zuci na ilimi da hali shine tushe abin nema, su kuma ayyuka na fili masu cikawa ne gareshi kuma masu bi, kuma basu zama nagartattu karbaḅḅu ba sai dai shiga tsakanin aikin zuciyā; domin shine ruhina bauta mafi girmanta, kuma idan ayyuka na fili suka wofinta dashi zasu zama kamar jiki ne matacce babu rai, kuma da gyaruwar zuciyā ce gyaruwar jiki baki dāyansa; Ananbi wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Ku saurara! Lallai a cikin jiki akwai wata tsoka, idan ta gyaru dukkan jiki ya gyaru, kuma idan ta faci to dukkan jiki ya faci, ku saurara itace zuciyā**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma fifikon bayi da fifikon abinda ke cikin zuciyarsu ne, kuma da shi ne fifikon ayyuka ke kasancewa, kuma wannan shine wurin dubin Ubangiji ga bayinSa; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Lallai Allah Baya dubi zuwa jukkunanku, ko zuwa ga siffofinku, sai**

⁽¹⁾ An gabātar da ita ranar Juma'a, sha takwas ga watan Rabi'ul āḳhir, shekara ta dubu dāya da dari huḍu da talātin da tara, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

dai yana dubi ne zuwa ga zukatanku da ayyukanku» [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma yana daga karfafan ayyukan zukata: kyautata zato ga Allah; domin shi yana daga cikin farillan Musulunci, kuma daya ne daga cikin haƙƙokin tauhidi da wajibansa, kuma ma'anarsa gamammiya ita ce: dukkan wani zato da ya dace da kamalar zatin Allah Mai tsarki da sunayenSa da siffofinSa, kuma shi reshe na samun ilimi gameda Shi da saninSa, kuma ginuwarSa kan ilimi ne da yalwar rahamar Allah, da buwayarSa da kyautatawarSa, da kudurarSa da iliminSa, da kyakkyawan zabinSa, to idan ilimi da haka ya cika, zai amfanar da bawa wurin kyautata zato ga UbangijinSa ba makawa, kuma yana iya tasowa daga shaidantar sashin sunayen Allah da siffofinSa.

Kuma wanda haƙiƙanin ma'anonin sunayen Allah da siffofinSa suka tsayu a zuciyarSa; zai sami gwargwado na kyakkyawan zato wanda ya dace da kowanne suna da siffa, saboda lallai kowacce siffa tana da bauta ta musamman da kyakkyawan zaton data keƙanta dashi.

Kuma kamalar Allah da girmanSa da kyawunSa da kuma yin falalarSa ga halittunSa mai wajabta kyakkyawan zato daShi ne Mai buwaya da girma, kuma da haka ne Allah Ya umurci bayinSa cikin faɗinSa:

﴿وَإِحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

«kuma ku kyautata lallai Allah Yana son masu kyautatawa» [Al-bakarrah: 195], Sufyan Ath-thauri -Allah Ya jikansa- ya ce: «ku kyautata zato ga Allah», kuma Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya karfafa kan haka kafin mutuwarSa, saboda girman matsayinsa; Jabir – Allah Ya yarda da shi- ya ce: Naji Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- kafir mutuwarSa da kwanaki uku yana cewa: **Kada dayanku ya kuskura yamutu, face sai shi yana kyautata zato ga Allah Mabuwayi mai girma»** [Muslim ya rwaito shi].

Kuma haƙiƙa Allah Ya yabi bayinSa masu tsoronSa bisa kyakkyawan zatonsu gareShi, kuma Ya daga cikin gaggautacciyar bushara garesu; saukaƙe bauta garesu, kuma ya sanyata mai taimako ne a garesu; Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ﴾

﴿الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلْقَوْنَ رَبَّهُمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾

«Kuma ku nemi taimako da yin hakuri da sallah, kuma lallai ne ita mai girma ce face ga masu tsoron Allah * sune wadanda suke ta tabbas cewa su masu haduwa da Ubangijinsu ne, kuma su masu komawa ne gareShi» [Al-bakara: 45-46], kuma hakika Manzanni aminci ya tabbata a garesu sun samu matsayi maɗaukaki a cikin saninsu ga Allah, to sai suka dangana lamuransu gareShi saboda kyautata zatonsu ga Ubangjinsu, domin Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi- ya bar Hajara da danta Isma'il a wajen dakin Allah, kuma a Makkah a wannan lokacin babu wani ɗaya, babu ruwa cikinta, sannan sai Ibrahim ya juya baya ya kama hanya, sai Hajara ta bishi, tace: «Yā Ibrahim! Ina zaka tafi kabarmu a wannan kwarin wanda babu wani mutum cikinsa ko babu wani abu? Sai ta fada masa haka ba sau ɗaya ba, sai ya zamto baya waiwayawa zuwa gareta, sai tace masa: Shin Allah ne Wanda Ya umurce ka da wannan? Yace: Na'am, tace: kenan baZai tozartar damu ba» [Bukhari ya ruwaito shi], to sai ya kasance daga sakamakon kyakkyawan zatonta ga Allah abinda ya kasance, to sai ruwa mai albarka ya buɓɓugo, kuma aka raya dakin Allah, kuma ambatonta ya wanzu dawwamamme, kuma Isma'il ya zama Annabi, kuma daga zuriyarsa ne cikamakin Annabawa kuma jagoran Manzanni yake.

Kuma Yakuub -aminci ya tabbata a gare shi- ya rasa yaransa biyu, sai yayi hakuri, ya dangana lamarinsa ga Allah, kuma yace:

﴿إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ﴾

«Abin sani kawai, ina kai kukan damuwata da bakin ciki na zuwa ga Allah ne» [Yusuf: 86], kuma zuciyarsa ta wanzu cike da kyakkyawan zato ga Allah, da kuma cewa lallai Shine mafi alkhairin masu kiyayewa, kuma Yace:

﴿عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾

«Ta yiwu Allah Ya kawo min su baki ɗaya, domin lallai Shine Cikakken masani Mai hikima» [Yusuf: 83], kuma shi –aminci ya tabbata a gare shi- Ya umurci iyalansa da hakan, kuma yace:

﴿يَبْتِغَىٰ أَذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَأْيِسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِيَنَّكَ مِنَ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمَ الْكَافِرُونَ﴾

«Yā ku yāyā na, ku tafi ku binciko Yusuf da ɗan-uwansa, kuma kada ku fidda rai daga rahamar Allah, domin lallai abin sani babu mai fidda rai daga rahamar Allah sai mutane kafirai» [Yusuf: 87].

Kuma Banu Isra'il –yāyān Yākub- cutarwarda bazasu iya daukanta ba ta same su, tare da girman damuwa, kyakkyawan zato ga Allah ya cigaba da wanzuwa, cikinsa akwai cikas buri da mafita; sai Musa –aminci ya tabbata a gare shi- ya cema mutanensa:

﴿أَسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَأَصْبِرُوا إِنَّا الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ﴾

«Ku nemi taimakon Allah kuma kuyi hakuri, lallai kasa ta Allah ce, yana gadar da ita ga wanda yaso daga cikin bayinSa, kuma karshen al'amari na masu takawa ne» [Al-a'araf: 128], kuma yanayi ya tsananta ga Musa – aminci ya tabbata gare shi- da wanda ke tare dashi, domin ga tekun gabansu, kuma Fir'auna da rundunarsa ta bayansu, a lokacin ne:

﴿قَالَ أَصْحَبُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمُدْرِكُونَ﴾

«Mutanen Musa sukace lallai mu abin riska ne» [Ash-shu'ara'i: 61], sai amsar ta kasance daga Annabi Kalimi –wanda Allah Yayi maga dashi- mai nuni zuwa ga girman tabbas dinsa ga Allah da kyakkyawan zatonsa ga Ubangiji Mai Kaddarawa:

﴿قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾

«Yace sam ba haka bane, lallai tare dani akwai Ubangijina, kuma da sannu Zai shiryar dani» [Ash-shu'ara'i: 62], sai wahayi yazo da abinda baZai zoma tunani ba:

﴿فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَضْرِبْ يَعْصَاكَ الْبَحْرُ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ * وَأَزْلَفْنَا نَهْرَ الْأَخْرَيْنِ * وَأَنْجَيْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ * ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْأَخْرَيْنِ﴾

«To sai Mukayi wahayi zuwa ga Musa cewa ka bugi tekun da sandarka, to sai ya dare, sai kowane bari ya zama kamar dutse babba * kuma sai muka gabato da sauran nan * kuma muka tseratar da Musa da wanda suke tare dashi baki daya * sannan muka nutsar da sauran» [Ash-shu'ara'i: 63-66], kuma mafi girman halitta wajen bauta ga Allah da kyakkyawan zato gare Shi: shine Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-; mutanensa sun cutar dashi sai ya wanzu yana mai tabbas acikin alkawarin Allah da kuma taimakonSa ga AddininSa, Mala'ikan duwatsu yace masa: «**Idan kaso na kifa masu manyan duwatsun nan guda biyu:** - Abu Kubais da Ku'aiiki'an-, sai Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace: **ba haka ba, ina fatan cewa Allah Ya fitar daga**

tsatsonsu wanda zai bautawa Allah bazai hadaShi da wani ba wajen bauta» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], kuma a cikin mafi tsananin kunci kuma mafi kullinsa da baya rabuwa da Annabinmu -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya kyautata zato ga ubangijinSa, An fitar dashi daga Makkah kuma a hanya ya tãre zuwa ga wani kogo, sai kafirai suka bi sawunsa, sai gasu a gefensa, sai yana cema abokinsa yana mai karfafarshi:

﴿لَا تَحْزَنَ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا﴾

«Kada kayi bakin ciki lallai Allah Na tare damu» [At-taubah: 40], Abubakar -Allah Ya yarda dashi- yace: «Na cewa Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- alhali ni ina cikin kogo: da ace dayansu zai yi dubi zuwa ga sawunsa da ya ganmu karfashin sawunsa, sai yace: Yã kai Abubakar! **Menene zatonka gameda mutum biyun da Allah ne Na ukunsu»** [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma tare da duk abinda ya samesu na cutarwa da damuwa da yaƙi daga kowanne ɓangare, sai dai shi mai amincewa ne da isar wannan Addini zuwa sassannin duniya acikin shudɗewar zamuna, kuma ya kasance yana cewa: «**Lallai wannan al'amarin zai isa ga abinda dare da rana suka isa gareshi, kuma Allah baZai bar wani gidan laka ba, ko na fatar dabba, face sai Allah Ya shigar masa da wannan Addinin, da buwayar mai buwaya, ko da kaskancin kaskantacce»** [Ahmad ya ruwaito shi], kuma wani balaraben ƙauye ya fidda takobi -watau: ya zare shi- ga Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- alhali shi yana bacci, sai wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi yace: «**sai ya farka alhali shi yana hanunsa zare** –watau: ya bayyanar dashi -, sai yace: waye zai kare ka daga gare ni? **Sai nace: Allah** –har sau uku-; bai mayar da magana ba sai ya zauna» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], a riwayar Ahmad kuma: «sai takobin ya fado daga hanunsa».

Kuma sahabbai sune mafiya tsananin halittu yaƙini, da kyautata zatonsu ga Allah bayan Annabawa, Allah Maɗaukaki Ya ce:

﴿الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدِ جَمَعُوا لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ﴾

﴿فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾

«Wadanda mutane suka ce masu, lallai mutane sun tara rundunoni saboda ku, don haka kuji tsoronsu, sai wannan magana ta ƙara masu imani, kuma sukace: Allah Shine Mai isar mana, madalla da abin dogaro» [Āli

Imran: 173], Ibnud-Daginah yazo zuwa wurin Abubakar -Allah Ya yarda dashi- domin ya riƙa sirranta sallarsa da karatunsa, ko kuma kuma ya maido masa da alƙawarin kariyarsa- watau: ya warware alƙawarin bada kariya gare shi, ya kuma bawa furaishawa dama kansa-, sai Abubakar –Allah Ya yarda da shi- yace: «to lallai ne ni ina maido maka da alƙawarinka da kariyarka, kuma na yarda da kariyar Allah Mai buwaya da girma» [Bukhari ya ruwaito shi], kuma Umar -Allah Ya yarda dashi- yace: «Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya umurcemu da muƙi sadaka, kuma hakan ya dace da wata dukiya a wuri na, sai nace: A yau zan rigayi Abubakar idan zan iya rigayarsa wata rana, Yace: sai nazo da rabin dukiya ta, yace: sai Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace min: **Mai ka barma iyālanka?** Nace: kwatankwacinsa, sai Abubakar yazo masa da dukkan abinda ke gurinsa, sai Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace masa: **Mai ka barma iyālanka?** Sai yace: Na bar musu Allah da ManzonSa» [Abu Dawuda ya ruwaito shi].

Kuma Khadijah shugabar Matan duniya, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yazo mata a farkon wahayi sai yace: «**Hakifa ina jima kaina tsoro**, sai khadijah -Allah Ya yarda da ita- tace masa: ba haka ba ne; ina maka bushara! Domin wallahi Allah baZai taƙar dakai ba har abada, wallahi lallai kai kana sadar da zumunci, kana da gaskiyar zance, kuma kana dāukar nauyin gajiyayyu, kuma kana ba marashi, kuma kana tarƙar mai kyau ga baƙo, kuma kana taimakawa kan abubuwa da suke tinkarowa bisa gaskiya» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma a bisa haka ne magabatan wannan al'umma suka shudē, Sufyan -Allah Ya jifansa- ya ce: «Bazan so ace hisabi na –watau: yimin sakayya kan kyawawa da munana- an sanya shi ga hanun mahaifi na ba, Ubangijina yafi min alkhairi fiye da mahaifina», kuma ya kasance daga cikin addu'o'in Sa'idu dān Jubair -Allah Ya jifansa- «Yā Allah lallai ni ina roƙonKa gaskiyar dogaro gareKa, da kyakkyawan zato gareKa».

Kuma a cikin aljanu ma akwai na gari, zace-zacensu ga Allah kyawawa ne, suna da yakini da ƙarfin Allah, da yalwar iliminSa; sai ya kasance yana daga cikin maganarsu:

﴿وَأَنَا ظَنَنْتَا أَنْ لَنْ نُنْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا﴾

«Kuma lallai ne mu mun tabbatar da cewa bazamu gāgari Allah ba a ban ƙasa, kuma bazamu gagare Shi ba da ta hanyar guduwa» [Aljinn: 12].

Kuma lallai daga cikin bayin Allah akwai wanda da zai rantsema Allah da Zai kubutar dashi, ba wai yana sa Allah dole bane, sai dai kyautata zato

gare Shi Maɗaukaki, kuma shi mumini sha'aninsa shine kyautata zato ga Ubangijinsa a kowanne lokaci kuma a kowanne yanayi, kuma yadda yafi dacewa ya kasance shine idan ya roke Shi ko ya gana da Shi ya zama mai yakini gameda kusancinSa, kuma cewa Shi Yana amsama wanda ya roke Shi, kuma baZai taɓar da wanda ya tsammaceShi ba.

Kuma yana daga sabubban karɓar tuba: kyautata zaton ma'abocinta ga Ubangijinsa, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace cikin abinda yake ruwaito shi da Ubangijinsa: «**Bawa na ya aikata wani zunubi; sai yasan cewa yanada Ubangijin da yake gafarta zunubi, kuma yake kamu da zunubi, kayi abinda kaga dama; domin hakika Na gafarta maka**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma a cikin yanayi na tsanani da jarabawa ne kyawawan zato suke fayyatuwa, kuma munanan zato suke bayyana, domin a yaƙin Uhud ya kasance daga sha'anin ma'abota imani tabbatuwa, amma wasunsu suna zato ga Allah zatonda ba na gaskiya ba zato irin na jahiliyyah, haka nan kuma a yaƙin Ahzab zace-zace sun banbanta ga Allah; Allah Maɗaukaki Ya faɗa game da wata tawaga:

﴿ هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَرُلُوا زَلْزَلًا شَدِيدًا *
وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَّا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ﴾

«A wannan wuri ne aka jarrabi muminai, kuma aka girgizasu girgizawa mai tsanani *kuma a yayinda munafukai da waɗanda cikin zuciyarsu akwai ciwon munafunci suke cewa Allah da ManzonSa basu mana alƙawarin komai ba face ruɗarwa» [Al-ahzab: 11-12], Amma su sahabbai -Allah Ya yarda dasu- sai sukayi yakini da cewa bala'o'i jarrabawa ne daga Allah, nasara da buɗi suna biyo baya, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿ وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ *
وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴾

«kuma a yayinda muminai suka ga rundunoni, sai sukace wannan shine abinda Allah da ManzonSa sukayi mana alƙawari, kuma Allah da ManzonSa sunyi gaskiya, kuma hakan bai ƙara masu komai ba face imani da miƙa wuya» [Al-ahzab: 22].

Kuma mafita a yayin ƙunci da bala'o'i da damuwoyi itace kyautata zato ga Allah; domin mutum ukun nan da aka barsu a gida –suka ƙi fita yaƙi-, ba

abinda ya yaye masu abinda ya samesu na damuwa face kyautata zatonsu ga Allah, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا صَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَصَافَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ﴾

«Kuma haka nan –Allah Ya karbi tubar- kan mutum ukun nan wadanda aka jinkirtar, har saida kasa tayi kunci a agaresu duk da yalwarta, kuma rayukansu suka masu kunci, kuma sukayi yakinin cewa babu mafaka daga Allah, face komawa gareShi, sa'anani Allah Ya karbi tubarsu domin su tabbata a kan tuba, lallai Allah ne Mai yawan karbar tuba Mai jin kai» [At-taubah: 118].

Kuma Allah Mai karfi ne mai iko, kuma taimakonSa ga bayinSa da masoyanSa babu mai galaba kanta, kuma yana daga cikin yakini natsuwa da taimakonSa, Allah Madaukaki Ya ce:

﴿إِن يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِن يَخْذُلْكُمْ فَمَن ذَا الَّذِي يَنْصُرْكُمْ مِن بَعْدِهِ﴾

«kuma idan Allah Ya taimake ku, to babu mai galaba kanku, amma idan kuma Ya taɓar daku to waye wannan da zai taimake ku bayanSa» [Āli-Imran: 160].

Kuma Shi Allah tsarki ya tabbata a gare Shi, Mai jin kai ne, Mai rahama a zatinSa, Wanda Yayi imani dashi ya aikata nagartattun ayyuka, kuma ya tsammaci samun rahamar Allah zai sameta, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace: «**Yayinda Allah Ya gama halittar halittu: sai Ya rubuta a cikin littafinSa, to littafin yana wurinSa a saman Al-arshi: lallai rahamaTa ta rigayi fushiNa**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma wanda rayuwarSa tayi masa kunci, to kyautata zatonsa ga Allah yalwa ne da buɗi, Ananbi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Wanda wani talauci ya fado masa, sai ya mika shi ga mutane; baza'a biya masa bukatarsa ba, wanda wani talauci ya fado masa, to sai ya mika shi ga Allah; to Allah Na kusa daya bashi arziki a gaggauce ko a jinkirce**» [Tirmizi ya ruwaito shi], Az-zubairu dan Awwam ya cema dansa Abdullahi –Allah Ya yarda dasu- «Ya kai dana! Idan ka kasa a wani abu daga cikinsa –watau: gameda biyan bashi- to ka nemi taimakon kansa daga Majibincina, yace: to wallahi bansan me yake nufi ba, har sai da nace: Ya mahaifina!, waye majibincinka? Yace: Allah ne, yace: to wallahi ban taɓa aukawa cikin wata damuwa ba game da bashinsa, face sai na ce: Ya Kai Majibincin Az-zubair! Ka biya masa bashinsa; face sai Ya biya masa»

[Bukhari ya ruwaito shi].

Kuma Shi Allah Mai tsarki ne Mai yalwar gafara ne da kyauta, wanda ya kyautata zato gare Shi cikin wadatarSa da karamcinSa Zai bashi abinda ya roka, Kuma Shi Allah Mai tsarki Yana sauka zuwa saman duniya a kashi daya bisa ukun dare na karshe a kowanne dare, sai yace: «**Waye zai roke Ni in amsa masa? waye zai tambaye Ni in bashi? waye zai nemi gafaraTa in gafarta masa?**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], kuma hannayenSa Allah Mai tsarki a cike suke, «**bayarwa baya tauyesu, suna kyauta dare da wuni**».

Kuma Shi Allah Mai yawan karbar tuba ne Yana farin ciki da tubar bayi, kuma Yana shimfida hannunSa da dare domin mai munanawa da rana ya tuba, kuma Yana shimfida hannunSa da rana domin mai munanawa da da dare ya tuna, kuma Yana daga cikin kamalar siiffofinSa baYa watsi da wanda ya fuskanceShi, kuma lokacin da bawa ya kasance yafi bukatuwa zuwa ga kyautata zato ga Allah idan AjalinSa ya matso, kuma yayi bankwana da duniyarsa, ya kuma fuskanci UbangijinSa, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Kada dayanku ya kuskura ya mutu face yana kyautata zato ga Allah Mai buwaya da girma**» [Muslim ya ruwaito shi].

Cikin wannan ibadar akwai kamanta umurnin Allah, da tabbatar da bautarSa, kuma bawa yana da duk abinda yake zato gareShi, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «Allah Madaukaki Yana cewa: Ni Ina inda zaton bawaNa yake gare Ni, kuma Ni Ina tare dashi yayinda yake ambato Na» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], Ibnu Mas'ud -Allah Ya yarda dashi- ya ce: «babu wani bawa dazai kyautata zato ga Allah; face sai Allah Ya bashi abinda ya zata, wannan ya kasance ne saboda lallai alkhairi yana hannunSa ne tsarki ya tabbata a gare Shi».

Kuma idan aka azurta bawa da kyautata zato ga UbangijinSa, to haƙiƙa Allah Ya buɗe masa kofa ta alkhairi a cikin Addini mai girma, Ibnu Mas'ud -Allah Ya yarda dashi- ya ce: «Ina rantsuwa da Wanda babu abin bautawa da gaskiya sai Shi!, ba'a taɓa ba wani bawa mumini wani abu ba wanda yafi alkhairi sama da kyautata zato ga Allah».

Kuma ayyukan mutane a bisa gwargwadon zatonsu ne ga Ubangijinsu, to amma mumini shi ya kyautata zato ga Allah sai ya kyautata aiki, amma shi kuma kafiri ya munana zato ga Allah, sai ya munana aiki, a ciki wannan ibadar akwai kyawun musulunci da cिकar imani, kuma itace hanyar aljannah ga ma'abocinta, Ibada ce ta zuci tana gadar da dogaro ga Allah da samun

natsuwa daShi, Ibnul Kayyim -Allah Ya jifansa- ya ce: «a bisa gwargwadon kyawun zatonka ga Ubangijinka, da tsammaninka gare Shi, dogaronka yake kasancewa gare Shi, don haka wasunsu suka fassara dogaro da kyautata zato ga Allah, amma zance mafi inganci: Lallai kyautata zato gare Shi yana haifar da dogaro gare Shi; domin bā`a tunanin dogara ga wanda ka munana zatonka gameda shi, ko kuma dogaro ga wanda baka tsammani daga wurinsa ».

Kuma yana daga cikin tasirin bauta: Natsuwar zuciya, da kuma fuskantowa zuwa ga Allah, da tuba gareShi, kuma babu abinda yafi yalwata kirji, haka kuma babu abinda yafi fadi bayan imani sama da natsuwa daShi da tsammani daga wurinSa, domin a cikin hakan akwai abinda zaisa masu kyautata zaton yin kyakkyawan fata, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace: «**babu daukar cuta, kuma babu camfi, amma kyakkyawan fata yana burge ni**» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi], Al-halimi -Allah Ya jifansa- yace: «shu'umanci: munana zato ne ga Allah, kyakkyawan fata kuma kyautata zato ne ga Allah».

Kuma yana taimakama ma'abocinsa wurin karamci da jarumta, kuma yana gadar masa karfi, Abu Abdillahi As-saji -Allah Ya jifansa- yace: «Wanda ya natsu da Allah; to hakika ya samu abincinsa, kuma madalla da wannan guziri, kuma madalla da wannan tanadi», aka cema Salamatu dan Dinar -Allah Ya jifansa- «Ya kai Abu Hazim! Mecece dukiyarka? Yace: natsuwa da Allah, da kuma fidda rai daga abinda ke hanun mutane».

Kuma wanda ya kyautata zato ga UbangijinSa zuciyarsa zata zama mai sakin hannu, kuma zata rika yin kyauta da dukiyarsa yana mai yakini da fadin Allah:

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ﴾

«Kuma duk abinda kuka bayar na wani abu, to Shine ke maye maku gurbinsa» [Saba'i: 39], Sulaiman Ad-darani -Allah Ya jifansa- ya ce: «wanda ya natsu da Allah a wajen arzikinsa zai kara a kyawun halinsa, kuma zai biyo masa baya da juriya, kuma ransa zata zama mai son kyauta wajen ciyarwarsa, kuma waswasinsa zai karanta a cikin sallarsa».

Kuma shi mai zaburarwa ne kan tsammani cikin abinda ke wurin Allah, da yarda da Alkawarinsa, da aikata alkhairi bisa kwaɗayin falalarSa dai-dai da abinda yazo cikin fadinSa:

﴿وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ﴾

«Kuma abinda suka aikata na alkhairi baza'a musanta masu shi ba» [Āli-Imran: 115].

Kuma yana mu'amalantar bayinSa ne a bisa gwargwadon zatonsu gare Shi, kuma sakayya tana dacewa da jinsin aikine; wanda ya zaci alkairi to yana da hakan, wanda kuma ya zaci waninSa to yayi hasara, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace: «**Allah mai buwaya da girma yace: Ni ina inda zato bawana yake zatoNa; to ya zaton abinda yaga dama gareNi, idan ya zaci alkhairi to zai same shi, kuma idan ya zaci sharri ma zai same shi**» [Ahmad ya ruwaito shi], kuma idan bawa ya kasance mai kyautata zato ne ga Allah, to lallai Allah baZai tabar dashi ba, kuma a ranar Al-kiyama wanda ya kyautata zato ga UbangijinSa zai ce:

﴿هَآؤُمْ أَقْرَأُ وَكِتَابَةَ﴾

«ku taho ku karanta littafi na» [Al-haqqā: 19].

Bayan Haka Yā ku Musulmai:

To Shi Allah Mai karamci ne, Mai girma ne, Mai karfi ne, kuma Babba ne, idan Ya nufi wani abu sai Yace masa: Kasance sai ya kasance, Yayi alkawarin kiyaye littafinSa, da taimakon AddininSa, da sanya karshen al'amari ga masu takawa, Yana azurta wanda Yaga dama ba tare da kidigga ba, kuma Yana yaye damuwoyin wanda ya fake zuwa gare Shi.

Kuma wanda saninsa ga Allah ya karu, yakininsa gareShi zai karu, kuma wanda ya munana zato gare Shi, to shi saboda jahilcinsa ne gameda cikan sunayenSa da siffofinSa, kuma wannan na daga siffofin ma'abota jahiliyya, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿يُظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ﴾

«Suna yin zato ga Allah Wanda ba na gaskiya ba, irin zaton Jahiliyyah» [Āli Imran: 154].

Kuma yana daga cikin amfanin imani da sunayen Allah da siffofinSa: kyautata zato gare Shi, da dogaro gare Shi, da dangana al'amura zuwa gareShi.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

«to menene zatonku gameda Ubangijin talikai» [As-sāffāt: 87].

Allah Ya min albarka tare daku cikin Alkur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gare Shi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai Yake baShi da abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma Yayi aminci aminci mai karuwa.

Yā ku Musulmai:

Hakikanin kyakkyawan zato ga Allah yana bayyana a kyawun aiki, kuma yana amfani ne kadai tare da kyautatawa, kuma mafiya kyawun zato ga Ubangijinsu sune wadanda sukafi yi maSa biyayya, kuma duk lokacinda zaton bawa ya kyautatu ga Ubangijinsa aikinsa ba makawa zai kyautata kuma wanda aiki ya munana daga gareShi to zace-zacensa zasu munana, kuma duk lokacin da kyakkyawan zato ya gwamu da sabo, wanda zai kasance amintuwa ne daga makircin Allah, kuma kyautata zato idan ya dora ma'abocinsa kan biyayya to shine mai amfani, idan kuma hakan ya tawaya a zuciyarsa to sabo zai bayyana a gabbansa.

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

ZABI YANA CIKIN ABINDA ALLAH YA HUKUNTA SHI⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da kuma zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai bashi da abokin tarayya, kuma ina shaidawa Annabi Muhammad bawanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gare shi, da Iyalansa da kuma Sahabbansa, kuma Yayi aminci, aminci mai yawa.

Bayan Haka:

Kuji tsoron Allah –Yā ku bayin Allah- haƙiƙani jin tsoro; domin taƙawa itace mafi kyawun abinda kuka bayyanar, kuma mafi alkhairin abinda kuka ajiye a zuciya.

Yā Ku Musulmai:

Allah Ya ambaci kanSa da sunaye mafiya kyawu, kuma Ya siffantu da mafiya kamalar siffofi, kuma halicci halitta ya kyutata ta, kuma Ya ƙagi halittar duniya sai Ya tsara shi, kuma Yayi mulki sai Ya kyautata mulkinSa, babu wani mai motsi dake motsi, kuma babu wani wanda baya motsi face sai da saninSa da nufinSa ne, Yana yin hukunci babu mai warware hukuncinSa, kuma Yana zartarwa babu mai maido da abinda Ya zartar, Mai ƙarfi ne, babu abinda ke dakatar daShi cikin aikinSa, Mai girma ne babba; ba'a tambaya kan abinda Yake aikatawa amma halittu ana tambayarsu, kuma Shi Allah Mai tsarki tare da hakan Mai jin ƙai ne, halittu suna jujjuyawa cikin gurbin rahamarSa, Yafi jin ƙai fiyeda mahaiƙiya ga danta, Mai yin godiya ne; wanda yabar wani abu saboda Shi Zai bashi ƙari, Mai tausasawa ne ga bayinSa; yana kwararo masu ni'imomi alhāli su bāsu sani, Mai azurtawa ne Mai yaye damuwa; Ya buɗe ƙofofin arziki daga sama da ƙasa ga bayinSa:

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ﴾

«Kace wa yake azurta ku daga sammai da ƙasa?, Kace Allah ne» [Saba'i: 24], Mai karamci ne; Yana bayarwa kuma Yana yawaitawa a wajen kyauta, kuma babu shamaki tsakaninSa da halittunSa.

⁽¹⁾ An gabatar da ita ranar Juma'a, sha biyu ga watan Rabi'ul āƙhir, shekara ta dubu daya da dari hudu da ashirin da tara, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

Kuma shi bawa mai rauni ne, ana siffantashi da talauci, kuma ana siffanta shi da gaggawa, kuma an lulluƙe shi da jahilci, bai san abinda zai kasance goƙe ba, haka bai san inda zai mutu ba?:

﴿وَاللّٰهُ اَخْرَجَكُمْ مِّنْ بُطُوْنِ اُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ شَيْئًا
وَجَعَلَ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْاَبْصَرَ وَالْاَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ﴾

«Kuma Allah Shine Ya fitar daku daga cikunan iyayenku mata baku san komai ba, kuma Ya sanya maku ji da gani da zukata domin tsammanin ku kuyi godiya» [An-nahli: 78], kuma Shi Allah Mai tsarki Mai jin kai ne, Mai tausayi ga bayinSa, Ya umurcesu da su dangana al-amuransu gare Shi, kuma su dogara gare Shi, kuma su yarda da abinda Ya raba masu.

Kuma imani da hukuncin Allah da kaddararSa: daya ne daga cikin rukunnan imani, kuma Ananbi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya kasance yana koyama sahabbansa sabbuban imani da kuma yarda da abinda Allah Ya zāba masu shi, kamar yadda yake koya masu sura daga cikin Alkur'ani; domin boyuwar gaibu da boyuwar hikima gare su, Jabir - Allah Ya yarda dashi- ya ce: «Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya kasance yana koya mana neman zabi (istikhara) a al'amura dukkansu, kamar yadda yake koya mana sura daga cikin Alkur'ani» [Bukhari ya ruwaito shi], kuma abinda Allah Yake hukuntashi ga bawa, yafi alkhairi sama da abinda bawa yake nemama kansa; domin Shi Yafi tausayinsa sama da kansa, kuma abinda Yake tanadarma bawa idan Ya hanashi abinda yake so, yafi alkhairi gareshi koda a ransa kwadayin kishiyarsa; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**Abin mamaki ga lamarin mumini, lallai dukkan lamarinsa alkhairi ne, wannan ba ga kowa yake ba, face ga mumini; idan abin farin ciki ya same shi zai gode, to sai haka ya kasance alkhairi ne gare shi, idan kuma cuta ta sameshi zai yi hakuri to sai hakan ya zama alkhairi ne gare shi**» [Muslim ya ruwaito shi].

Kuma duk abinda yake samun musulmi na masifu da baƙin ciki, kawai Allah Yana jarrabarsa ne da ita domin Ya tsaftace shi, kuma Yana jarrabashi da ita domin Ya bashi kyauta, kuma Yana hanashi domin Ya daga darajarsa, kuma abin ki yana iya zuwa da abin so, kuma abin kwadayi yana iya zuwa da abin ki, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ﴾

ta har zuwa tashin Alkiyama.

Kuma Ayyuba -aminci ya tabbata a gare shi- an jarabce shi da cuta, har abokai suka boyu daga gare shi, kuma yara sun mutu masa –alhali shi yana wannan yanayin- sai dai Allah bisa jin kansa Ya tanada masa waraka da walwala, sai aka warkar dashi daga jarrabawar, kuma Allah Ya azurta shi da yāyā kwatankwacinsu a adadi, kuma Allah Ya sanya shin abin misaline ga masu hakuri:

﴿وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ * فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَذِكْرَىٰ لِلْعَابِدِينَ﴾

«Da kuma Ayyuba yayinda ya kira Ubangijinsa, da cewa: lallai Nifa cuta ta sameni, kuma Kaine mafi jin kan masu jin kai * to sai Muka amsa masa sai Muka yaye masa abinda ke tattare dashi na cuta, kuma Muka kara bashi iylansa da kuma kwatankwacin su tare dasu, bisa jin kanMu da kuma tunatarwa ga masu bauta» [Al-anbiya'i: 83-84].

Kuma Yunus -aminci ya tabbata a gare shi- ana sauke shi daga jirgin ruwa a tsakiyar teku sai wani babban kifi ya hadiye shi, sai dai Allah Ya tseratar dashi daga halaka kuma Ya kiyaye shi da kulawarSa, sai babban kifi ya jefar dashi a gabar tekun, bayan ya zauna a cikin cikinsa kwanaki, Allah Ya toho masa da bishiyar kabewa, kuma Ya aikashi ga mutum dubu dari kai summa haura, sai sukayi imani Muka daƙaƙa masu zuwa wani lokaci; to sai jarrabawarsa ta zama alkhairi ne gare shi, da kuma mutanensa da kuma masu shiga damuwa a bayansa, babu wani da zai yi irin addu'arsa face sai Allah Ya tseratar dashi daga damuwarsa, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَذَا التُّوبِ إِذْ ذَهَبَ مُغْضِبًا فَظَنَّ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا * أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ * فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَجَّعْنَاهُ مِنَ الغَمِّ وَكَذَلِكَ نُصَيِّحُ الْمُؤْمِنِينَ﴾

«kuma –ka ambaci labarin- ma'abocin babban kifi a lokacinda ya tafi yana mai fushi, sai yayi zaton cewa bazaMu hukunta shi ba, to sai yayi kira cikin duffai cewa: Babu abin bautawa da gaskiya sai Kai tsarki ya tabbata a gare Ka lallai na kasance daga cikin masu zalunci * Sai Muka amsa masa Muka tseratar dashi daga damuwa; kuma kamar hakane Muke tseratar da

masu imani» [Al-anbiya'i: 87-88], Annabi -wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi- ya ce: «Addu'ar ma'abocin kifi a yayin da yayi addu'a alhali yana cikin cikin kifi:

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

«**Babu abin bautawa da gaskiya sai Kai tsarki ya tabbata a gare Ka lallai na kasance daga cikin masu zalunci**»[Al-anbiya'i: 87], **to lallai babu wani mutum musulmi da zai yi Addu'a da ita kan wani abu da dai, face sai Allah Ya amsa masa**» [Tirmizi ya ruwaito shi].

Kuma zakariyya -aminci ya tabbata a gare shi- an haramta masa zuriyya zamani mai tsawo, kuma fashinsa ya raunana, kuma gashin kansa yayi furfura, sai kuma ya koma ga Allah da Addu'a; sai farshen wannan jinkiri ya kasance, sai Mala'iku suka kirashi cewa Allah Yana maka bushara da wani yaro, wanda Ya sanya sunan wannan yaro Shine Allah, kuma Ya sanya masa sunan da ba'a taɓa sanyama wani halitta ba gabani:

﴿يٰۤاٰكْرِبٰٓءِٓاِنَّا نَبِشْرُكَ بِعٰلَمِٖرِ اَسْمٰهٖ يٰحٰى لَمْ نَجْعَلْ لَهٗ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا﴾

«Yā Kai zakariyya lallai Mu Muna maka bushara da wani yaro sunansa Yahya baMu sanya masa takwara ba kafin haka» [Al-anbiya'i: 7], kuma kafin daukar cikin mahaifiyarsa dashi, Allah Ya bayyana ma mahaifinsa abinda zai kasance na halin dānsa a cikin rayuwa, domin ransa ya dadada da shiriyarsa:

﴿مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِّنَ الصَّٰلِحِينَ﴾

«Mai gasgatawa ne da wata kalma daga Allah kuma shugaba ne, kuma katangage ne, kuma Annabi ne daga nagartattun bayi» [Āli-Imrān: 39].

Kuma mahaifiyar Musa Allah Ya umurceta cewa ta ajiye danta Musa a cikin teku, alhali yana mai shan nono, kuma a zahirin haka akwai halaka, sai dai Allah Ya tseratar dashi kuma Ya hanashi daga shayarwa, kuma Ya maido dashi zuwa ga mahaifiyarsa tana shayar dashi, tana karɓar kuɗi a kan shayar dashi da takeyi.

Sannan sai Musa -aminci ya tabbata a gare shi- ya rayu cikin gidajen fir'auna cikin ni'ima da walwala, kuma a jarrabeshi da wani bala'in na daban, sai ga wasu jama'a sun himmatu da kashe shi, sai ya fito daga Misra a tsorace yana sa ido, kuma yana tafiya cikin tsagwaron sahara, kuma sai ya isa garin Madyana –wani gari ne da bai sanshi ba-, sai ya dubi sama: yana cewa:

﴿ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴾

«Yā Ubangijina lallai ne duk abinda zaKa saukar zuwa gare ni na alkhairi ni mai bukata ne» [Alkasas: 24], sai Allah Ya masa kyautar –Bayan wannan wahalar da jarabawar- Manzanci da Annabta, kuma Yayi masa magana babu wani tsakaninsu, kuma Ya zabe shi cikin manzanni ma'abota azama.

Kuma mahaifiyar Maryam tana fatan a azurta ta da dā namiji, sai Allah Ya azurta ta yā mace; sai karshen al'amarin ya zama alkhairi mai yawa, sai wannan macen ta haifi Annabi Manzo.

Kuma Maryam -aminci ya tabbata a gare ta- ta kiyaye farjinta; sai Allah Ya hura ruhinsa -daya halitta- a cikinta, sai ta dāuki ciki da umurnin Allah ba tare da miji ba, kuma saboda firgicin musibarta tace:

﴿ يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَنِيًّا ﴾

«kaico na, da dai na mutu gabanin wannan, kuma ace na kasance ba`a yi ni ba kuma an manta dani» [Maryam: 23], sai dai Allah Mai hikima ne masani Ya sanya wannan cikin wata āya ce ga mutane, tana dāukan cikinsa ba tare da miji ba, kuma ta haifi wannan cikin kuma ya kasance Annabi, kuma Allah Ya dawwamar da ambatonta da dānta a cikin Alkur'ani:

﴿ وَجَعَلْنَاهَا وَأَبْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴾

«kuma Muka sanya ta da kuma dānta āya ne ga talikai» [Al-anbiya'i: 91].

Kuma Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya rayu marayan mahaifa biyu, kuma bashida wasu yan-uwa da yake ra'arsu; to sai Allah Ya kasance Shine wanda Ya bashi mafaka:

﴿ أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى ﴾

«Shin Bai sameka maraya ba sai Ya bakamafaka» [Ad-dhuha: 6], kuma aka tafi dashi zuwa sama kuma Mala'ika Jibril yana tare dashi, Kuma Allah Ya tanada masa mafi alkairin masauki a Aljannah da kuma samanta, kuma Yace masa:

﴿ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى ﴾

«kuma lahira itace mafi alkhairi gareka fiye da duniya» [Ad-dhuha: 4].

Kuma sahabbai -Allah Ya yarda dasu- sunyi hijira daga Makkah zuwa Madinah, sun bar garinsu da iyalansu, zuwa ga wata kasar ta daban, da kuma wasu mutanen na daban; sai Allah Ya sanya su yān dakon Addini, kuma Ya sanya su daga cikin yān Aljanna:

﴿رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا﴾

«Allah Ya yarda dasu, kuma suma sun yarda da Shi, kuma Ya tanada masu wasu Aljannoni wanda foramu ke gudana a farkashinsu suna madawwama cikinta har abada» [At-taubah: 100].

Kuma a shekara ta shida ne bayan Hijira, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya gabato tare da sahabbansa zuwa garin Makkah a Hudaibiyya, kuma adadinsu dubu da dari hudu ne, sai mushirikai suka dakatar dasu daga shigarta, sai kuma sukayi sulhu kan suzo mata shekara mai juyowa, sai zukan sahabbai sukaji radadi, rayukansu sukaji bakin ciki, kokacin da aka kangar dasu daga dakin Allah bayan kusancinsu gare shi, kuma aka umurcesu da dawowa daga gare Shi, kuma alhali hakika su sun gabato gareshi, sai suka amsa umurnin Manzon Allah -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- da komawa daga shiga wannan shekarar; sai suka dawo masa a shekarar data juyo, kuma Allah Ya mayar masu da wata umra gurbin umrarsu da suka warware haramarta cikin karfi da buwaya, sai Ya dawo su dubu goma, kuma suka shiga Makkah ba tare da yaki ba, a shekar fatahi -budi-, kuma mutane sukayi ta shiga Addinin Allah tawaga tawaga, kuma Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya karya gumaka da suke zagaye da dakin Ka'aba, kuma sai yana karanta:

﴿وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾

«Kace gaskiya ta zo ta, kuma bata ta rushe, lallai ita bata ta kasance mai rushewa ce» [Al-isra'i: 81], kuma Addini ya watsu a sassannin duniya.

Kuma wanda ya taso bisa yima Allah biyayya a samartakarsa, kuma ya hana kansa haramtattun abubuwa da bin son rai; Allah Zai sakashi cikin inuwa farkashin inuwar Al'arshinSa ranar da babu wata inuwa sai inuwarSa.

Kuma wanda ransa ya kirashi zuwa ga wata mace haramtacciya a gare shi, sai ya rabu da ita saboda tsoron Allah; to Allah Zai tayar dashi farkashin inuwar Al'arshinSa tare da mafiya alkhairin bayin Allah; Katadah -Allah Ya jifkansa- ya ce: «wani mutum bazai samu iko kan wani haram ba, sannan sai ya barshi, ba wani abu tare dashi face tsoron Allah; sai Allah Ya musanya masa a cikin duniya kafin lahira abinda shi yafi alkhairi gare shi sama da wannan».

Wanda ya rasa ganinsa sai yayi hakuri; Allah Zai musanya masa a lahira da abinda babu idon da ta taɓa gani; Annabi -wanda yabo da aminci suka tabbata a gare shi- ya ce: «**Allah Mabuwayi Mai girma Ya ce: Idan Na jarabci bawa Na da idanuwansa biyu, sai yayi hakuri; Zan musanya masa su da Aljannah**» [Ahmad ya ruwaito shi].

To wanda yayi yakin da kyawun zabin Allah ga bawanSa; musibu zasuyi masa sauki, kuma wahalhalu zasuyi masa sauki, kuma zai yi tattalin ladan abinda aka jarabce shi dashi, saboda amincewa da tausasawar Allah da karamcinSa, da kuma kyawun zabinSa.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿ وَعَسَىٰ أَن تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَن تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ ۗ ۝﴾

﴿ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۝﴾

«kuma ta yiwu ku ki wani abu, alhali shi alkhairi ne gare ku, kuma ta yiwu ku so wani abu, alhali shi sharri ne gareku, kuma Allah Yana sani, ku kuma bakwa sani» [Al-bakarah: 216].

Allah Ya min albarka tare daku cikin Alkur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake baShi da abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma Yayi aminci aminci mai yawa.

Yā ku Musulmai:

Allah Yana rubutama wasu sashin bayinSa darajoji Madfaukaka, ayyukansu suna gaza kaiwa garesu (darajojin), sai Allah Ya jarrabe su da nau'ukan bala'o'i; domin su samu ladan da zasu kaisu ga waccan darajar da matsayoyi madfaukaka, kuma wanda yayi hakuri kan abinda ya same shi ya miƙa lamarinsa ga Allah; Allah Zai azurtashi da yarda da yaƙini, kuma Ya sanya ƙarshen al'amarinsa abin godiya ne, kuma idan kwaɗayin abinda Allah Ya haramta yayi ƙarfi a zuciya, kuma rai tayi shaukin aikata shi, sai bawa ya hanu daga aikata shi; lada zai girmama cikin barinsa, kuma za'a rubanya lada a wajen yaƙar rai wajen rabuwa dashi, kuma za'a musanya masa da abinda ya fishi alkhairi.

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

HAKURI KAN MUSIBU⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da kuma zunubban ayukkanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadāi baShi da abokin tārāyā, kuma ina shaidāwa Annabi Muhammad bāwanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi, da Iyalansa da kuma Sahabbansa, kuma Yayi Aminci, Aminci mai yawa.

Bayan Haka:

Kuji tsoron Allah –Yā ku bayin Allah- haḳīkani jin tsoro; domin a cikin tsoron Allah akwai karuwar ni'ima, da ture ukuba.

Yā ku Musulmai:

Haḳīka Allah Ya tsara ḳaddarorin halittu da kuma ajalinsu, kuma Ya rubuce gurabansu da ayyukansu, kuma Ya raba ababen rayuwarsu da dukiyarsu, kuma Ya halicci mutuwa da rayuwa domin Ya jarrabasu waye cikinsu yafi kyawun aiki, kuma imani da hukuncin Allah da ḲaddararSa rukuni daga cikin rukunnan imani, kuma babu wani motsi ko rashin motsi a ban kasa face bisa ganin damanSa ne da nufinSa, kuma babu wani kasantaccen a duniya face bisa ḳaddarawar Allah ne da samarwarSa, kuma duniya cike take makil da wahalhalu da gurbata, kuma ta dābi'antu kan wahala da firgici, kuma laulayi da jarrabobi cikinta kamar zafi ne da sanyi bawa bashi da makawa daga gare su:

﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِيرِ الصَّابِرِينَ﴾

«Kuma da sannu zaMu jarrabe ku da wani abu na tsoro, da yunwa, da tawayar dukiya da kuma rayuwaka da yāyān itatuwa, kuma kayi bushara ga masu haḳuri» [Al-baḳarah: 155].

Kuma su musibu jarrabawa ne da mai gaskiya yake banbanta daga mai ḳarya:

﴿أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ﴾

⁽¹⁾ An gabātar da ita ranar Juma'a, biyar ga watan Muharram, shekara ta dubu ḳaya da ḳari huḍu da ashirin da biyu, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

«Shin Mutane sunyi tsammanin cewa akyalesu don sunce sunyi imani kuma su baza'a jarrabe su ba» [Al-ankabuut: 2], kuma rai bata tsarkaka sai da tantancewa, kuma bala'o'i suna bayyana mazaje, Ibnul Jauzi -Allah Ya jikansa- yana cewa: «Wanda yake so aminci da lafiya su dawwamu masa ba tare da bala'i ba; bai san hakkin shari'a ba, kuma bai kai ga mika wuya ba»; kuma babu makawa daga samun radadi ga kowacce rai, duk daya ne cikin haka tayi imani ne ko ta kafirce, kuma ta ginu ne kan wahal-halu, da tinkarar hadfura, kuma kada wani yayi tsammanin ya kubuta daga jarrabawa da jin radadi.

Kuma mutum yana jujjuyawa a zamaninsa cikin sauyawa daga ni'imomi, da kuma fuskantar jarrabobi, Adam -aminci ya tabbata a gare shi-Mala'iku sunyi masa sujjada, sannan bayan wani dan lokaci sai gashi yana fita daga Aljannah, kuma jarabta ba komai bace face akasin manufofi da kuma sabanin burace-burace, kuma dukka tilas ne zai dandana dacinsu, sai dai wani zai ji dacin da kadan wani kuma zai ji yawa, ana jarrabar mumini ne; domin a tsafatace shi ba don a azabtar dashi ba, fitina cikin walwala da kuma jarrabawa cikin kunci:

﴿وَبَلَّوْنَهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

«Kuma Mun jarrabe su da dandanan abubuwa da munana tsammanin su zasu juyo» [Al-a'araf: 168], kuma abinda ake ki yana iya zuwa da abin so, kuma abinda ake kwaɗayi yana iya zuwa da abin ki, don haka kada ka aminta da cuta ta sameka ta bangaren abin murna, kuma kada ka fidda rai abin murna yazo maka ta bangaren cuta; Allah Madaukaki Ya ce:

﴿وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ﴾

﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

«kuma ta yiwu ku ki wani abu, alhali shi alkairi ne gare ku, kuma ta yiwu ku so wani abu, alhali shi sharri ne gareku, kuma Allah Nana sani, ku kuma bakwa sani» [Al-bakarrah: 216].

To ka horar da ranka kan musibu kafin aukuwarsu; domin aukowarta ya maka sauki, kuma kada ka kasa hakuri da musibu, domin bala'o'i suna da lokaci iyakantacce a gurin Allah, kuma kada ka bata rai da magana, takan yiwu wata kalmar da harshe ya gudanar da ita, mutum ya halaka da ita.

Kuma mumini mai karfi yana tabbata lokacin manyan jarabawa, kuma zuciyarsa bata canzawa, kuma harshensa baya furta koke, kuma ka sassauta

masiba kanka da alkawarin lada, da saukaka lamarin; domin jarrabawar ta wuce babu koke, kuma masu hankali basu gushe ba suna bayyana jarumta a yayin faruwar musiba, domin kada suyi dakon ba'ar abokan gaba tare da musibar, kuma ita musiba idan ta bayyana ga makiyi zai yi farin ciki, kuma zai yi bushara da ita, kuma boye musibu da ciwuwuwa yana daga halayyar zarata, kayi juriyar zafi-zafin bala'i, babu abinda ya kai su saurin gushewarsa, kuma makurar abin hakuri ne na wasu kwanaki yān kaɗan, kuma waɗanda suka halaka basu halaka ba face sai saboda kasa jurewa, kuma masu hakuri abin yima sakayya ne da mafi alkhairin lada:

﴿وَلَنَجْزِيَنَ الَّذِينَ صَبَرُوا أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

«kuma tabbas zaMu sakama waɗanda sukayi hakuri da mafi kyawun abinda suka kasance suna aikatawa» [An-nahli: 96], kuma ladaddakin su abin rubunyawa ne, kuma nasara da buɗi suna rataye ne da hakuri.

Kuma Ubangijinka Bai hanaka ba –Ya kai wanda aka jarraba- sai don a baka, kuma bai jarrabeka sai don ka warke, kuma ba`a gwadaka ba sai don a tsafaceka, Yana jarrabawa da ni'ima kuma Yana ni'ima da bala'i, to kada ka tozarta zamaninka saboda damuwarka da abinda aka lamunce maka na arziki, to matuƙar ajali ya wanzu da saura, to arziki zai kasance yana nan tafe; Allah Madaukaki Ya ce:

﴿وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا﴾

«Kuma babu wata dabba a bisa doron kasa face a wurin Allah arzikinta yake» [Hud: 6], kuma idan Ya rufe maka wata hanya daga hanyoyinSa bisa hikimarSa; sai Ya buɗe maka wata hanya bisa jinkanSa wacce tafi amfani gareka sama da wancan (abinda Ya hana ka).

Kuma da jarrabawa ne ake daga sha'anin zaɓaɓɓu, kuma ladan masu biyayya yake girmama; Sa'ad dan Abi Wakkas -Allah Ya jikansa- yana cewa: «Nace: Ya Manzon Allah! waɗanne mutune ne sukafi shiga mafi tsananin bala'i?, sai yace: sune **Annabawa, sannan sai salihan bayi, sannan sai mafi kamantawa, sannan sai mafi kamantawa daga mutane; ana jarraba mutum ne a bisa gwargwadon addininsa, to idan cikin addininsa akwai karfi sai ya kara lokacin jarabawarsa, idan kuma cikin addininsa akwai sakwa-sakwa sai a sassauta masa, kuma bala'i bazi gushe ba tattare da bawa, har sai yayi yawo a ban kasa bashi da ko zunubi guda**» [Ahmad ya ruwaito shi].

Kuma hanyar jarrabawa gadace mai wahala Adamu ya wahala cikinta,

kuma an jefa Alkhalil cikin wuta, kuma an kwantar da Isma'il saboda a yanka shi, kuma an jefa Yunus cikin cikin babba kifi, kuma Ayyuba ya dandani zafin cuta, kuma an saida Yusuf da kudi mara kima, kuma an jefashi cikin tsohuwar rijiya bisa mugunta, kuma a kurkuku bisa zalunci, kuma ya tunkari nau'ikan cutarwa Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-.

Kuma kai mai tafiya ne bisa tsarin rayuwar jarrabawa, kuma duniya bata taba yin cikakken dadi ga wani ba, koda ya samu abinda dama zai samu, Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- Yana cewa: «**wanda Allah Ya nufe shi da alkhairi zai dan jarrabe shi**» [Bukhari ya ruwaito shi], Wani daga cikin malamai ya ce: «wanda Allah Ya halicce shi domin Aljannah ne abubuwan ki bazasu gushe ba suna zuwa masa».

Kuma musiba ta gaske haƙiƙa itace musibar addini, duk wani abu da ba ita ba na musibu to zaman lafiya ce, cikinta akwai daukaka daraja, da kankare munanan ayyuka kuma kowace ni'ima da bata kusantarwa ga Allah to jarrabawa ce, kuma wanda aka jarabta shine wanda aka haramtama lada, to kada kaji damuwa kan abinda ya kubuce maka na duniya, domin musibunta abubuwa ne masu faruwa, labaranta kuma damuwa ne, kuma musibunta na dare farin bakin ciki ne, kuma mutane ana masu azaba cikinta ne gwargwadon damuwarsu da ita, farin ciki da ita shine haƙiƙanin abin bakinciki kansa, radadinta suna haihuwa ne daga dadinta, kuma bakin cikinta daga farin cikinta, Abud darda'i -Allah yarda da shi- yana cewa: «Na daga kasƙancin duniya wurin Allah, cewa ba'a saba masa sai cikinta, ba'a samun abinda ke wurinSa sai da barinta».

To ka shagaltu da abinda yafi amfani gareka maimakon samun abinda ya kubuce maka, na kawar da wata tawaya, ko bada uziri kan wasu zamiyoyi, ko tsayuwa bisa kofa mai kaiwa zuwa ga Ubangijin halittu, kuma ka hangi saurin gushewar jarrabawarka zata sassautu agareka, da ba don damuwoyin tsanani ba da ba'ayi tsammanin lokacin hutawa ba, kuma ka hada fidda rai daga abinda ke hanun mutane zaka zama mafi wadatarsu, kuma kada ka fidda rai sai a tafar da kai, kuma ka tuna yawan ni'imomin Allah kanka, kuma tunkude bakin ciki da yarda da lazimtaccen hukunci, domin duk tsawon dare koda ya kai makura safiya mai yaye shi ce, kuma farshen damuwa itace farkon budi, kuma zamani baya zama bisa yanayi guda, ba haka ba, kowane lamari bayansa akwai wani lamarin, kuma babu wani tsanani face zai sassauta, kada ka fidda rai koda damuwoyi sunyi kunci, domin lallai wahala guda bazata rinjayi sauki biyu ba, kuma ka kankan dakai ga Allah budi zai haskaka bangarenka, kuma babu wani mai

riko da Allah da zai kwankwadi kofin hakuri sai Allah Ya kawo masa mafita, Yakub -aminci ya tabbata a gare shi- yayinda ya rasa da guda daya, kuma lokaci ya tsawaita masa bai fitar da rai daga budi ba, kuma yayinda aka karbe daya dan nasa burinsa bai yanke ba ga Allah guda daya; ba haka bama cewa yayi:

﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَىٰ اللَّهُ أَن يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا﴾

«to ka dangana da hakuri mai kyau, tsammanin Allah Ya kawo min su baki daya» [Yusuf: 83].

Kuma Ubangijinmu Shi kadai ne, dukkan godiya ta tabbata gare Shi kuma a gurinSa ne ake kai kuka, to idan kwanaki suka cukur-kude maka, kuma aka toshe hanyoyi da lunguna agabanka, to kada ka kayi fata a wurin wani sai Allah wajen dage musibarka da kawar da jarrabawarka, kuma idan wani dare da duhunsu ya cakuda, kuma daren ya sauke mayafin suturcinsa, ka juya fuskarka cikin duhunnan dare cikin sama, kuma ka daga tafukan kankan da kai, ka kira Allah Mai karamci, daya yaye maka damuwar ka, Ya sauka lamarinka, kuma idan tsammani yayi karfi, aka tara zuciya guri guda, cikin addu'a ba'a mayar da roko:

﴿أَمِّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ﴾

«wane ne wannan da Yake amsama wanda ke cikin kunci idan ya roke Shi, kuma Yake yaye mummunan abu» [An-namli: 62], kuma ka dogara ga Allah Mai iko, kuma ka rabu zuwa gare Shi, da zuciya mai khushu'i da kankan da aki, za'a bude maka kofa, Al-fudhail dan Iyadh -Allah Ya jikansa-yana cewa: «da zaka fidda rai daga halittu baka bukatar wani abu daga gare su; da Majibancinka Allah Zai baka duk abinda kake nufi».

Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi- ya bar Hajara da dansa a wani kwari da babu shuka cikinsa kuma ba ruwa, sai gashi ya zama Annabi ne da yake umurtar iyalansa da sallah da zakkah, kuma Yunus -aminci ya tabbata a gare shi- bai tozarta ba shi kadai cikin fili, kuma wanda ya sallama al'amarinsa zuwa ga Majibancinsa zai samu burinsa, kuma yawaita addu'ar ma'abocin kifi:

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

«Babu abin bautawa da gaskiya sai Kai, tsarki ya tabbata a gare Ka, lallai ni na kasance daga cikin masa zalunci» [Al-anbi'i: 87], Malamai suna

cewa: «babu wani mai damuwa da zai roki Allah da ita face Allah Ya yaye damuwarsa», Ibnul Kayyim -Allah Ya jikansa- yace: «Kuma hakika an gwada, cewa wanda duk yace: "Ya Ubangiji lallai ni fa cuta ta same ni, kuma Kai ne mafi ji kan masu iin kai" sau bakwai; Allah Zai yaye masa cutarsa».

To ka miƙa kafadunka gaban Allah, kuma ka rataya tsammaninka da Shi, kuma ka miƙa lamarin ga Allah Mai rahama, ka roƙe Shi buƙi, kuma ka yanke rataya rai ga halittu, kuma ka kirdadi lokutan amsar addu'a, domin kai abin jarrabawa ne da bala'i, kuma abin bautatarwa ne da haƙuri da addu'a, kuma kada ka fidda rai daga rahamar Allah, koda bala'i ya tsawaita, domin buƙi na nan kusa, kuma ka roki Mai buƙe ƙofofi domin Shine Mai karamci:

﴿وَإِنْ يَمَسُّكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ﴾

«kuma idan Allah Ya jarabceka da wata cuta, to babu mai yaye ta face Shi» [Al-an'am: 17], kuma Shine Mai aikata abinda Ya nufa, Zakariyya -aminci ya tabbata a gare shi- ya kai girman tsufa sosai, sa'annan aka bashi kautar wani shugaba cikin manyan mutane kuma Annabawa, kuma Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi- an masa bushara da wani da, alhali matarsa kuma tana cewa bayan fidda rai daga yanayinta:

﴿إِنِّي أَدُّوهُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا﴾

«Yanzu shin ni zan haihu alhali ni ina tsohuwa, gashi mijina ma dattijo ne» [Hud: 72].

Kuma idan ka nemi arziki, to yawaita tuba da neman gafara, domim zamiyoyi suna lazimta ukuba, kuma idan baka ga addu'a na da tasiri ba, to ka binciki lamarinka, to ta yiwu baka gaskata tubarka ba ne, to ka gyara ta, sannan ka fuskanci addu'a, domin babu wani wanda yafi kyauta, kuma babu wanda yafi sassauci hanu kamar Allah Mai kyauta, kuma ka bincika ma'abota talauci domin sadaka tana dagewa kuma tana tunkude bala'i.

Kuma idan aka yaye maka wata jarrabawa to ka yawaita godiya da jinjina, kuma ka sani cewa ruɗuwa da aminci yana daga mafiya girman jarrabobi, domin ukuba tana iya jinkirtawa, amma kuma mai hankali shine mai hango ƙarshen al'amura.

Kayi yaƙini bisa dawwamuwa da ƙaddarar Allah da halittarsa da gudanarwarSa, kuma kayi haƙuri kan jarrabawarSa da hukuncinSa, kuma miƙa wuya ga umrninSa.

Ina neman tsarin Allah daga sahidan jefaffe

﴿قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾

«Kace babu abinda zai same mu face abinda Allah Ya rubuta mana, Shine Majibancinmu, kuma ga Allah ne muminai suke dogara» [At-taubah: 51].

Allah Ya min albarka tare daku cikin Alkur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai Yake baShi da abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma yayi aminci aminci mai karuwa.

Bayan Haka; Yā ku Musulmai:

To lallai yanayi baya tabbata kan hali guda, kuma mai dacewa shine wanda ya lizimci tsoron Allah, idan yana cikin wadata tsoron Allah zai kawata shi, idan kuma yana cikin bukata zai wadata shi, kuma idan aka jarabce shi zai yi masa ado, to ka lizimci tsoron Allah a kowane yanayi, domin kai bazaka gani cikin kunci ba face yalwa, ko kuma cikin rashin lafiya ba face lafiya, ko kuma cikin talauci face wadata.

Kuma abinda aka kaddara shi babu wata dabara ta kawar dashi, abinda kuma ba'a kaddara ba, babu wata dabara wajen samar dashi, kuma yarda da dogaro suna tarairaye da abinda aka kaddara shi, kuma Allah Shine wanda Ya kadaita da zabi da gudanarwa, kuma Shine yafi jin kai gare shi sama dashi ga kansa, Dawuda dan Sulaiman -Allah Ya jikansa- yana cewa: «Ana kafa dalili kan tafawar mumini da abu uku: kyawun dogaro kan abinda bai samu ba, da kyawun yarda kan abinda ya samu, da kyan hakuri kan abinda ya kubuce».

Kuma wanda Ya yarda da zabin Allah kaddara zata sameshi yana abin yabo da godiya abin tausasa masa, idan ba haka ba, kaddara zata gudana kansa yana abin zargi ba abin tausasamawa ba, an cema wani daga cikin masu hikima: «mene wadata? Yace: karancin burinka da yardarka da abinda zai wadaceka», Shuraih -Allah Ya jikansa- yana cewa: «Ba'a taba jarrabar wani bawa da wata musiba ba, face sai ya kasance yana da wasu ni'imomi uku cikinta: cewa bata kasance cikin addininsa bane, da kuma cewa: bata fi yanda ta kasance girma ba, da kuma cewa Allah Ya azurta shi da hakuri kanta yayinda yayi hakuri».

Sannan kuyi salati da sallama –Yā ku bayin Allah- ga mafi alkairin halittar Allah Muhammad dan Abdullahi; domin hakika Allah Ya umrceku da yin salati da Sallama ga AnnabinSa...

TABBATUWA YAYIN MUSIBAH⁽¹⁾

Dukkan godiya sun tabbata ga Allah, muna gode maSa, kuma muna neman taimakonSa, kuma muna neman gafararSa, kuma muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da kanānun laifukanmu, wanda Allah Ya shiryar dashi, to babu mai batar dashi, kuma wanda Ya batar to babu mai shiryar dashi, kuma ina shaidawa babu Abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kaḍāi baShi da abokin tārayya, kuma ina shaidāwa Annabi Muhammad bāwanSa ne kuma ManzonSa ne, yabo da Amincin Allah su tabbata a gare shi, da Iyalansa da kuma Sahabbansa, kuma Yayi aminci, aminci mai yawa.

Bayan Haka:

To kuji tsoron Allah - Yā ku bayin Allah- Haḱikanin jin tsoro, kuma ku kiyaye shi a cikin sirri da kuma ganawa.

Yā ku Musulmai:

Allah Ya tsara ḱaddarori da ajalulluka, kuma Ya rubuce gurabe da ayyuka, kuma Ya halicci sammai da ḱasa da mutuwa da rayuwa domin jarrabawa, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ
لِيَبْلُوكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا﴾

«kuma Shine wanda Ya halicci sammai da ḱasa cikin kwanaki shida; kuma al'arshinSa ya kasance a bisa ruwa, domin Ya jarrabaku waye ne daga cikin yafi kyawun aiki» [Hud: 7], to sai aka ḱābi'antar da duniya kan haḱḱura da gurbata, wannan an jarrabeshi da yunwa, wani kuma da tsoro, wancan kuma da tawayar rayuka, waḱancan kuma da tawayar dukiyoyi.

Kuma ita jarrabawa bata san lokaci ba ko jinsin halitta, ko wuri, ko shekara, Allah Mai buwaya da girma Ya ce:

﴿وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾

«Kuma Muna gwada ku da sharri da alkhairi matsayin jarrabawa, kuma izuwa gare Mu za'a maido daku» [Al-anbiya'i: 35], kuma yin imani da ḱaddarori alkhairinsu da sharrinsu: rukuni ne daga cikin rukunna imani, kuma mumini mai tabbata ne a yayin tsanani da abubuwa masu girma,

⁽¹⁾ An gabātar da ita ranar Juma'a, ashirin da shida ga watan Muharram, shekara ta dubu daya da dari hudu da talatin, bayan Hijira, a masallacin Annabi.

bala'o'i da jarrabobi basa girgiza shi, yana tafiya tare da hukuncin Allah yadda duk ya kasance, yana mai imani dashi, mai dangana lamarinsa ga Allah, yana mai dogaro gare Shi.

Kuma jarrabawa hanyar manyan bayi ne; An tambayi Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-: «wadanne mutane ne sukafi tsananin jarrabawa? Yace: **Annabawa, sannan salihan bayi, sannan mafiya kamantawa, sannan mafiya kamantawa daga cikin mutane, ana jarraba mutum ne gwargwadon addininsa, to idan ya kasance cikin addininsa akwai karfi sai a kara cikin jarabtarsa, idan kuma ya kasance cikin addininsa akwai sakwa-sakwa sai a sassauta masa**», kuma ana jarrabar mumini kawai shi saboda cिकार ladansa ne da daukar matsayinsa, Annabi wanda -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- ya ce: «**kuma bala'i bazai gushe ba tattare da bawa har sai ya kai yana yawo bisa doron kasa babu kure kansa**» [Ahmad ya ruwaito shi, Ibnu Rajab -Allah Ya jifansa- ya ce: «kuma abin sani; ana sanin gwargwadon bala'i ne, idan aka yaye sirri ranar tashin Alkiyama.

Kuma musulmi mai buwaya ne da mai girma baya karyewa a gaban bala'o'i; Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- yace: «**Misalin mumini kamar toho ne na abin shuka** –shine farkon fitowarsa-**iska tana karkada shi wani lokaci** –watau: tana karkatar dashi-, **kuma tana dai-daita shi wani lokacin** –watau: yana samun jarrabawa sannan ya dawo kan karfinsa, **Misalin munafuki kuma kamar icen katako ne** –watau: bishiyar katako, **bata faduwa, har sai faduwarta yayi gaba daya** –watau: faduwarta –**lokaci guda** – watau: ita mai karfi ce a ganin ido, amma ita a hakikaninta mai rauni ce tana faduwa ne lokaci guda-» [Bukhari da Muslim suka ruwaito shi].

Kuma tafarkin Annabawa -aminci ya tabbata a gare su-: shine karkin guiwa a yayin bala'i, da kuma tabbatuwa kan addini a yayin jarrabawa, kuma ya kasance da cikin addu'o'in Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- «**Yā Allah, lallai ni ina rokonKa tabbatuwa cikin umurni, da azama kan shiriyā**». [Nasa'i ya ruwaito shi].

Kuma Alkhalil Ibrahim -aminci ya tabbata a gare shi- ya karairaya gumaka, kuma makiyansa suka ce:

﴿فَأَنذَرْتُ بِهِ عَلَىٰ أَعْيُنِ النَّاسِ﴾

«to kuzo dashi a kan idon mutane» [Al-anbiya'i: 61], domin suga azabar mu akansa, amma sai bai ji tsoronsu ba, kuma yace:

﴿أُقِ لَكُمْ وَلَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾

«Tir daku, da kuma abinda kuke bautawa komabayan Allah» [Al-anbiya'i: 67], kuma sukayi masa barazanar konawa da wuta, wannan bai kara masa komai ba sai tsammani gun Allah, sai yace:

﴿رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ﴾

«Yā Ubangiji Ka bani daga cikin salihai» [As-sāffāt: 100], sai Allah Yayi masa bushara da wani yaro mai juriya, kuma a yayinda mahaifinsa yace masa:

﴿يَا إِبْرَاهِيمُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاصْبِرْ إِنَّكَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ﴾

«Yā kai Ibrahim, lallai idan baka dakata ba fa, haƙiƙa zan jefe ka, kuma ka ƙauracemin na tsawon lokaci» [Maryam: 46], bai raunana daga yin da'awa ba, sai yace:

﴿سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيظًا﴾

«Aminci ya tabbata a gare ka, zan nema maka gafarar Ubangiji na, domin lallai Shi Ya kasance Mai tausasawa ne gare ni» [Maryam: 47].

Kuma Yusuf -aminci ya tabbata a gare shi- alhali shi yana gidan kurkuku- bakin ciki bai hana shi yin da'awa zuwa ga tauhi ba,

﴿يَصَلِحْ بِالنَّجْوَى الْمَرْجِيِّ أَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَّاحِدُ الْقَهَّارُ﴾

«Yā ku abokaina biyu na kurkuku, shin abubuwan bauta daban-daban ne mafiya alkhairi ko kuwa Allah Makadaici Mai tankwasawa» [Yusuf: 39].

Kuma Luḍu -aminci ya tabbata a gare shi- Mutanen sa sunce masa:

﴿لَيْن لَوْ تَنَتَه يَلُوطُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ﴾

«Wallahi idan baka dakata ba, ya kai Luḍu, to lallai ne zaka kasance daga cikin korarru» [As-shu'ara'i: 167], sai yace masu cikin buwaya:

﴿قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ﴾

«Yace lallai ne ni mai jin haushi ga aikinnku» [As-shu'ara'i: 168] watau: masu fushi.

Kuma Shu'aibu -aminci ya tabbata a gare shi- sun masa barazanar kora

idan bai bi addininsu ba. Sai yace masu:

﴿قَدْ أَفْتَرْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ بَخَّنا اللَّهُ مِنْهَا﴾

«Hakifa mun kagi karya ga Allah idan muka koma a cikin addininku bayan da Allah Ya tseratar damu daga gare shi» [Al-a'arāf: 89].

Kuma Yunus damuwa bata dankwafar dashi daga rataya da Ubangijinsa ba, kuma shi alhali yana cikin cikin babban kifi; banda haka ma, ya kasance yana kiran UbangijinSa ne da tauhidi:

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾

«Babu abin bautawa da gaskiya face Kai, tsarki ya tabbata a gare Ka, hakifa ni na kasance daga cikin masu zalunci» [Al-anbiya': 87].

Kuma Fir'auna yana tuhumar Musa da hauka, yana cewa:

﴿إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ﴾

«Lallai Manzon da aka turo shi zuwa gareku mai hauka ne» [Ash-shu'ara': 27], sai Musa bai waiwayi maganarsa ba; banda hakama ya kirashi ne zuwa ga tauhidi, yace Ubangijina Shine:

﴿رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِن كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ﴾

«Ubangijin gabas da yamma da abinda ke tsakaninsu, idan kun kasance kuna hankalta» [Ash-shu'ara': 28], kuma a yayinda Fir'auna ya tara matsafansa domin tsoratar da Musa:

﴿مَوْعِدِكُمْ يَوْمَ الزَّيْتَةِ﴾

«ranar alƙawarin haɗuwarƙu shine ranar ƙawa». [Daha: 59], watau: ranar idi, domin mutane baki ɗaya suganmu, kuma wannan ya kasance ne a wata matsaya mai firgici, Musa yace: -alhali shi yana amince da taimakon Allah kuma yanada yakinin zasu karya -:

﴿الْقَوْمَ مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ﴾

«Ku jefa abinda zaku jefa» [Yunus: 80].

Kuma a lokaci da banu Isara'ila suka tabar dashi suka kame daga yaƙi, kuma suka ce:

﴿فَأَذْهَبَ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَتَلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ﴾

«to ka tafi kai da Ubangijinka kuyi yaƙi, lallai mu masu zama ne a nan» [Al-ma'idah: 24], bai yi sanyin jiki ba wajen zartar da umurnin Ubangijinsa, ba haka bama yayi yaƙi, kuma mabiyansa ma sunyi yaƙi tare dashi, kuma Allah Ya taimake su, kuma a yayinda ya fito daga Misra Fir'auna ya bishi, sai teku gabansa Fir'auna kuma a bayansa, to sai

﴿قَالَ أَصْحَبُ مُوسَىٰ إِنَّا لَمَدْرُكُونَ﴾

«Mutanen Musa sukace lallai mu za'a riske mu» [Ash-shu'ara'i: 61], sai yace bisa imani tabbatacce da kuma ƙarfin guiwa gameda Allah:

﴿كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾

«Sam ba haka bane, lallai tare dani akwai Ubangijina Zai shiryar dani». [Ash-shu'ara'i: 62].

Kuma Annabinmu Muhammad -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- an tsare shi a ɗaya daga cikin unguwanni Makkah har shekaru uku, bai dakata daga da'awa ba, kuma sunyi ta masa izgili, sukace: matsafi, maƙaryaci, mahaukaci, sai ya kawar dakai daga garesu kuma suka fitar dashi daga garinsa Makkah:

﴿إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ﴾

«Yayinda kafirai suka fitar dashi yana ɗayan mutum biyu» [At-taubah: 40], sai ya cika isar da saƙon Ubangijisa a wani garin daban.

Kuma a yaƙin badar yana ganin yawan mushrikai, amma yana cewa: lallai ni naga mamatar mutane, kuma an jarrabi musulmai a Uhud, kuma yayi tafiya har zuwa Khaibar don yaƙi, kuma rundunoni sun tattaru masa a yaƙin Khandak –ganuwa-, sannan ya tafi zuwa Makkah domin buɗeta, kuma bayan yaƙin Khandak yace: «**Yanzu zamu yaƙe su, kuma bazasu yaƙe mu ba**» [Bukhari ya ruwaito shi], kuma a jarrabi musulmai a Hunain, sannan ya yaƙi Rumawa a Tabuka.

Kuma an karya ɗayan haƙoran sa na gaba, kuma yayi rauni akansa, kuma jini ya kwarara a fuskarsa, kuma Hahudawa sunyi masa sihiri, kuma an sanya masa guba, kuma ya ɗaure dutse a cikinsa saboda tsananin yunwa, kuma an jefeshi a cikin iyalansa da ƙazafi, kuma ya'ayansa shida sun mutu, babu wanda ya saura cikin ya'ayansa banda Fadimah –Allah Ya yarda da ita-

kuma hakan bai kangar dashi daga amfanar da mutane da ilimi da haske ba.

Kuma Allah Ya yabi hakurin Manzanni da azamarsu cikin fadinSa:

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ آيَةً يَهْدُونَ يَاْمُرِنَا﴾

«Kuma Muka sanya su abin koyi ne da suke shiryarwa da umurninMu» [Al-anbiya'i: 73].

Kuma sahabbai Allah Ya yarda dasu, an fitar dasu daga gidajensu, kuma fitar bata raunana su daga taimakon Addini ba; sai Allah Ya sanya taskokin Kisra da Kaisar farkashin ikonsu, kuma a yakin Khandaƙ sanyi yana damunsu da yunwa kuma zukata sun iso ga makoshi saboda tsoro; sai sukayi hakuri kan haka saboda isar da addinin Allah.

Kuma musiba mai girma ta faɗoma sahabbai, itace rasuwar Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi-, to bakin cikin su bai tsaya kan mutuwar ba, kamar wani shinge da zai hanasu cigaba da kira zuwa ga Allah da jihadi bisa tafarkinSa, sai suka tafi bisa kan tafarkin Annabi -yabo da amincin Allah sun tabbata a gare shi- a cikin rayuwarsa, Sai Abubakar – Allah Ya yarda dashi- ya zartar da rundunar Usamah, kuma ya yaƙi waɗanda sukayi ridda, kuma ya yaƙi masu hana zakkah, sai Allah Ya taimaki musulunci, Ya ɗaukakashu kan dukkan Addinai.

Bayan Haka Yā Ku Musulmai:

To lallai Addinin Allah mai ƙarfi ne, kuma Allah Mai taimakonsa ne, kuma Mai taimakon mabiyansa ne, Allah Mai tsarki Ya ce:

﴿كَتَبَ اللَّهُ لَأَعْلِينَ أَنَا وَرُسُلِي﴾

«Allah Ya rubuta, lallai Zanyi nasara Ni da ManzanniNa» [Al-mujadalah: 21], kuma koda musulmai sunyi rauni a wani zamani, to Allah Mai taimakonsu ne, idan sun dawo gare Shi:

﴿إِنْ تَضُرُّوْا اللَّهَ يَضُرْكُمُ﴾

«Idan kuka taimaki Allah Zai taimake ku» [Muhammad: 7], kuma koda musulmai sun samu karaya a wata matsaya, to sune masu nasara koda an fatattake su, kuma jarrabawar mumini sassauka ce mai yankewa, kuma jarrabawar kafiri mai tsanani ce mai cigaba, Allah Mabuwayi da girma Ya ce:

﴿وَلَا تَهْمُؤْا وَلَا تَحْزَنْوْا وَأَنْتُمْ الْآعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

«Kuma kada kuyi rauni, kuma kada kuji bakin ciki, alhali kune

maɗaukaka matuƙar kun kasance muminaɪ ne» [Ali Imrān: 139].

Kuma farin cikin kafirai bisa nasararsu kan masu rauni kaskancine gare su, Allah Mai buwaya da girma Ya ce:

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُجَادُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴾

«Lallai ne waɗanda ke kangarema Allah da ManzonSa to waɗannan suna cikin kaskantattu», Ibnul Kayyim -Allah Ya jikansa- ya ce: «abinda ke samun kafiri na buwaya da nasara, ko kaɗan bai kai yadda muminaɪ suke samu ba; kai ai boyen hakama kaskanci ne da karaya da wulaƙanta su kafiran suke samu, koda a fili sabanin haka ne».

Kuma jinkirtawar Allah ga zaluncin kafirai: saboda su kara laifuka da kuma azaba ne.

Ina neman tsarin Allah daga shaidan jefaffe

﴿ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمَلِّي لَهُمْ خَيْرٌ لَّا أَنفُسِهِمْ
 إِنَّمَا نُمَلِّي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴾

«Kuma kada kafirai suyi tsammani cewa abinda Muke masu na jinkirtawa alkhairi ne ga kawunansu, abin sani kawai Muna jinkirta masu ne domin su kara zunubi, kuma suna da azaba ta wulaƙanci» [Ali-Imrān: 178].

Allah Ya min alabarka tare daku cikin Alkur'ani mai girma...

HU'DUBA TA BIYU

Dukkan yabo sun tabbata ga Allah bisa kyautatawarSa, kuma godiya ta tabbata a gareShi akan datarwarSa da kuma ni'imominSa, kuma ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai Yake baShi da abokin tarayya ina mai girmamawa ga al'amarinSa, kuma ina shaidawa Annabinmu Muhammad bawanSa ne kuma manzonSa ne, yabo da amincin Allah su tabbata a gare shi da iyalansa da sahabbansa, kuma Yayi aminci aminci mai yawa.

Yā ku Musulmai:

Cikin jarrabawa da abokan gaba; akwai tsaftace imani, da daukakar lada, da kankare munanan laifuka, da zaɓar shahidai, da taimakon addini, da komawar musulmai zuwa ga Allah, da bayyanar makircin ma'kiya Addini.

Kuma abinda ake jarrabar musulmai dashi na jarrabawa, kawai farkar dasu ne da kuma abune mai ingizasu ga yiwa kansu hisabi, da komawa ga Allah, da tsayuwa da umurninSa, da watsi da sabbuban rauni, da sabani, da kuma neman nasara daga Allah.

Sannan ku sani lallai Allah Ya umurceku da yin salati da sallama ga AnnabinSa...

JADAWALIN ABUBUWAN DA KE CIKI

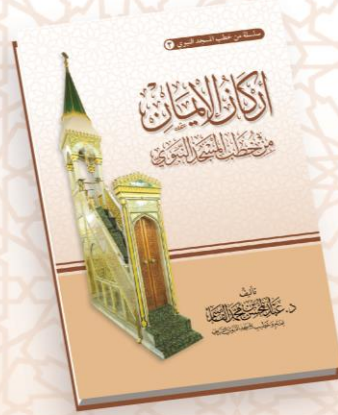
GABATARWA	5
IMANI DA ALLAH.....	7
SANIN BAWA GA UBANGIJNSA	9
JIN TSORON ALLAH	19
IMANI DA MALA'IKU.....	29
IMANI DA MALA'IKU	31
IMANI DA LITTATTAFAI	39
ALKUR'ĀNI MAI GIRMA	41
GIRMAN ALKUR'ĀNI.....	47
IMANI DA MANZANNI	61
ANNABAWA DA MANZANNI.....	63
HAKKOKIN ANNABI YABO DA AMINCIN ALLAH SU TABBATA A GARE SHI	71
AMSAWA GA ALLAH DA MANZONSA YABO DA AMINCIN ALLAH SUN TABBATA A GARE SHI	80
IMANI DA RANAR KARSHE	91
ALĀMOMIN TASHIN ALKIYAMA	93
AL-MASIHU-DAJĀL	102
RANAR KARSHE: RANAR SAKAMAKO	110
FIRGIN ALKIYAMA	117
IMANI DA HUKUNCI DA KADDARA.....	125
DOGARO.....	127
KYAUTATA ZATO GA ALLAH.....	139
ZABI YANA CIKIN ABINDA ALLAH YA HUKUNTA SHI	152
HAKURI KAN MUSIBU	161
TABBATUWA YAYIN MUSIBAH	169
JADAWALIN ABUBUWAN DA KE CIKI	177

Mu'assasar dalibul ilmi domin yadawa da kuma rabawa.

00966506090448

Rubuce-rubucen da suka fito na mawallafin

Jeri daga cikin huɗubobin masallacin Annabi

RUKUNNAN MUSULUNCI

TAUHIDI

HALAYE KYAWAWA

ANNABI MUHAMMADU
DA SAHABBANSA